Berbang

Bilaga på svenska

KOVARA FEDERASYONA KOMELEYÊN KURDISTANÊ LI SWÊDÊ •NÎSAN / APRIL 2000• HEJMAR/ No: 115• BIHA: 25 SEK

Wezîra Kulturî ya Swêdê Marita Ulvskog:

”Em hewil didin ku di ’Riksradiyoya’ Swêdê de beşa kurdî bê vekirin”

rûpel: 9-10

Kurdiskariksförbundet ordf. Keya Izol

”....Det är en stor ära för oss att vår kulturminister Marita Ulvskog är bland oss. Hennes närvaro i denna fest är mycket viktigt därför att hon som kulturminister har huvudansvaret för Sveriges Radio och TV. nära 30 000 kurder i hela Sverige är i högsta grad angelägna om radio sändningar på kurdiska på riks nivå....”

www.arsivakurd.org

Armancên Federasyonê

F K K S rêxistineke demokratîk e. Bi tu rêxistinên siyasî û olî ve ne grêdayi ye. Ji komele û yekîtiyên Kurd li Swêdê pêk tê.

■ Kurdên li Swêdê temsîl dike û ji bo berjewendiya civata Kurd li Swêdê xebatê dike.

■ Kurdên li Swêdê di derheqa civata Swêdê de agahdar dike û ji bo çareserkirina pirs û pirsegirêkên Kurdên li Swêdê û ji bo pirsa integrasyonê xebatê dike.

■ Ji bo pêşdebirina ziman û belavkirina çanda Kurdî xebatê dike.

■ Ji bo çareserkirina pirsên jin û ciwan û zarok û handîkapên Kurd xebatê dike û ji bo pêşdebirina wan hewildide ku îmkanan amade bike.

■ Alîkariya penaberên Kurd dike û wan di derheqa mafên penaberan de agahdar dike. Ji bo başkirina rewşa wan hewil dide.

■ Gelê Swêdê di derheqa pirsa Kurd û Kurdistanê de agahdar dike û ji wan doza piştgiriyê dike.

■ Li dij zordestiyê piştgiriya tevgera gelê Kurdistanê ya li Kurdistanê û li derveyî Kurdistanê dike û ji bo parastina nasnameya neteweyî xebatê dike.

■ Bi rêxistinên demokratîk û civakî (çi swêdî,çi biyanî) re hevkarî dike.

■ F K K S ê ji bo mafên biyaniyan û penaberiyê li gor peymanên navnetewî û prensîbên beyana cîhanî ya mafên mirovan bên parastin dixebite.

Komîteyên Federasyonê

Ev komiteyên Federasyonê di kongreya 18-em a Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê ku di 10 û 11-ê Nîsana 1999-an de li Stockholmê li avayiya ABF ê de pêk hat, hatin hilbijartin.

Komîteya Karger
Keya Îzol-*Serok*
Hamîd Gohary-*Sekreter*
Asî Rabatî- *Berpirsiyarê malî*
Kovan Amedî- *Berpirsiyarê karûbarê penaberan*
Selam Cizîrî- *Berpirsiyarê karê kulturî*
Adil Enwer- *Berpirsiyarê karê agahdarî û ragahandinê*
Fexrî Olçer -*Berpirsiyarê komîteya karê navxweyî*
Seyran Dûran(ji kontejana Komeleya Jinên Kurdistanê)
Gulan Avcî(ji kontejanaYekîtiya Ciwanên Kurd)
Cîgir
Evîn Çelen
Nîmet Celeblî
Komîteya Giştî
Salih Demir
Loqman Ertaş
Emîn Sindî
Gulîstan Elaltunbay
Şoreş Berzencî
Kamûran Şivan
Temûrê Xelîl
Nûrî Salih
Zînnet Bal
Ata Ala
Rahman Hesen
Îhsan Şener
Cîgir
Goran
Ahmed Sindî
Saîd Erdem
Komîteya Rawêj
Xalid Xoce
Şoreş Zîrek
Kemal Muhacir
Mustafa Aydogan
Azîz Aliş
Cîgir
Dîcle Qizil
Hecî Kardoxî
Komîteya Rewîsor
Reşîd Burhan
Weqas Çelîk
Felat Koçkaya
Cîgir
Şevîn Îzolî

www.arsivakurdi.org

Komeleyên endam

Kurdiska Föreningen i Borlänge
Sturegränd 11, 784 32 Borlänge

Kurdiska Spor Föreningen
Box 152 16, 161 15 Bromma

Kurdiska Föreningen i Borås
Box 11129, 507 11 Borås

Kurdiska Föreningen i Eskilstuna
Box 14595, 630 14 Eskilstuna

Kurdiska Föreningen i Falköping
Box 146, 521 02 Falköping

Kurdiska Föreningen i Falun
box 6010, 791 06 Falun

Kurdiska Föreningen i Helsinborg
Visitörsg. 13, 252 47 Helsingborg

Kurdiska Föreningen i Gävle
Box 1277, 801 37 Gävle

Kurdiska Föreningen i Göteborg
Box 11102, 404 23 Göteborg

Kurdiska Föreningen i Hudiksvall
Valv. 15, 824 42 Hudiksval

Kurdiska Kultur och Solidaritetsföreningen
Box 225, 175 02 Järfälla

Kurdiska Föreningen i Jönköping
Box 8043, 550 08 Jönköping

Kurdiska Kultur Klubben
Box 130, 691 22 Karlskoga

Kurdiska Föreningen i Karlstad
Fagog. 11, 654 70 Karlstad

Kurdiska Föreningen i Kristinstad
Bataljonv.40, 291 37 Kristinstad

Kurdiska Föreningen i Linköping
Box 657, 582 07 Linköping

Kurdiska Handikappsföreningen i Linköping
Box 657, 582 07 Linköping

Kurdiska Kulturföreningen i Luleå
Box 170, 971 05 Luleå

Kurdiska Föreningen i Lund
Box 1633, 221 01 Lund

Kurdistans Fredsförening i Malmö
Fosilv. 29 B, 7 tr. 214 31 Malmö

Kurdiska Föreningen i Malmö
N.Gränsbergsg. 4, 214 55 Malmö

Kurdiska Föreningen i Märsta
c/o Gharib Adil,
Sleipersg 40, 195 54 Märsta

Kurdiska Föreningen i Norrköping
Kungsgatan 26, 602 20 Norrköping

Kurdiska Föreningen i Nynäshamn
Box 266, 149 01 Nynäshamn

Kurdiska Föreningen i Sala-Häby
Box 165, 733 30 Sala

Kurdiska Föreningen i Sandviken
Box 3070, 811 33 Sandviken

Kurdiska Föreningen i Spånga
Box 4118, 163 04 Spånga

Kurdiska Föreningen i Stockholm
Box 49090, 100 28 Stockholm

Kurdiska Fattarföreningen
Box 49090, 100 28 Stockholm

Kurdiska Juristföreningen
Box 49090, 100 28 Stockholm

Kurdiska Föreningen i Sundsvall
Box 6025, 850 06 Sundsvall

Kurdiska Föreningen i Trollhätten
Box 6043, 461 06 Trollhätten

Kurdiska Föreningen i Umeå
Box 257, 901 06 Umeå

Kurdiska Föreningen i Upplandsväsby
Björkvalav. 29, 194 36 Upplandsväsby

Kurdistans Förening i Uppsala
Box: 3088 750 03 Uppsala

Svensk Kurdsika Föreningen i Uppsala
Box 25065, 750 25 Uppsala

Kurdiska Föreningen i Västerås
Box 1369, 720 13 Västerås

Kurdiska Föreningen i Örebro
Box 537, 701 50 Örebro

Kurdiska Föreningen i Östersund
Box 668, 831 27 Östersund

www.arsivakurdi.org

Berbang

Hejmar / No: 115

Nîsan / April 2000

Berbang organa
Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê ye
û ji du mehan careke derdikeve
Utges av Kurdiska Riksförbundet i Sverige

Berpirsiyarê giştî / ansvarig utgivare
Keya Îzol
keya.izol@kurdiskarf.org
Kordinator
Adil Enwer

Redaksiyon / i redaktionen
Hemed Gewherî
sekreter@kurdiskarf.org
Faris Marsil
Newzad Welî

layout -pergela rûpelan
F. Marsil
berbang@kurdiskarf.org

Abonetiya salane / Prenumeration

Ji bo kesan 100 SEK
Ji bo dezgehan/myndigheter 300 SEK
Ji bo welatên din 250 SEK
Bihayê yekane 25 SEK
annons
en hel sida 5000 SEK

Navnîşan / Adress
Berbang
Box 49090
S-100 28 Stockholm
SWEDEN
berbang@kurdiskarf.org
www.kurdiskarf.org
www.kurdchat
tfn 08-652 85 85 vxl
faks 08-650 21 20
Postgiro: 64 38 80-8
ISSN 0281-5699
Her nivîskar ji nivîsa xwe berpirsiyar e. Mafê redaksiyonê heye ku nivîsên ji derve tên, serrast û kurt bike.

Çapxane: APEC-Tryck

Dê û bavên hêja;

Berbang di rûpelên xwe de, cî dide anons û îlanên mizginiyê, jidayikbûnê, rojbûnê, sersaxiyê, wefatê û hwd.

Ev îlan û anons bê pere ne.
Ev kes yan jî malbatên ku dixwazin îlana rojbûna zarokên wan di nav rûpelên Berbangê de, derkeve divê rismek keça/lawê xwe ji Berbangê re bişînin û di dawiya risim de nav û paşnav û tarîxa dayikbûna wê/wî binivîsînin.

XXX

Berbang wek organa Fedearsyonê ji endamên xwe re bê pere tê şandin. Ew kesên ku endamên komeleyên Federasyonê ne û dixwazin Berbangê bixwînin divê adresên xwe bi wasiteya komleya xwe ji Berbangê re bişînin.

XXX

Berpirsiyarên komeleyên endam, endam û hevwelatiyên kurd dikarin bi xanepera Federasyonê, çalakî û xebatên Federasyonê agahdar bibin.

www.kurdiskarf.org

Under maj kommer en ny webbplats att öppna för kurder som vill chatta med varandra. Bakom satsningen från Kurdiska riksförbundet ligger projektet "generationskonflikt bland kurder

www.kurdchat.com

www.arsivakurdi.org

naverok

Portre

"Jina Çolemêrgî ku kurdî li bin xetê fêr bûye û tercumaniyê dike"

rûpel:14-16

"Penaberên siyasî bi xwe neketibûn nava sîstema Swêdê, lê zarokên wan êdî bûbûn parçeyekî vê civatê û di navbera "Amed" û "Anders" û "Hêlîn" û "Helen" de têkilî dest pê kiribûn. "Amed" û "Hêlîn" xweziya xwe bi "Anders" û "Helen" dianîn. Yanî Zarok û ciwan zû hinê Swêdê dibûn, kultura wan zû qebûl dikirin û di dibistanan de hevaltiya wan û danûstendina wan zû bi Swêdiyan re çêdibûn."

Nivîsa Faris Marsil rûpel: 9

Xwendin, nivîsandin û xwedîlêderketin
Faris Marsil 6-7

Minaqeşe Pewîst e
Keya Izol 8

Newroz 2000 10-13

Nameya N. Barzanî 17

Federasyoneke hîn xurttir
Salih Demir 18-19

Komeleyên endam 20-21

Çalakiyên Federasyonê 22-23

Nûçeyên malbatî 24-25

Gazin
M. Licokic 26

Projeya kela Hewlêrê 27

"Ez di xizmeta we de me"
Abit Dundar 30

Innehåll

Projekt aktullt
4
Förbundetsordf. Keya Izols tal
6
Newroz-elden i Eggebygården
7
Aldrig mer Halbja
8
Minnesstund för Halabja offren
9
När och varför kurderna kom till Uppsala
10
Rinkebybokmässa
11

Sveriges kulturminister Marita Ulvskogs tal Newroz 2000

sidan 5

www.arsivakurdi.org

Xwendin, nivîsandin û xwedîlêderketin

Faris Marsil
marsil.faris@zeta.telenordia.se

Kurd ji nivîsandinê zêdetir derd û kulên xwe, gazin û gumanên xwe, dîtin û rexneyên xwe bi devkî ji hev re dibêjin. Ev feneomeneke traditsiyonî ye. Sebebên herî mezin ew bûye ku xwendin û nivîsandina kurdan tunebuye û bi zimanê xwe mekteb û medrese nedîtine. Ji bo wê jî kultura nivîsê li ber wan çênebûye; ji xwe ev bûye sebeb ku folklor û zargotina kurdî bi devkî heta îro hatiye û piraniya tiştên wan ji orjinaliteyên xwe dûr ketine; warîantên wan zêde bûne û ev jî rê daye ku dewletên cîran xwedî li berhemên wan derkevin û bikin malên xwe.

Mixabin îro ev traditsiyona nivîs û nivîsandinê li ber wan kesên ku xwedegiravî xwendin û nivîsandina wan hene jî tuneye. Ji xwe ev şeş-heft, salên dawiyê êdî xwendin jî ber bi "bayê" ve diçe, kesên ku dixwînin hejmara wan kêm dibin. Wexta dibêjim xwendin qesda min ne tenê rojname û kovaran e, ez bahsa hemû awayên xwendinê jî dikim.Mesela Îro çend prosent xwendekarên kurd li Swêdê piştî xelaskirina lîseyan diçin unîwersîteyan. Bala xwe bidine ez bi tevayî bahsa xwendinê dikim, ne xwendina kurdî.

Ji xwe nizanim pêwîst e ku em bahsa xwendina kurdî bikin. Her tişt li ber çavan e. Kovarek yan jî pirtûkekê kurdî çend heb ji wan tên firotin, tîraja wan çin e. Ez bi xwe nêzî 12 salan im bi filî di nav vî karî de me, hejmara kovarek yan jî rojnameyeke bi kurdî ku xwendevanên wan (aboneyên wê jî tê de) bihihîje 600-700 hebî tuneye û min nebîstiye.-Ji derveyî îstîsnayeke ew jî hejmarek tenê derket-. Ev rewş li derveyî welêt ji weha ye li hundurê welêt jî weha ye.Tenê li Swêdê -ew jî îstîsna ye- di salên 1980î de di vî warî de gurrbûneke çêbû û tîrajên hin rojname û kovaran (rojname Armancê, kovara Berbangê ji ber ku ev her du weşan bi seranser bi kurdî derdiketin) hinek bilind bû ew jî destpêk bû û di derketina wan de hinek îstîkrar hebû ev îstîkrar jî nêzî 10 salan ajot, piştî wê ev prosesa xwendina bi kurdî ber bi sekinandinê ve çû û diçe.

Îro li Swêdê kovarek yan jî rojnameyeke kurdan tuneye ku 400 heb jê bên firotin. Temam hin kovar wek Nûdem, Dugir, Bîrnebûn, Roja Nû û yek dudo yê din e bi kurdî hene û salê 3 an jî 4 hejmarên wan dertên, lê yên ku wan derdixin wer xuya ye ew jî vî karî ji xwe re kirine hobî.Yanî ew dernexînin jî, bawer nakim xeynî çend tiryakiyên wan kovaran, kesên din bipirsin ka çima ev kovar dernakevin.

Sebebê vê yekê pirr komplet e. Bawer nakim bi çend rêzan bête îzahkirin. Zêdetir karê sosyolog û psîkologan e ku divê ew li ser vê yekê serê xwe bêşînin; analîz û lêkolînan çêkin. Bi taybetî jî psîkolog ku civata kurdan baş nasdikin divê ew bi objektivî li ser vê pirsê rawestin.

Bi dîtina min meriv vê yekê nikare tenê bi çend faktoran îzah bike; bi weşanên satalite yan jî bi geşbûna înternetê ve girê bide, ji ber ku kurd di van waran de jî ewqas ne bi ser ketî ne û pêş neçûne. Di vî warî de ancax evqas dikarim bêjim, zêdetirê wê dê "gotinên gewre û vala bin".

....

Ev hejmara destê we, hejmara 4 mîn e ku bi keda min Berbang derdikeve. Ez bahsa beşa Kurmancî ya Berbangê dikim. Min gava dest bi vî karî kir min got ez ê Berbangê hin balkeştir bikim da ku belkî çend kes bixwînin. Di Despêkê de min ji xwe re got; Berbang kovara Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê ye û divê navaroka wê bi vê sînorkirî be. Min berê her tiştî dîsa destûra Federasyonê ber bi çavan re derbas kir û min li armancên Federasyonê mêze kir. Min pêwîst dît ku van armancên Federasyonê wek şablon di her hejmara Berbangê de bête weşandin û min wan bi zanayetî kir rûpelê yekê(ku ez bergê wê nehesibînim) ya Berbangê. Ne hewceye di vê nivîsê de armancê federasyonê dubare bikim kesên ku merak dikin, dikarin di rûpelê yekê de bixwînin.

Di van sê-çar hejmaran de, min hewildaye ku ji çerçeweya xebatên Federasyonê dernekevin. Kurdên Swêdê, problemên wan û çalakî û xebatên Federasyonê bibe fokusa Berbangê. Yek ji wan armancên Federasyonê pirsa entegrasyonê bû ku min ji xwe re kir bingeh, û li ser bingeha babeta sosyolojîk û wek cûreyek nivîseke rojnamegeriyê bi navê "portre" kurdên Swêdê bidim nasandin.

www.arsivakurdi.org

Di hejmara 112an de, wexta min dest bi vê yekê kir, mebesta xwe jî min weha nivîsandibû. "Êdî Swêd ji bo me dibe welatekî duyem.Ez dixwazim di vê qunciké de wêneyekî jiyana kurdên ji ber sebebên cur be cur hatine Swêdê û lê bi cî bûne û serpêhatiyên wan yên Swêdê pêşkêşî xwendevanan bikim. Kurd kengî hatine Swêdê? Taybetî û hatiniyên van hatinan çi ne? Kurd li swêdê û çawa dijîn? Çi karî dikin? Çi qasî entegrê civata Swêdê (ziman, kultur, ticaret, siyaset, kar, xwendin, malbat, jiyana rojane ûhwd.) bûne? Swêd çiqas kurd guhertin? Tesîra guhartinan çawa ye? Pêşeroja me dê çawa bibe û hwd.

Wer xuya ye ev quncik bala xwendevanan kişandiye ku gelek kes bi devkî gazinan dikin ku xwedêgiravî zêdetir çima ez cî didim wan kesên ku ji koka filan rêxistinê hatine.Yanî ez di vir de ne objektif im.

Gazinên ne di cî de!

Berê her tiştî diyar dibe ku kesên ku rexne û gazinan dikin tenê li navê portreyê/a dinêrin lê ew naveroka wan naxwînin da ku bizanibin gelo ew armancên ku min di vê "Portre"yê de dabû pêşiya xwe bersîvên wan di van portreyan de hene yan na?

Rast e, ez ji DDKDê hatime û ev hatiniya min ji bo min serbilndiyek e. Tu carî min bi vê yekê xwe kêm nedîtîye, bilekis ez bi DDKDê û xebata wê ya se-çar sal in ku ew kiriye pê serbilind im.Lê ev rêxistin bi cûntaya 12-îlona 1980yî hat girtin û bû malê dîrokê.

Heta nuha tevî vê hejmarê min portreya 4 kesan nivîsiye û ji wan du kes ji koka DDKDê hatine lê wexta min jiyana wan nivîsîye, min wan ne wek endamê vê rêxistinê, wek meslegê wan ê li Swêdê û pirsên bi meslegên wan ve girêdayî kiriye bingeha "portryên" xwe û ji wan re bersivan geriyam e.

....

Di hejmara berê de (hejmar 115) me xwest tiştêkî din yê ku dikare Berbangê hin înseresantir bike da ku malbatên kurdan jî xwe di Berbangê de bibînin, kir. Me îlanên rojbûn û mizgîniyê di Berbangê de weşandin. Me vî karî kir û bi rastî jî gelek bala malbatan kişand û gelek kes kêfxweşiyên xwe bi devkî pêşkêşî me kirin. Lê dîsa gazinên hin kesan hat guhê min ku xwedêgiravî min rismên zarokên wan kesan çapkiriye ku bavên wan di dema xwe de ji filan rêxistinê bûne; yanî rêxistina ku ez ji hatime.

Way Xwedêyo! Ma gunehê min e ku hin zarok di meha sibatê de hatine dinyayê û bavê wan ji koka DDKDê bûne û îlana rojbûn û mizginiya zarokên wan di hejmara Berbangê ya Sibatê de derketine. Ma gunehê min e ku hin kes pirozbahiya zarokên xwe çêdikin û rojbûna wan di Berbangê de diweşînin.

Carina hin kes gazinan dikin beyî ku bifikirin. Haydê em bibêjin ev hejmara yekem a Berbangê bû û zêde kes nizanibûn ku îlanên weha dê di Berbangê de çap bibin. Êdî wayê ew dizanin em tiştên weha çap dikin û dîsa dibêjin ew kesên ku dixwazin îlanên rojbûnê, mizgîniyê, dawetê, nîşanê, mirinê, sersaxiyê û hwd bidin Berbangê ku ev îlan bê pere ne, dikarin rismê xwe ji me re bişînin; wexta me çap nekir û ferqiyetê xist navbera hêz, ziman, lehçe, terîqat û zarokan wê gavê hûn dikarin paşgotiniyan bikin û gazinên xwe bibêjin.

Nivîs yek ji pîvana hevdemî ye, di şûna ku em di mal û qahwexaneyan de gazin û paşgotiniya bikin ma dê ne çêtir be em bi çend gotinan be jî rexne û gazinên xwe bi nivîskî binivsînin?

Långbro Folkhögskola

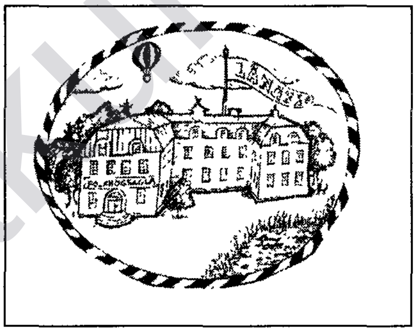

Kurs ji bo biyaniyan
ziman û demokrasî
1- 2 termîn

kesên ku dixwazin;
- zimanê xwe yê swêdî pêşve bibin
- li ser pirsên demokrasiyê munaqeşe û lêkolîn
- bikaranîna data(kompitur)
- amedekirna kar û amedekirna xwendina pêşerojê

kursên gelemperî	1-3	sal
kargeha projeyan	1	sal
kursa risman	1	sal
kargeha praktîkê	2	sal

Ji bo agahdariyê **tel: 08-88 05 30**

Stora mans väg. 125 59 Älvsjö
T-bana Fruängen

www.arsivakurdi.org

Minaqeşe pêwîst e!

Keya Izol

Serokê Federasyonê
keya.izol@kurdiskarf.org

Nêzîkî 2 sal in ku di nav kurdên li Swêdê de pirsa "nakokîyan nifşan", yan jî bi awayekî din li ser pirs û pirsgirêkên malbatên kurd li Swêdê minaqeşeyeke berbiçav tê ajotin.. Ev babet di rûpelên Berbangê de jî bi firehî tê mineqeşe kirin. Federasyon nêzikî salekê ye projeyekê li dar xistiye ku bi van pirsan re mijûl dibe. Di hejmara berê ya Berbangê (hej.114) de nivîsekê min bi navê, "Divê em bipeyivin" derketibû.

Li ser vê nivîsê û di derheqê projeya Federasyonê de gelek axaftin û minaqeşe tê kirin. Ez bawer im li her mala kurdan de ev yeka tê minaqeşe kirin. Babet û şiklên minaqeşeyê helbet ne wek hev in, tê guhertin. Lê di esasê xwe de gotûbêj yek babet e; pirsa jiyana muhacîrîyê, entegrebûyin di welatê nuh de, yanî, pirsa malbatan bi xetên giştî.

Minaqeşe ji pêwîstîyekê tê

Minaqeşe yan qisekirin bi xwe ji pêwîstîyekê tê. Eger pêwîstî yan daxwaz ji bo babeteke nebe tu car ew yeka naye rojevê. Carinan mirov bi her şiklî hewil jî bide nikare pirsekî taybetî têxe rojevê.

Bi van têbînîyan ez dixwazim vê bibêjim; jîyana me ya muhacîrîyê ku teqrîben 30 sal tije dike, bi hemû alîyên xwe ve van pirsan anîye rojeva me. Em bixwazin yan nexwazin ev yeka wê dewam bike.

Lê wek rêxistinên demokratîk-sîyasî yan jî wek şexs wê helwestên me çi bibe? Pirs îro ev e. Em dê çawan li van pirsan binêrin, çawan binîrxînin û çawan helwest bigrin ? Loma jî min gotibû ku "Divê em bipeyivin" yanî bêhelêwest nemînin. Ev vatinîyê me ye.

Em kurd wek grûbeke bîyanî, di kategorîya sinifa sêyem de ne

Gelek caran gava behsa civata Swêdê yan jî behsa kultur û sîstema perwerdeya Swêdê tê rojeva minaqeşeyan, em hemû alîyên civata Swêdê nanirxînin. Swêd wek dewleteke kapîtalîst û bi dezgeh û qanûnên hevdemî xemilandî, di nav xwe de gelek sinifên civakî jî anîya holê. Îro li Swêdê, tevî ewqas pêşveçûyînan, sinifa dewlemend û hevwelatîyên sinifa sisê, û herweha herêmên dewlemend û herêmên faqîr hene. Em mîsalan dikarin zêde bikin. Lê pêwîst nake. Em kurd wek grûbeke bîyanî, di kategorîya sinifa sêyem de ne, li herêmên faqîr de dijîn û bi zehmetîyên ziman, kar û bi perwerdeyê mijûl dibin. Li gel wê jî em bi ferqîyetên kultur û edetên me û civata Swêdê alaqadar dibin. Helbet ji bo wê jî em bixwazin-nexwazin pirsên civakî ku alaqaya wan bi van babatên re hene dê bên rojevê.

Hin mefhûmên ku li cem me û li nav civata me hîn tabû ne, berê 30-40 sal di nav Swêdîyan de jî tabû bûn. Hîn jî li hin dewerên Swêdê de hin tabû ne û ev tabû ranebûne. Lê di heman wext de gelek pirs û pirsgirêk bi pêşveçûna civakî re hatiye guhertin. Lê li gor vê yekê jî, di navbera malbatekê li Sodermalmê (ku piranî ji sinifan sisêyan tên) û malbatekê li Djursholmê de (dewlemend-bûrjûwazî) gelek ferq hene. Ev ferqiyet ji perwerdeya zarokan bigre, heta rabûn û rûniştina wan di her warî de diyar dibe. Bi gotineke din derûdora mirov çawa be, mirov jî di bin tesîra wê de dimîne.

Eger em bixwazin zarok û gencên me nasnamayên xwe binasin, kultura xwe ji bîr nekin û di jiyana xwe de pêşketî bin divê em şertên civakî yên xwe jî bikaribin bê tirs mineqeşe bikin. Divê em guherandin û îmkanên baştir ji bo nifşên nuh amade bikin. Parastina nasnameyê bi gotinan tenê nabe, divê şertên wê jî were amadekirin.

Federasyon bi van zanebûn û perspektîfan li vê pirsê dinêre. Hêvîdar im endamên me jî alîkarîya me bikin da ku em bikaribin bi pirsên xwe yên girîng mijûl bibin.

www.arsivakurd.org

Kurdên Swêdê û taybemendiyên wan

Faris Marsil
berbang@kurdiskarf.org

Ma "Li ku xwar e, ew der war e!"

Li gor lêkolînan ji 172 milletan biyanî li Swêdê dijîn. Kurd yek ji wan grûbên biyaniyan yên herî aktîvtir in. Ji ber ku rewşa wan ji ya hemû milletên din cudatir e. Di her warî de problemên wan hene. Problemên wan yên bingehîn ew e ku çawa li welatên xwe li derveyî parantêzêne, li derveyî welêt û li Swêdê jî ew li derveyî parantezê mane. Wek nimûne bi remî nahên naskirin û ji bo wê jî li welêt û ne jî li derveyî welêt kes bi resmî nifûsa wan nizane; lê li gorî texmînan îro li Swêdê di navbera 30-35 hezaran de kurd hene.

Wek di her warî de, di warê rêxistinî de jî kurd ne zêde bi ser ketî ne. Ji xwe yek ji qerekterên bingehîn yê kurdan ew e ku ew zû germ dibin û zû jî sar dibin; yanî di karê wan de îstîkrar û berdewamî tuneye. Qerekterekê din yê kurdan jî ew e ku hafizaya wan gelek zeîf e, tiştan zû ji bîr dikin, wek mînak ew kurdên ku ji ber sebebên siyasî derketin derveyî welêt piraniya wan derketina sebebên xwe ji bîr kirin îro ew jî ketine "kategoriya multeciyên aborî".

Di despêkê de kurd ji ber du sebaban hatibûn derveyî welêt; sebebekê aborî bû, yê din jî xwendin bû. Lê bi taybetî piştî salên 1980î grûbeke mezin yên kurdan ji ber sebebên siyasî derketin derveyî welêt. Ew malbata xwe jî bi xwe re anîn, di destpêkê de xwe wek mêvan dîtin û plan û programên xwe li ser vê mantiqê meşandin; li ser vê bîr û baweriyê xebata xwe domandin, lê piştî 10-15 salan wexta li xwe varqilîn ku ew êdî ne muweqat in û mêvandariya wan xelas bûye. Êdî ew jî ketin kategoriya multeciyên aborî ku felsefeya wê jî ew e ku "li ku xwar e, ew der war e".

Xwezî pê anîn!

Temam ew penaberên siyasî bi xwe neketibûn nava sîstema Swêdê, lê zarokên wan êdî bûbûn parçeyekî vê civatê û di navbera "Amed" û "Anders" û "Hêlîn" û "Helen" de têkilî dest pê kiribûn. "Amed" û "Hêlîn" xweziya xwe bi "Anders" û "Helen" dianîn. Yanî Zarok û ciwan zû hinê Swêdê dibûn, kultura wan zû qebûl dikirin û di dibistanan de hevaltiya wan û danûstendina wan zû bi Swêdiyan re çêdibûn.

Li gor lêkolînan piştî neslê duduyan yan jî sisiyan zarok êdî ber bi asimlebûnê ve diçin; zimanê xwe kultura xwe wenda dikin; kultur û zimanê serdest yan jî bi gotineke din ziman û kultura wî welatî ku tê de dijîn qebûl dikin. Yanî asîmlasiyon û entegrasyon êdî dibe proseseke tebiî ku li derveyî îradeya mirovana e. Ji xwe civateke wek ya kurdan ku him welatê wî nahê naskirin, dewleta wî ava nebûye, muesese û dezgehên wî yên neteweyî tunene, hîn tê înkarkirin û asîmlekirin, zimanê wî yê nivîsandî hîn rûneniştî ye, dê çawa li berxwe bide ku li hember vê civata endustrî ku teknîk û komunikasyon di zîrvê de ye, xwe biparêze.

Ma emê heta kengî bi çend çîrokên ku di dema feodaliyê de mane û bahsa şivan û gavanan dikin (ku zarokên ku li Swêdê mezin dibin di jiyana xwe de wan tu carî nedîtin û nikarin taswîr jî bikin) ji zarokan re bixwînin û zarok û ciwanan pê îkna bikin? Zarok divê bi şexsiyet û gurûra neteweyî ku xwe tê de bibînin û bi wê hîs bikin mezin bibin. Wexta zarok ev hîs nekin, bi zimanê xwe televizyon, fîlm û tiyatro temaşe nekin, bi zimanê xwe muzîka hevdem guhdarî nekin; bi zimanê xwe cdyan peyde nekin ew dê xwe di kêmasiyeke de bibînin. Ev ji psîkolojiya însan tê, ne zarok ne jî ciwan gunehkar in.

Di bin nîrên înkarkirin û asîmlasiyonê de, bê dezgebûn û bêîmkaniyê de, divê beriya her tiştî malbatên kurd li nasnemeya xwe xwedîderkevin; ku ew bi vê pirsê mijûl nebin û bi vê berpirsiyariyê ranebin dê pêşeroja zarokên kurd di warê nasnameyê de evqas ne ronî be! Kurd dê bi asimlasiyoneke tabiî entegrê sîstemê bibin!

www.arsivakurdi.org

Wezîra Kulturî ya Swêdê Marita Ulvskog di pîrozkirina Newrozê de peyivî:

"Em hewil didin ku di 'Riksradiyoya' Swêdê de beşa kurdî bê vekirin"

Wezîra Kulturî ya Swêdê Marita Ulvskog li ser navê Hukumeta Swêdê beşdarî Newrozê bû û got; "em piştgiriya nasname, kultur û zimanê kurdî dikin û ji ber vê yekê ye ku em girîng dibînin ku di "Riksradyoya" Swêdê de beşa kurdî bê vekirin. Ev mafê we yê bi heq e. Li ser vê mijarê emê civînek teybetî li gel rêvebirên Radio û Televizyona Swêdê li dar bixin"

Wezîra Kulturî ya Swêdê Marita Ulvskog; "Em girîng dibînin ku di "Riksradyoya" swêdî de beşa kurdî bê vekirin. Ji bo vê yekê emê civînek teybetî li gel rêvebirinên Radio û Televisiona Swêdê li ser vê mijarê li dar bixin. Ev mafê we yê bi heq e. Lê ez niha nikarim bêjim kengê. Lê bawer dikim ew ê gellek dûr û dirêj neajo."

Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê Newroza 2000î di 24 ê Adarê de bi bejdarbûna 2500 kesan li Stokholmê li Solna Hallenê piroz kir. Şev di 19.30 dest pêkir û heya 02.20 ê berdewam kir. Ji alîki ve Hesen Melle bi musika xwe, ji aliyê din ve jî Zekerîya û Leyla Feriqî bi zaravê soranî bi wan stran û helbestên xweş govend rast kirin. Hesen Şerîf bi dengê xwe yê xweş stranên govendê lêdixist û sitirî. Civanên me yên xweşik û delal Hêlîn û Şîlan bi wan stiranên modern hem bi kurdî û hem ji bi Înglîzî dilê keç û xortan şad kirin. Dawîya şevê Huseynkê Omerî bi sitiranên klasik û dilşewat dilê me xemgin kir û her weha Hunermedê me yê ji Başurê biçûk Baho Şêxo jî bi sitiranên govendê dilan li hev gerand.

Li gor bawerîya min di gel hin kêmasîyan Newroza me ya isal li gor salên derbasbuyî pir bi serkewtî bû.

Yek ji kêmasîyên me di amadakirina programê de xwe dida xweyakirin. Ji ber ku program dewlemend bû, di warê demê da neheqi li hin hunermendan bû. Her çiqas me hewil da ku em hunermendan razî bikin lê wek daxwaza me çênebû.

Kêmasiyek din divîya bû ku di şevê de xwarin û vexwarin bihata organîzekirin, lê ji ber xemsarîya hin havalên komîteya karger ew kar nehat cî.

Destpêka programê bi muzika Grupa Hesen Melle dest pêkir û piştre axaftina Federasyonê hat. Li ser navê Fedrasyonê Serokê wê birêz Keya Îzol peyivî. Ew li ser girîngîya Newrozê û mafdesxistina di radioyaya Swêdê de bi zimanê Kurdî rawestîya.

Me di destpêka nivîsê de jî dabû dîyarkirin ku Newroz li gel hin kemasîyan ji salên buhûrî hem cudatir û hem jî bi rêk û pektir bû. Cudatirbû ji ber ku cara yekem, Federasyon bi ABF.a Stockholmê re Newrozê piroz kir. Têkilîyên Federasyonê û ABFê re li mistewa herî bilin de ye.Di pêşerojê de ji emê karên gellek hêja bi hevre bikin.

Ji aliyê mêvanan de jî ji salên buhûrî cudatir bû. Cudatibirbû ji ber ku cara yekem bû ku Wezîra Kulturî ya Swêdê Marita Ulvskog li ser navê Hukumeta Swêd beşdarî Newrozê bibû. Wê di axaftina xwe de li ser xalên girîng sekinî û got: "Ya yekem ez li ser navê

www.arsivakurd.org

Bîstek ji şeva Newrozê

hukûmeta Swêdê başdarê Newroza we dibim. Ya dûyem em piştgiriya nasname, kultur û zimanê kurdî dikin û ji ber vê yekê ye ku em. girîng dibînin ku di "Riksradyoya" swêdî de beşa kurdî bê vekirin. Ji bo vê yekê emê civînek teybetî li gel rêvebirinên Radio û Televisiona Swêdê li ser vê mijarê li dar bixin. Ev mafê we yê bi heq e. Lê ez niha nikarim bêjim kengê. Lê bawer dikim ew ê gellek dûr û dirêj neajo."

Yek din ji mêvanên me yên giranbûha Serokê SSU(Rêxistina Sosyaldemokrat a Ciwanan) birêz Mikail Damberg bû. Wî di peyva xwe da got ku: "Ji bo me SSU pirsa kurdan pirseke girabuha û bi heq e. Ne tenê bi gotin her weha bi praktik jî heya dawiyê jibona mafê Kurdan yên sîyasî em.bi we re ne. Em di mistewa bilind de gellek caran pirsa kurdî tinin rojevê û di pêşerojê da jî em. ê vî karî berdewam bikin. Ji bo ku em pişgirîya xwe bidin diyarkirin ez û sê havalên xwe li vir in li nav we de ne. Hêvîdar im ku hun di salên nêzik de mafê xwe yên sîyasî, demokratik û kulturi bi dets bixin. "

Yek ji mêvanên din jî Reîsê Belediya Solnayê K.G.Svensson bû. Ew jî bi qevdêk gulan beşdarê şahiya Newrozê bûbû. Wî jî di axaftina xwe de got ku; "Em heya dawiyê li gel Kurdan in û ez bawer im ku kurd jî dê wek hemû gelên dinya yê mafên xwe yên sîyasî û demokratik bi dest bixin."

Li ser navê Hukûmeta Herêma Kurdistanê Taha Berwarî axaft. Û gelek rêxistinên kurdan bi mesajan piştgiriya şevê kirin.

Li ser navê Komîteya Kultur û Perwerde ya Federasyonê ez sipasîyên xwe jî Televîzyona Satelit ya Kurdîstan TV.(KTV.) dikin ku du rojan peyî hev di prgramên xwe de reklama şeva me dianin li ser ekranên xwe.

Carek din em cejna newroza 2000 li hemu kurdan pîroz dikin û dibêjin salên 2000 û 2001 bila bibe salên biratî,yekîtî ,aşîtî , serkewtin û azadîyê.

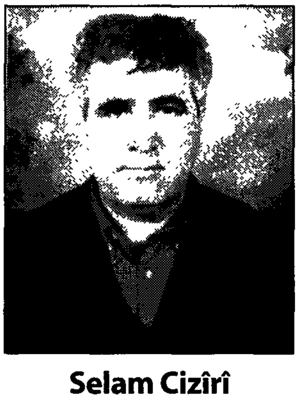

Selam Cizîrî
Berpirsê Komîteya Kulturî ya Federasyonê
û yek ji amadekarê şeva Newrozê

www.arsivakurd.org

Axaftina serokê FKKSê Keya Izol,

Xwisk û birayên giranbiha,Li ser navê Federasyona komeleyên Kurdistanê we hemûyan bi germû slav dikim û Newroza we pîroz dikim.

Hevalên hêja,

Newroz, roja nû ye, roja têkoşîna ji bo rizgarî û azadîyê ye. 2700 sal berê, hêzên xwînxar û qirêj ji alîyê gel ve hatibû tune kirin. Lê ev serketina gel zêde neajot, hêzên dagîrker careke din paşde hatin û neteweyê me xistin di bin nîrên xwe. Hejmara hêzên xirab û qirêj ku welatê me perçe kirine, teda li kurdan dikin berê yek bû lê îro hejmara wan çar in. Çar dewletên çavsor dijminatîyê gelê me dikin. Hûn hemû navên van dewletan dizanin. Lê ez dixwazim careke din navên wan bînim bîra we. Ji ber ku em kirinên wan î qirêj û neînsanî ji bîr nekin.. Li her cîhî û li her demî divê em wan ji bîr nekin ku em bizanibin wan çi anîne li ser gelê kurd. Ku em wan baş nas bikin, ku em bikaribin rojeke wek roja 2700 berê, carekî ji caran zora dijminên dagîrker bibin ku ew nikaribin careke din çavsorîya li kesî bikin.

Gelê Kurdistanê bi têkoşîna xwe wê bêşik zora dijminên dagîrker Tirkiye, Irak, Iran û Surîye bibe. Werin îro em sozên xwe, ji bo yekîtîya sîyasî û netewî li hemû perçeyên Kurdistanê, yek bikin. Werin em hemû bihevre, soza têkoşînê bidin, li hember planên dijmin ku dixwaze hemû kurdan tevî hestên wanê netewî teslîm bigrin, planên wan pûç derxînin.

Werin em hemû bihevre peyvên xwe li ber raya giştîya dunyayê yek bikin nîşanî wan bikin ku miletê kurd tu car teslîm nabe wê rojeke hemû mafên xwe bi dest xe. Werin em bihevre sedsala 21 an bikin sedsala hevaltî, aşitîyê û azadîyê ji bo gelê kurdistanê.

Bi van gotinan ez careke din Newroza we ji dil û can pîroz dikim û hêvîdar im hûnê şeveke xweş derbas bikin.

www.arsivakurd.org

HEVKARÎ

Em komîteya Hevkarî ya Hêzên Kurd û Kurdistanê ya li Swêdê cejna Newroza Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê û ya hemû gelê Kurd pîroz dikin û hêviya me serketin û serfirazî ji bo we û hemû helê kurd yên li her deverên cîhanê ne.

Em vêvîdar in miletê kurd di gel hemû hêzên xwe yên siyasî û dezgehên demokratîk û kulturî ve hertim van rojên xwe yên dîrokî û berhemçn xwîna şehîdên xwe ji bîr neke.

Em serketinê ji bo Federasyonê re dixwazin û hêvî dikin Federasyona we bibemînakek yrkîtiyê û bi hevre karkirinê ji bo gelê kurd.

Em daxwaz dikin hemû rojên gelê kurd bi Newroz û şahî ve derbas bibe.

23.03.2000

Komîteya Hevkarî ya Hêzên Kurd û Kurdistanê ya li Swêdê

PADEK

Ji bo Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê

Ji şeva pîrozbahiya Newrozê re

Me dawetnameya we ya nazik girt, gelek sipas.

Newroz li me hemûyan pîroz be. Daxwaza me ew e ku şahiya we ya Newrozê bi rêk û pêk derbas bibe û bigêhîje armanca xwe.

Êdî bûye tradîsyon ku Federasyona Komelyên Kurdistanê li Swêdê Newroz bi şahiyan pîroz bike. Ji avakirina xwe heta îro di vê warî de karê ku ketiya stuye Federasyonê wê bi serfirazî bi cî aniye. Lê êdî wext hatiye ku Federasyon bi formên din jî Newroz pîroz bike.

Yek ji wan formên pîrozkirinê ew e ku Federasyon dikare resepsiyonêke bide dezgehên Swêdê û berpirsiyarên balyozxaneyên dewletên Yekîtiya Ewrûpayê(YE) yên li Swêdê û heta balyozxaneyên dewletê cîran jî. Di dema ku Tirkiye bûye berendamê YE yê ev tê wê mahneyê ku divê ew pirsa kurdî jî bi awayekê çareser bikin. Di vî warî de Newroz munasebetek qenc e û keysek mezin e. Bi vi hawî Federasyon dikare xwe bigihîne van dewletan û daxwaziyên Kurdan ji wan re pêşkêş bike.

Federasyon bi xwe jî wek balyozxaneyeke kurdan li Swêdê kar dike û berpirsiyariya Kurdên Swêdê dike û vî tiştî di protokolên xwe yên resmî de jî dinivîse.

Bi form û uslubên nû karkirin û Newroz pîrozkirin ji îhtiyaciya civakî tê û di vî warî de Federasyon tiştê ku bikeve stuyê wê dê bêşik pêk bîne.

Bi vê hêviyê em careke din Newroza hemû Kurdan pîroz dikin û daxwaza me ew e ku şeva we ya Newrozê xweş û geş derbas bibe.

23.03.2000

PADEK
Komîteya Swêdê

PSK

Ji Komîteya amadekar ya şeva Newrozê re

Em ji bo banga we ya ceina Newroze spas dikin.

Wekî te zanîn dîroka ceina Newrozê gelek kevn e.

Newroz, sembola yekîtî û berxwedanê ye. Ew parçeyek ji sand u dîroka gele me ye. I i dijî zilm û neheqiyê kewneşopiyeke netewi ye. Gelê Kurd bi ve kewneşoplye bi salane ku baweri û armancen xwe yen azadiye tîne ziman. Lewma dewleta Tirk ji bona dejenerekirina ve ceina me ya netewi isal disa li Tirkiyê, li gelek deran bi xwe wek ceineke bihare ya tirkan û tirkmenan piroz kir. Ci-ciyan li Kurdistane ji destura pîrozkirine da, wek li Diyarbekirê: Ciye dilxweşiye ye ku bi dehhezaran insanen kurd li ceina xwe xwedi derketin. Niyeta dewlete û aligiren wê çi dibe bila bibe, gelê me wê li hember vê helwesta diimin şiyar be u xwedi li cejna xwe derkeve.

Lê pir mixabin ku gelê me, hin ji di warê rexistini de bela-wela ye. Ev belavbûna hezen me firsende dide diimin ku zordestiya xwe li ser gele me bi domine. Em çawa di Newrozê da mil bi mil bi hevra govendê dikşînin, lazim e li hember dijmin ji, li hember dejenerekirinê jî mil bi mil rawestin.

Bi saya yekgirtin u hevkariya gele me, em e hemû lîstik û tedbîren dijmin vala derxin û gele me wê bi awayekî azad li welatê xwe bijî û ceina xwe ya netewî pîroz bike.

Hevgirtina me wê riya serketinê nêzîk bike.

Newroza we u hemû gelê me piroz be!

PSK
Liqe Swêd

PDK-BAKUR

Ji bo Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê

Hevalên giranbuha,

Dawetnameya we ya şeva pîrozbahiya cejna neteweyi ya Kurd Newroz gihaşt destê me.

Em sipasiyên xwe diyarî we xebatkarên hêja ya federasyonê dikin.

Li Swêdê Pîrozbahiyên Newrozê wekê tradîsyonek gelek erênî ji ali ve tê tên pîrozkirin. Ev yek nîşana wê yekê ye ku civata kurd li Swêdê bi baweriyek xurt li Federasyona xwe meyze dike. Em hêvî dikin ku li welatên din jîdezgehên wekî Federasyonê mînak bên girtin. Xuya bibe ku Newroz cejna neteweyî ye, nîşana yekîtiya gelê Kurd e.

Newroza kurdên li Swêdê pîroz dikin.

Hêvîdar in ku Newrozên azad- li ser xaka azad s Kurdistanê nêzik in.

21 Adar 2000

Komîteya Swêdê ya PDK-Bakur

www.arsivakurd.org

Nav: Seyran Duran, **Kengî hatiye Swêdê:** 1993(1985), **Meslek:** tercûman, **Temenê wê;** 46, **Li kuderê dijî:** Bredeng-Stockholm, **Malbat**: zewicî û bi navê Jiyan keçikêke wê heye, **Parola wê**: "Bêbedel tiştekî tuneye!"

"Jina Çolemêrgî ku kurdî li bin xetê fêr bûye û nuha tercumaniyê dike"

Seyran yek ji wan jina kurd e ku xeynî karê xwe, wexta xwe ya vala dide kar û barê komeleyetiyê. Seroka Yekîtiya Jinên Kurdistanê li Swêdê ye. Bi navê Jiyan keçikeêke wê ya 12 salî heye. Ew ji Çolemergê ye lê kurmancî dawiyê fêr bûye. Ji ber ku li Kurdistana rojavaya piçûk fêrî kurmancî bûye, kurmanciya wê devoka Qamişloyê ye. Di jiyana wê de momentên "eventurizmê" gelek in.

Ev cara pêşîn e ku ez leqayê yekê têm ku ew ji Çolemergê ye û dawiyê fêrê kurdî bûye. Sebebê vê yekê ew bûye ku bavê Seyranê di daîrekeyê dewletê de memûr bûye û zimanê wan yê malê Tirkî bûye. Ji ber nakokiyên di navbera aşîretan de, mala xwe dibin Stenbolê; wexta ew diçin Stenbolê Seyran hîn 14 salî ye, xwendina seratayî, navîn li Çolemêrgê û liseyê jî li Stenbolê dixwîne, Di dema liseyê de sempatiya wê ji siyasetên kurdan re çêdibe, diçe DHKDê (Komeleya Şoreşgerî ya Gelerî ya Kulturî) ku komleya Riya Azadiyê ye.

Piştî xelaskirina lîseyê ew dest bi Enstituya Perwerdeyê beşa zimanê Fransizî dike û wexta derbeya 12ê Îlonê li Tirkiyeyê çêdibe êdî ew mamosteya fransizî ye. Seyran dibêjê," piştî derbeya 12 Îlona 1980î ji ber aktîviteyên min yên rêxistinî li min jî digeriyan. Ez ji bo ku xwe veşêrim min dest bi mamostetiyê kir, tayîna min derket bajerê Nigdeyê. Nigde bajerêkî Tirkan bû û li wê tevgera faşîstan xurt bû. Ez jî bedeng dimam. Û nedihat bîra leşker û polîsan ku ez ji kurd im û li min jî digerin".

Piştî 5 salên mamostetiya wê, operasyoneke li dij Riya Azadî çêdibe û gelek kes tên girtin.. Seyran dikeve şikê ku di vê opreasiyonê de hin kes navê wê jî dane polis û ew mecbûr dibe ku dev ji mamostatiyê berde. Di sala 1985an de bi grûbeke hevalên xwe re derbasî bin xetê dibe. Teqribên li vir saleke dimîne û di vê navbeynê hînê Kurdî jî dibe.

Di sala 1985an de tê Swêde û mûracatê peneberiyê dike. Lê di vê navbeynê de grûbeke ji Riya Azadî vediqetin, bi navê TSK (Tevgera Sosyalîst a Kurdistanê) grûbeke ava dikin. Seyran

www.arsivakurdi.org

Bistek ji civîneke Yekîtiya Jinên Kurdistanê li Swêdê

jî bi vê grûbê re diçe. Grûb biryar digre ku vegerin welêt. Çend kes vedigerin jî. Yek ji wan jî Seyran e. Seyran diçe Kurdistana Sûriyeyê. Li wê bi navê Azad ku berê hevalê wê bûye, pê re dizewice. Keçikek ji wan re çêdibe. Jiyan nuha 12 salî ye û li taxake Stockholmê bê bav mezin dibe; diya wê him jê re dêyîtî û him jî hevaltiyê dike.

Di sala 1989an de bi navê kovara "Vatan Guneşî" li Stenbolê kovarek derdikeve, Seyran yek ji xebatkarên vê kovarê ye. Piştî çend hejmarên kovarê, kovar tê girtin û xebatkarên wê jî tên hepiskirin. Seyran jî 3 mehan di hefsê de dimîne û piştî berdana xwe bi keça xwe re derbasê Kurdistana Başûr dibe. Wê demê li Kurdistana Iraqê rewşek nebaş rû daye; destpêka şerê Xelicê ye. Kurd hemû di bin tehdîda Seddam de ne, ji tirsa ku Seddam carek din li dijî wan çekên kîmyayî bi kar bîne ew bi

"Di civata Kurdan a Swêdê de seyr e lê rastiyek e ku bi taybetî ew jinên kurd ku li welêt xwendin û nivîsandina wan hene ew li Swêdê ji mêrên xwe zûtir û xweştir hînê swêdî dibin. Lê ez bi xwe heta nuha rastê jineke kurd nehatime ku ew di warê nivîsandina kurdî de evqas "zîrek" be û heta meriv dikare bêjê ku yên ku zimanê kurdî serrast dinivîsînin hejmara wan ji du tiliyên destan derbas nabin. Ev jî problemekê civata kurd e ku divê em û bi taybetî jî jin serê xwe pê bêşînin."

kitlewî berê xwe didin çiyayên Kurdistanê. Nivê kurdan ber bi "hidûdên" Tirkiyê ve û nivê din jî ber bi yê Îranê ve diçin. Seyran tevî keça xwe bi wan re bi çiyayan dikeve. Bi rojan birçî û di sermayê de ber xwe dide û piştî çend salan careke din berê xwe dide Swêdê.

Swêd dibe ku ji bo wê û keça wê "xelasbûnek" be, lê problemên din jî bi xwe re tîne. Jiyana Swêdê bi serê xwe problemeke mezin e. Herkes nikare hînê jiyana li vir bibe. Di vî welatî kambax de, tenêjiyanbûn, betalbûn û biyanîbûn gelek zahmet e. Swêdî wek millet ne mevanperwer in, pozbilind in, cîran cîranê xwe nas nake, li hember rûdan û buyarên rojane leqayît in. Di we-

Bîstek ji civîneke Yekîtiya Jinên Kurdistanê li Swêdê

latek weha de jiyan zahmet e, lê Seyran ber xwe dide.

Seyran jî wek herkesî diçe qursa zimênê swêdî. Piştî fêrbûna Swêdî ew di piyaseya kar de li kar digere, lê ji ber ku meslegekê wê tunuye, ew nikare ji xwe re kar peyde bike. Temam li Tirkiyeyê mamostetiya fransizî kiriye, lê fransizya ku li wê fêr bûye ancax li Swêdê di seviya zarokek swêdî yê/ya ku di salên destpêkê hîne fransizî dibe de ye. Ji bonê wê jî şansê wê tuneye ku fransiziya wê bibe alîkar ku ew di vê branşê de ji xwe re karekî peyde bike.

Di civata Kurdan a Swêdê de seyr e lê rastiyek e ku bi taybetî ew jinên kurd ku li welêt xwendin û nivîsandina wan hene ew li Swêdê ji mêrên xwe zûtir û xweştir hînê Swêdî dibin. Lê ez bi xwe heta nuha rastê jineke kurd nehatime ku ew di warê nivîsandina kurdî de evqas zîrek be û heta meriv dikare bêjê ku yên ku zimanê kurdî serrast dinivsînin hejmara wan ji du tiliyên destan derbas nabin. Ev jî problemekê civata kurd e ku divê em û bi taybetî jî jin serê xwe pê bêşînin.

Swêd awantajek din pêşkêşî jinan dike ku ew hîn zûtir di piyaseya kar de kar ji xwe re peyde bikin. Mêzekirina zarok û îxtiyaran sektoreke mezin e ku di vê sektorê de prosentekê mezin jin kar dikin. Seyran çend mehan wek mamostetiya kurdî karekî ji xwe re peyde dike, lê ji ber ku seetên wê kêm in ew karê xwe digehurîne, biryara xwe dide ku tercumaniyê bike, û di vê branşê de ji xwe re kar peyde dike.

Seyran di derheqê tercuman û tercûmaniyê de weha dibêje; "Tercûmanî karekî li gor dilê min e, lê ji ber ku herêma Stockholmê gelek fireh e ji ciyek heta diçim ciyekî din gelek wext derbas dibe. Ez zêdetir tercûmaniyê ji wan jinan re dikim ku ew 20-30 salên hatine Swêdê û bêyî ku swêdî fêr bibin dest bi kar kirine. Piraniya wan jî karê paqijyê dikin. Gelek ji wan ji ber vî karê paqijiyê pişta wan diêşîn û nexweş dikevin wexta pêwîstiya wan ya doktoran hebin, ez diçim ji wan re tercûmaniyê dikim."

Seyran wexta xwe vala dide karê komeleyetî yê. Ew ji wexta ku hatiye Swêdê heta îro bi aktîvî nav komeleya jinan de kar dike. Di eslê xwe de karê komeleyetiyê karekî îdeal e û tu mecbûriyeta yekî tuneye ku xwe bi vî karî ve girê bide. Ku ev çend sal in Seyranê vî kar û barê xistiye stuyê xwe ya ew fedekarî dike yan jî ew li pey kariyerêkê ye. Li ser vê pirsa min Seyran dibêje ku; "ez hîn di salên 70î de ketime nav karên komeleyetîyê û rewşa kurdan bi tevayî û bi taybetî jî rewşa jinên kurdan rê dide ku ez vî karî dom bikim. Xwezî hîn jinên din jî hebin ku ew jî bi aktîvî û berdewamî di nav vî karî de ciyê xwe bistînin da ku karê komeletiyê hin baştir bimeşe."

Li gora Seyranê problemên jinên kurdên li Swêdê ew in ku ew ziman nizanin û zanyariya wan kem e. Wexta ev herdû tişt kêm bin û meslegeke wan jî tunebe, peydekirina kar gelek zahmet dibe. Ew jî mecbûr in ku karê paqijiyê bikin, lê ev kar jî zû bi zû nakeve dest..

Seyranê ji hêlekê ve jinên ku problemên wan yên civakî hene re tercumaniyê dike ji hêla din ve jî wek seroka Yekîtiya Jinên Kurdistanê li Swêdê bi pirsên jinan re alaqedar dibe. Ew gazina dike ku di navbera jinên kurdan de têkiliyên xurt û berdewamî tunene, jin bi aktîfî beşdarê karê komeleyetiyê nabin, ser hev de nahin û naçin. Yên ku di rewşa wê de ne, yanî jinebî ne, rewşa wan ya civakî hîn xerabtir e. Ew li derveyî civata ku jê tên, dimînin. Li biyaniyê jinebîbûn zahmettir e.

Faris Marsil

www.arsivakurdi.org

Birêz xwişka Seyran Duran

Seroka Yekîtiya Jinên Kurdistanê li Swêdê

Roj baş
Gelek sipas ji bo nameya we ya hêja ku di roja 22.02.00 de gîhaşt destê min.

Di destpêkê de ez sipasiya hesta we ya kurdayetiyê dikim bo pîrozkirina we li Kabîneya 4-em ya Hukûmeta Herêma Kurdistanê û sipas ji bo piştgiriya we.

Nameya we ya dîrokî me xwend û em li ser rawestiyan. Bêguman em bi şêweyek giştî bi wan prensiban re ne ku we di nameya xwe de diyar kiriye.

Ew bûyarên ku hûn di nameya xwe de bi şêweyekê giştî li ser rawestiyane, em jî pê êşiyane û karên weha em li dij qanûnê dizanin û emê hemû îmkaniyetên xwe yên qanûnî bikar bînin da ku li ber wan tawanan rê bigrin. Bêguman wek hûn jî dizanin civata kurdî civatek xudan pirsên zor kompleks in û ancax bi xebateke xurt û gav bi gav dikarin van pirsan çareser bikin.

Damezirandina du wezîrên afret(jin) û beşdariya eqaliyetên cûda û hizb û kesên serbixwe yên cuda di kabineta 4-em de nîşana wê yekê ye ku, em çend ciddî ne ku ji bo xurtkirina rola afratê û herweha parastina mafê demokrasî û plûralîzma siyasî di çerçewa hukûmeta federe ya Kurdistanê de.

Hukûmeta Herêma Kurdistanê demek dirêj e kar dike ku hin qanûnên xwe ji yên Iraqê veqetîne ku ew li dijî demokrasî û mafê mirovî ne. Wek hûn jî dizanin Hukûmeta Federe ya Kurdistanê di qanûnên xwe de hin girêdayî qanûnên Iraqê ye û di gelek waran de nikare serbixwe be û ev jî problemeke sereke ye ji bo me.

Birêz xwişka Seyran digel hindê hukûmeta Kurdistanê ji bo afratên Kurdistanê xebatekê mezin kiriye û dike. Em dîsa bixêrhatina hemû projeyên munasib dikin,

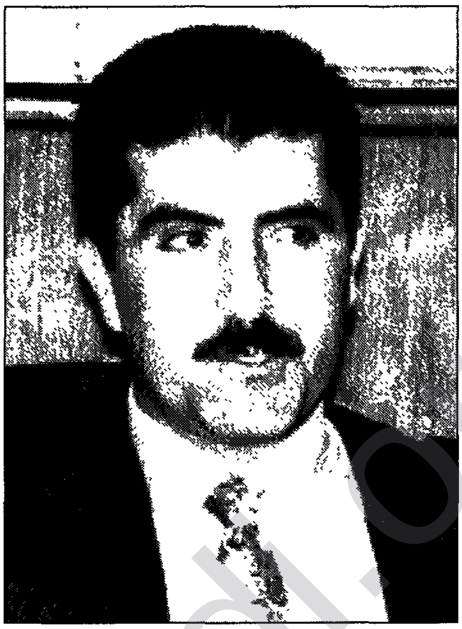

Nêçirvan Barzanî
Serekwezîrê Hukûmeta Herêma Kurdistanê

nemaze jî ji aliyê rêxistinên afratan yên wek we ku em bi rengek ciddî û pozitîv û gav bi gav kar bikin ji bo xurtkirina rola afratê di civata kurd de. Wek hûn jî dizanin duruşmeya esasî ya kabîneta 4-emin ya hukûmeta Herêma Kurdistanê çespandina qanûnê ya li Kurdistanê ye û herweha em xebatek hêja ji bo civatek medenî li Kurdistanê ku li gor dîtina me dê bikaribe rê li ber gelek kêmasiyên îro yên civata Kurdistanê bigre.

Di dawiyê de ez dixwazim cerek din sipasiya xwe li nameya we ya hêja bikim û dixwazim ji derfetê îstîfade bikim û heyeteka ji Yekîtiya Jinên Kurdistanê li Swêdê dawetê Kurdistanê bikim da ku rewşa îroyîn ya Kurdisatnê û bi taybetî jî rewşa afretên Kurdistanê bi çavên xwe bibînin.

Bi silav û rêzên dubare

Nêçirvan Barzanî
Serekwezîrê Hukûmeta Herêma Kurdistanê

www.arsivakurdi.org

Federasyoneke hîn xurttir

Salih Demir
Endamê Komîteya Giştî

Komelayeti karekî pîroz e

Bi teybetî em kurd ku hîn jî bindestin, ji welatê xwe derketine, li welatê Ewroûpayê bûne mahacir-penaber li ser me ferz e ku em orf û adetên xwe ji bîr nekin. Herweha dewlemendbûna kultura gelê xwe, bi çalakiyên kulturî, bi rêya muzik, folklor û bi saya serê şanoyên gelê xwe, bidin diyarkirin.

Îro dema em li salên 1970-80 bi bîra xwe ve bînin, mirov li şaşitiyên ku me ji bona komeleyan dikir, rehettir dibîne. Ew şaşiyên ku dihatin kirin ev bû: Ji bona ku me komeleyek têxista destê xwe, mirov dikarîbû gelek tiştên ne li cih bikira.

Me hemûya bi mêrxasî di dema derbasbûyî de karên komelati bi awayekî berfireh û bê westandin dikir. Mixabin niha em ne ew kesên ku wê demê di kar û barên komelayetî de ewqasî zîrek bûn in. Gelo çima me îro karên komelayetî zû bi zû ji bîr kirin. Her çiqas me di demên berê de, di karên komelayetî de şaşî jî kirin, lê gelek tiştên hêja jî bi saya wan xebatan ve pêk hatin.

Lê îro li Swêdê karê komelayetî ber bi xerabûnê dihere. Kesên me yên ku di vî warî de zîrek in, gelekan ji wan dest ji kar berdane. Em yên mayîn jî xwe baş nadin karekî weha pîroz. Pêwîst e ku em hemû bi hevre li ser nepêşveçûna karê komeleyatî rawestin. Astengên heyî li gor hêz û taqata xwe ji holê rakin. Eger em weha nekin, wê pêşeroja me ya rûniştvanên li Ewruûpa wê gelekî xerab bibe. Yanî emê nikaribin zaroyên xwe bi hîsên netewî mezin bikin. Ji bûyereke weha emê hemû weke kes û rêxistin, jê zerarê bibînin.

Ev kar û bar ji herkesê ku dibêjin em kurd in, tê xwestin.

Ez weke kurdekî, hêviyê ji ew kesên ku kar ji destên wan tê dikin, kesên ku xwedi huner in, pispor in û tecrûbeyên giranbihan in, ku karê komelayetiyê li welatên Ewrupa geştir bikin.

Bi kurtasî be jî ez dixwazin li ser kar û barê Federasyona Komeleyên Kurdistan li Swêdê rawestim. Federasyon di sala 1981-an de ji aliyê rêxistinên kurdan hatibû avakirin. Destpêka kar başbû, hin karên hêja hatin kirin. Mixabin ku piştî demekê, ji ber sedemên nakokiyên di nava rêxistinên me de karê Federasyonê hate rawestandin. Lê di sala 1986-an de dema Federasyon li gor rûniştvanên belediyan ji nû de xwe bi rêxistinî kir, federasyon xurttir û geştir bû. Kesên bê rêxistinî jî di nava karên federasyonê de aktîf bûn. Ev tiştekî baş bû.

Gelekî heyf û mixabin ku ev kar zêde ne domand. Îro rewşa federasyonê û qada xebata wê li ber çava ne.

Ez bangi ew kesên, ku di karên komelayetî de zîrek in dikim, bila di nava kar de cihê xwe bigrin. Karê Federasyon û komeleyan dikare bi saya wan pêşve here. Giraniya xwe bidin ew komeleyên ku belediya hûn lê rûdinên.

Berê ji alî hin kesên serbixwe ve dihat gotin ku: "rêxistinên siyasi rêya xebatê nade me" Em bêjin diho weha bû lê îro?! Li vira dikarim bi rehetî bêjim, ku hinek kurdên me yên kar ji destên wan tê îro ne di nava karê komeletî û federasyonê dene. Lê kesên wehe di demên buhurî de ji kes û rêxistinên ne di nava karê federasyonê de bû tu tişt ne dima, nedigotin. Lê ez dibêjim ku îro ji wan kesan hema, hema mirov dikare bêje kes êdî nema cihê federasyonê jî dizanin. Tiştekî eceb e ku gelek ji wan kesan îro ji bo federasyonek çalaktir bûne asteng.

Gelo çima? Sedem gellek in, divê em bi hevre sedema bibînin û bikaribin federasyonê û komeleyên xwe çalak bikin. Li gor gotinan gelek ji wan kesên, dema federasyon derbasî sîstema belediyan bûn, di nava kar de aktif bûn. Ji wan kesên weha bi saya federasyon û komeleyan hin dezgeh û rêxistinên Swêdiyan naskirin. Bi saya vê naskirinê ew fêrî fêlbaziya bûn û li gor menfeata xwe ya şexsi gellek tişt li ser navê gelê kurd pêk anîn.

Karê Komeleyatî

Di kar û barê komeleyatî de hinek cara çend kes tenê kar û xebatê dikin. Piştî demekê û vir de, gelek kurdên me, yan bi karê xweyî şexsî da ketine, yan xwe didine alîkî, yan jî bi karê ticaretê da ketine. Bêguman, ticaret tiştekî gelek baş e. Lê meriv dev ji her tiştê xweyî millî, erkê ji meriv tê xwestin berde, nayê efûkirin. Welatê me kurda wêran û talan bûye, serobinî hevdû bûye. Em kurdê dervî welat, ku îmkanên me jî hene, kar û xebatikê ji gelê xwe ra nekin, em rabin xwe bidin alîkî, ew jî nabe.

Hinek dibêjin: "Filankesan kar kir, ma çi bi ser xistin, ku ma dora me?". Ev gotina hana bi raya min, gotineke teslîmbûyîna meselê ye. Tê bîra me hemûyan ku di salên heyştê, heta not û pênca kar û barên komeleyatî baş dimeşîya, gelek lawê bavan xwe diêşandin. Lê nuha ew kes li kune, ma çi hatîye guhertin li welatê bav û kalên me, ku em rabin xwe li vir sist bikin. Ma karê komeleyatî li ser milê filan û bêvano tenê maye, ne şerm û fedî ye, hûn di kuderê ne? Ew kesên ku bi deva şûr hiltanî, ana jî gazina dikin.

Îro karê federasiyonê baş nameşe. Dîsa jî ne dereng e, kerem kin kar li benda we ye, de werin fermo. Ma sebebê ku kar nameşe kîn e? Eger hûn gazina dikin, fermo kerem kin di organên

www.arsivakurdi.org

federasiyonê de cihê xwe bigrin. Ezê bi xwe jî alîkarîya we bikim. Ez yek ji wan kesa me, ku demeke dirêje di federasiyonê da kar dikim, ev neh sal çêbûye. Li gor quweta xwe û zanebûna xwe, li gor destûr û armancê federasiyonê min kar kirîye,. Dîsa jî, ev dezgeha netewî ku li vî welatî herçar perçên Kurdistanê temsîl dike, heta niha karekî baş kirîye. Pêwîst e em kurdên li Swêdê xwedî li vê destkeftina dezgeha netewî, ku bi sala ye hatîye parastin, derkevin.

Karê Federasiyonê

Federasiyon li tevaya Ewrûpayê bûye mînakek, bûye wek mirêkeke-neynikê ku hemû kurd xwe têde dibînin. Federasiyon di warê millî de bûye dezgahek, bûye dibistanek. Li wir zimanê resmi kurdî ye, bi hemû zaravên xwe va. Civîn, kongre bi zmanê daykê têne derbazkirin. Ha wexta ku meriv vê rewşa han dibîne, bi vî hawayê willo meriv dibêje xwezî û sed xwezi ku li herderê Ewrûpayê, cîyê kurd lêne, weha civîn û kongrên xwe de bi zimanê dayîka xwe biaxifiyana.

Bi rastî Federasiyona Komelên Kurdistanê li Swêd, wek balyozxanek e ji bo kurdan. Lê em kurdên li Swêdê, van salên dawî me xwe daye alîkî. Sebeb çîye? Em hemû dizanin sebeba vê yekê tenê westandine, bêzarbûne. Pêwîste ku em newestin, em bêzar nebin, gelê me li hêvîya meye, gelê me bawerî li me anîye. Em hêvîya gelê xwe neşkînin.

Ev neh sale ku ez endamê komela li Spånga me. Her sal kongera vê komelê çêdibe, her sal jî min pêşniyarî komîta komelê dikin. Ez dibêjime wan "Bavo bes e, mala we ava, ma heta kengî?". Erê ez heme, lê bi min re çend kesên dinê jî hene. Başe evana mirin, ma tu kesî dinê tune ku di şûna wan de kar bikin. Ez bawer im li herderê ev nerehetîya weha heye, komele bi vî hawayî wê neyên meşandin.

Ez wek endamekî komita giştîya federasiyonê, dizanim ku li Stockholmê şeş komeleyên girêdayî federasiyonê hene. Yek jê Komeleya Nivîskarên Kurd e, yek jî jê komela huqûqnasên kurda. Karê wan jî baş nameşe, endam nayêne civîna, karê xwe ciddî nabînin.

Ez bawer im ku ne tenê herêma Stockholmê ev sistayî heye, li herderê Swêdê rewşa tevaya komelên me wilo ye. Tenê çend komelên me li tevaya Swêd mînak in, pêwîst e ku meriv navê wana bêje. Komeleyên li Eskilstuna, Göteborg, Malmö, Helsinborg, Uppsala, Börlenge, Spånga, heri çalak in.

Organên Federasiyonê

Ji bo organên federasiyonê, ji nuha de meriv hazirîyê bike, baştir e. Ji ber ku çend meh mane ji kongra federasiyonê re. Eger hazirîk baş nebe, kar û barê federasiyonê her diçe xerab dibe.

Kesên ku ji bo organên federasiyonê têne hilbijartin pêwîste karûbarê komeleyatî baş zanibin û tecrûbên wan hebin. Di warê komeletî de, karê kolektîf bizanibe, federasiyonê wek malê gelê kurd tevayî bihesibîne, xwe jî di navde bibîne. Ew kesê di organên federasiyonê de karbike, dibe ku kesekî serbixwebe, dibe şexsekî hevalê rêxistinekê be, lê wexta ku ket tixûbê federasiyonê, ji bo wî pêwîst e destûr û armancên federasiyonê derbas bibe. Werin em ji tevaya organên federasiyonê ra amadakarîke baş û rind bidin ser hev, em hemû xwe amade bikin ji bo organek nû, ji bo kongra bê. Em xwedî li dezgehên xweyî ku bi sala me bi dest xistîye derkevin.

Dîsa jî em hemû bi hevre, xurttir in. Federasiyonek hîn xurttir û baştir.

Yek ji kongreyên Federasyonê

www.arsivakurd.org

Komeleya Swêdî-Kurdî li Uppsalayê

—Komele rexistinek demokratik e û bi tu partiyen siyasi u aliyên olî ve negiredayi ye.

__Qada xebata komelê Komuna Uppsala ye u endamê Federasyona Komeleyen Kurdistane li Swêdê ye.

—Komele xebat dike ji bo ku Kurdên li komuna Uppsala dijîn nezîkî hevdu bike, dostaniyê xurt bike û endamên komela xwe temsil dike.

—Komele dê xebatê ji bo integrasyona kurdan li gel civata Swêdi bike.

—Komele xebat dike ji bona baştirkirina rewşa jin u zaroken kurd.

—Komele bêhedan beşdari gotûbêjên li ser pirsa wekheviyê di civata kurdên Swed û dan û standinên di nav nivşen ciwan û dayik û bavên wan de dike.

—Komele xebatê ji bona peşdebirina ziman û belavkirina şanda kurdî dike.

—Komele civata Swedi li ser mafê kurdan yên netewi agahdar dike û pêwendîyên baş li gel rexistinên demokratik dike.

Bibin endamê komele !

Xaniyê Komelê

Komeleya Swêdî-Kurdî li Uppsalayê
Box 250 65
750 25 Uppsala
postgiro: 1250521-0
Adresa serdanê
Samaritergrçnd 3 B
Tel: 018- 107017
Wextê vekirinê:
her roj (12.00-16.00)
Serok:
Sevin Izolî

Komeleya Kurdî ya Çandî li Helsingborgê

Navê Komeleya we çi ye?

Komeleya Kurdî ya Çandî li Swêdê

Komeleya we kîngê ava bûye?

Komele di 1998an de li Helsingborg hat damezirandin

Heta nuha çend kongreyên komeleyên we çêbûne?

Heta nuha 3 kongreyên me çêbûn.

Kongreya dawî kingê pêk hat?

8ê Nîsana 2000î

Çend endamên aktîv yên komeleya we hene?

Nêzîkî 25-30 endamên me yên aktiv hene

Li bajarê we çend malbatên kurd dijîn?

Derûdora 100 malbatên kurd li helsingborgê dijîn

Kurdên li bajarê we zêdetir ji kîjan perçeyî welat in?

Zêdetir kurdên Tirkiyeyê û dûre jî kurdên Iraqê ne

Yekem grûba kurd kîngê hatiye bajarê we û ji kîjan perçê ne?

Kurdên Konyayê ku yekem grûbên li bajarê me bi cî bûne

Komeleya wê zêdetir di kîjan warî de xebate dike?

Komelaya me bi taybetî û giranî di warê kultur de kar û xebata xwe dimeşîne

Bi kurtayî dîroka komeleya we?

Di destpêkê de wek komîteyekê ku ji 5 jinan pêkhatî bû dest bi karê kulturî kir. Ji jinan û zarokan du grûbên folklorê ava bûn. Kincên herdu grûban jî ji aliyê van jinan ve hat amedekirin. Gelek caran listîkên xwew di şevên festîvalan de pêşkêş kirin. Kar û barên komîteyên pêşve çû û di nav Helsingborgê de hat naskirin.

Di destpêkê de navnîşana me tunebû. Ev yek bi serê xwe problemeke mezin bû. Di salal1998an de me komele damezirand. Gava me programa komeleyê çêkir me biryar da ku ev komele divê dûrê polîtîkayê û rêxistinan bisekine. Ji bo pêşdeçûna komeleyê ev şert bû. Ji her çar perçeyên Kurdistanê kurd ev biryar ji bo xwe kirin prensib û kar kirin. Demek grûbek ji kurdên Konyayê bi tesîra rêxistinekê ji komeleyê veqetiyan, berî ku veqetin ew xwestin ku propaganadaya rêxistinê di komeleyê de çêkin le me rê neda wan. Ger ku îro em ji do xurttir in ev bi saya vê prensibê ye.

Komeleya me yekem komeleye li Helsingborgê. Her weha li vir cara pêşîn komeleya me Newrozê pîrz kiriye. Şivan Perwer bi organîzasyona komeleya me konsereke daye.

Li ser navê Komelê
Nesrîn Kutlay

www.arsivakurd.org

Banga Komeleya Stokholmê

Ev bang ji kesên ku li Belediyeya Stokholmê(Stokholm stad) rûdinên re ye

Kongreya me di kongreya xwe ya 15 mîn de, biryara (ew kesên ku abonetiya Berbangê ya salane di postgiroya komeleyê de razandibin, ew wek endamên Komeleya Stokholmê dihesibînin û hemû mafên endametiyê ji wan re bê naskirin), wergirt.

Ji bo ku komeleya me alîkariyê (Verksamhetsbidrag) bistîne divê hin şertan pêk bîne. Ya herî girîng ew e ku;

◆ Divê 40 endamên me yên temenê wan di ser 21 salî de bin û li belediyeya Stockholmê rûniştina wan hebin.

◆ Divê di nav salekê de kemasî 8 çalakiyên komeleyê hebin.

Mafê komleyê heye ku serê endaman 200 kron verksamhetsbidrag bistîne. Pereyê alîkariyê(verksamhetsbidrag) di navbera 20.000 û 60.000 de ye.

Gelî rûniştvanên Stokholmê
Ji kerema xwe abonetiya Berbangê di postgiroya komeleyê de razînin.

Di gel silavan

Mustafa Kalpak
Serokê Komeleya Kurd li Stokholmê

Programa xebatê ya sala 2000î

1-Emê bi awakî aktîv beşdarî cejna 1 ê gulanê bibin. Şiyara me ya di vê çalakiyê de ev e: Li dijî rasîsmê û nijadperestiya li hemberî biyaniyan; avakirina civatek mifereh ji bo tevahiyê û hevkariya bi gelê kurd re ye.

2-Komeleya me di dawîya meha hezîranê de, ji bona ciwanên kurd û şagirtên ku ji lîseyê mezûn dibin şahîyekê li dardixîne.

3- Di havîna 2000 î de em ê li ser "narkotîka", ji bo dê û bavên kurd yên li Stockholmê rûdinên semînerekê amade bikin.

4-Di payîza 2000 î de ji bona zarokên kurd dibistanek çalakîyan û zimanê kurdî tê vekirin. Wek model "zarokên şemîyê"

5-Komeleya me û federasyon bi hevre vê payîzê li ser dijayetîya di navbera du qirna de semînereke amade dike.

6-Di sersalê de emê bi hev re sifreya xwarinên kurdî amade bikin.

7-Em di 21 ê adarê de cejna NEWROZ ê bi zarokan re pîroz dikin.

8-Komeleya me ji bona di jiyana komeletiyêde demokrasî û wekhevîya jin û mêran hîn bêtir bi pêş de bixe, di înternetê de xanepelekê vedike.

9-Grûbeke me ya xebatê heye ku li ser întegrasyonê û dijayetiya navbera qirnan de bi federasyonê, dayreya întegrasyonê û înstutiya tendurîstî ya gelerî re kar dike.

Komita Karger ya Komeleya Stokholmê

Kongreya Komeleya Stokholmê

Di 15ê Nîsanê de Komeleya Kurd li Stockholmê kongreya xwe ya 15-emin li dar xist. 15 kes beşdarî kongreyê bûn.

Kongre komîteyekê nû hilbijart. Komîte di navbera xwe de kar dabeş kir; serok Mustafa Klapak, sekreter. H.Sebrî û Berpirsiyarê malî Î. şener

Civîna Integrasyonê

1.03.2000î de civînek ji aliyê 40 federasyonên biyanî li gel Wezîra Integrasyonê Ulrica Mässing hat çêkirin. Wezira Integrasyonê li ser pirsên integrasyonê peyivî. Li ser navê Federasyonê Keya Izol beşdarî civînê bû.

Civîna Nynäshamnê

Di 4-5 .03 2000î de Fedrasyon li gel 24 komeleyên endam li Nynäshamnê civîneke li dar xist. Civîn du roj ajot. Di roja yekem de li ser pirsên perwerde hat rawestandin. Di roja duyem de li ser pirs û pirsegirekên Federasyonê û komeleyan wê hat rawestandin. Di dawiya civînê de Komeleya Nyneshamnê ji bonê beşdaran şeveke li dar xist.

Civîna herêma 3em

Di 8.04.2000î de Komîteya Herêma 3em civîna xwe ya 4-em li bajarê Eskîlstunayê pêk anî. Nûnerên komeleyên Eskilstuna, Norköping, Linköping, Kêmendamên Linköping, Komeleya Karlstadê û Berpirsê Komîteya Herêma 3em Ahmed Sindi û Fexrî Olçer Berpirsê Komîteya Peywendiyên beşdarî civînê bûn. Di civînê de li ser xebat û çalakiyên komele û Federasyonê hat rawestandin û cend biryar hatin wergirtin .

Bîstek ji civîna Nynashamnê

Nûnerên herêma 4 em a Federasyonê

Beşdarên civîna Nynäshamnê

Civîna herêma 4em

Di 5.03.2000 de, Komîteya Herêma 4em civîna xwe ya duyem li Nyneshamnê pêk anî. Berpirsiyar û nûnerên komeleyên Borås, Falköping, Jöngköpingê û endamê Komiteya Giştî Emin Sindî ji Komiteya Giştî û endamê Komiteya Rawêj Eziz Alîs beşdarî civînê bûn.

Civîna herêma 5em

Di roja 5.03. 00an de Komîteya herêma 5 em civîna xwe li Nyneshamnê pêk anî. Nûnerên Komeleyên Aştiyê ya Malmoyê, Helsinborî, Kristanstad û Komelê Malmo li gel berpirsiyarê komîteyê heremê Kamûran Sivan û Rahman Hesen berpersiyarî Herma 2-em beşdarî civînê bûn. Civîn li ser xebat û çalakiyên federasyonê rawest.

Civîna "nakokiya di navbera nifşan de"

Di 29û 30ê Nîsanê de, bi beşdarbûna 30 kesî li Nynäshamnê civînek hat çêkirin. Di civinê de Keya Izol, Gulan Avci, Mariana Buzaglo, Osman Aytar û Jafar Hassanpour li ser babetên cûda axaftin.

Ev cîvîna 4em e di derhewê projeya "nakokiya di navbera nifşan de" çêdibe û gelek bala xelkê dikşîne.

www.arsivakurd.org

Di 24ê Adarê de komeleya Falkopingê bi beşdarbûna 500 kesên kurd û swêdî Newrozê bi coşeke mezin pîroz kirin. Kadir el-Ilyasî û Adil Dihokî bi dengên xwe yên xweş Newrozê gurr kirin

Komeleya Kurd a bajarê Falûnê di 24ê Adarê de Newrozê pîroz kir. Nêzî 200 kesî beşdarî Newrozê bûn. Dengbêj Izzet Ferxê û Delal beşdarî Newrozê bûn.

Komelaya Salayê di 25ê Adarê de Newrozê pîroz kirin. Nêzî 200 kesên kurd û swêdî beşdarê Newrozê bûn. Herweha berpirsiyarên partiyên Swêdê yên herêma Salayê jî di Newrozê de amede bûn.

Komeleya Orebro di 20ê Adarê de bi beşdarbûna 300 kesan Newrozê pîroz kir.

Herweha ji aliyê komeleyê ve di 16ê Adarê de ji bo bîranîna Helepçeyê civîneke hat li dar xistin. Di civibnê de 100 kurd beşdar bûn. Piraniya kesên beşdar ji malbatên şehîdên Helepçeyê bûn.

Komeleya Borlänge di 25ê Adarê de bi beşdarbûna 300 kesî Newroz pîroz kirin.

Komeleya Kristinestad di 18ê Adarê de Newrozê pîroz kirin. Nêzikî 200 kesên kurd û swêdî beşdarî Newrozê bûn.

Komeleya Malmoyê û Komeleya Aştî ya Malmoyê di 21ê Nîsanê de bi hev re Newroz pîroz kirin.

Bîranîna 21 salîya Koçkirina Berzani

Ji Komiteya Hevkarîyê re
Bîranîna 21 salîya Koçkirina Berzani,

Di 21 emîn salvegera koçkirina Berzani de, Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê, wî bi rûmet bi bîr tîne.

Mulla Mistefa Berzanî û jiyana wî ya bi tekoşîn yek ji rûpelên girîng yên serbilindiya gelê kurd e. Vejandin û parastina doz û tekoşîna pîroz ya Mulla Mistefa Berzanî, îro ji bo me kurdan ji demên berê pêwîsttir e. Hêvîya me ewe ku doza kurdî ji xebatên wî dersên pêwîst derxîne da ku neteweyê Kurdistanê bikaribe rojeke zûtir azadîya xwe bi dest xîne.

Bi hestekî weha ez li ser navê Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê pîroztirîn silavên xwe pêşkêşî we dikim.

2000.03.01
Di gel slavên germ
Keya Izol
serokê FKKSê

Konferansa Navnetewî ya "Lêgerîn ji bo nasname"

Ji amedekarin Konferansê re

Hevalên hêja,

Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê
Konferansa Navnetewî ya "Lêgerîn ji bo nasname" pîroz dike, serketin ji bo Konferansa we daxwaz dike.

Em bawer in ku civînên wiha gelek girîng in û hêvîdar in ku encama vê Konferansê ji bo pêşeroja pirsa kurdî roleke girîng û mîsoger bilîze.

2000-03-29

Di gel slavên germ
Keya Îzol
Serokê FKKSê

www.arsivakurdi.org

rojbûn

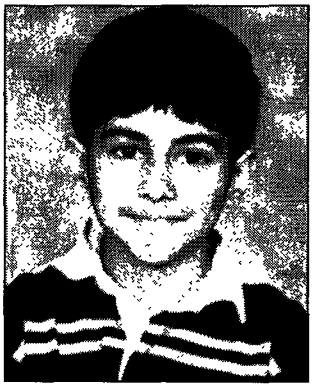

Rojan Chireh

Di 24.04.2000î de heft saliya xwe temam kir. Em 8 saliya te pîroz dikin; Bi hêviya gelek sersalên din, em daxwaza jiyaneke şad dikin.

Diya te Esmar
bavê te Qaim
û xwişka te Rojbîn

rojbûn

Robin Marsil

Di 30.05.2000î de 7 saliya xwe temam dike. Em 8 saliya te pîroz dikin û daxwaza jiyaneke şad dikin.

Dê û bav û birayê te

Wefat

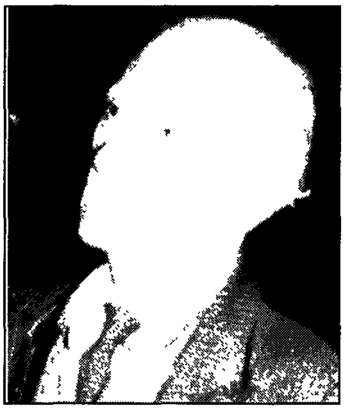

Ibrahîm Ahmed
(1924 - 8.04.2000)

Birêz Calal Talabanî
Sekreterê Giştî yê YNK

Li ser xebera reş ya koçkirina siyassetmedar û nivîskarê hêja Ibrahîm Ahmed em gelek xemgîn bûn.

Li ser navê Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê em serxweşiya xwe pêşkêşî we, malbata mamoste Îbrahîm Ahmed î ji bo Yekîtiya Niştimanî Kurdistan dikin.

Keya Izol
Serokê FKKSê

Sersaxî

Seyit Alp
(1945 - 3.02.2000)

Nivîskarê hêja û mamostê edebîyatê Seyit Alp wefat kir.

Wexta di 1977 an de romana wî ya yekem "Welat" derket, ew wek nivîskarekî kurd hat nasin û nav da. Seyit Alp yek ji wan bû ku bûbû dengê kurdên Anadoliyê, yên ku çend sed sal berê ji welatê xwe koç kiribûn. Wî kitêbên xwe bi tirkî nivîsîn lê her rêzeke nivisên wî bi kultur û hisên kurdî dagirtî bûn.

Wefata wî em xemgîn kirin. Sersaxi ji bo malbat û nasên wi.....

Îkram Delen

Li bajarê Örebroyê pêşengeha zarokên kurd

Zarokên bextiyar ji aliyê Roza ve hatiye çêkirin

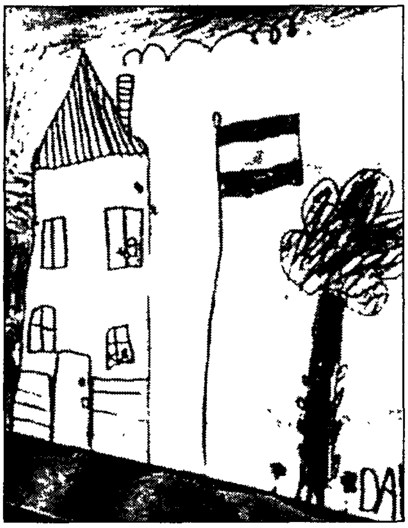

Dinya xweş e û tav derketiye, ev risim ji aliyê Daron ve hatiye çêkirin

Dê û bavên hêja;

Berbang di rûpelên xwe de, cî dide anons û îlanên mizginiyê, jidayikbûnê, rojbûnê, sersaxiyê, wefatê û hwd.

Ev îlan û anons bê pere ne. Ev kes yan jî malbatên ku dixwazin îlana rojbûna zarokên wan di nav rûpelên Berbangê de, derkeve divê rismek keça/lawê xwe ji Berbangê re bişînin û di dawiya risim de nav û paşnav û tarîxa dayikbûna wê/wî binivîsînin.

rojbûn

Hêlîn Lorîn Pakdemir

Di 29.05.2000î de 5 saliya xwe temam kir. Em 6 saliya te pîroz dikin.

Bavê te Mahmûd, diya te Muzeyyen, xwişka te Berfîn û kurê xaltiya te Ferhad

rojbûn

Pelîn Bakac

Di 13. 03.2000î de şeş saliya xwe temam kir. Em 7 saliya te pîroz dikin; te himbêz û maçî dikin. Bi hêviya gelek sersalên din, em daxwaza jiyaneke şad dikin.

Bav û diya te û xwişkên te Roza û Evîn

rojbûn

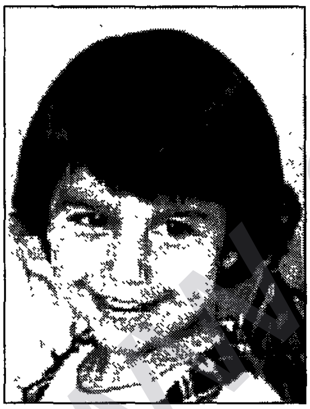

Viyan Saganda

Di 16ê Nîsanê de 3 salên xwe dagirt û bû 4 salî.

Dê û bavê û birayê te Alan te pîroz dikin.

rojbûn

Berfîn Gulan Pakdemir

Di 20.05.2000î de 2 saliya xwe temam kir . Em 3 saliya te pîroz dikin.

Bavê te Mahmûd, diya te Muzeyyen, xwişka te Hêlîn û kurê xaltiya te Ferhad

rojbûn

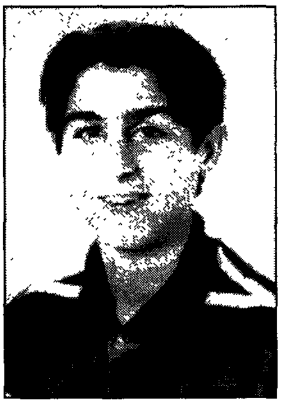

Firat Olçer

Di 24.04.2000î de 15 saliya xwe temam kir. Em 16 saliya te pîroz dikin;bi hêviya gelek sersalên din, em daxwaza jiyaneke şad dikin.

Dê û bavên te û birayên te û xwişka te

www.arsivakurdi.org

Gazin

Ji her beşên Kurdistan
Livir em bûne mêvan.
Ji rojhilat û bakûr
Ji rojava û başûr.

Li vir hene hemû reng
Li berbangê bidin deng.
Ne tenê kurmanc û sor
Bidin evên din jî dor.

Ez kurdekî zaz im
Li bang zazî dixwazim.
Wek min hin kurdê hejar
Bira nemînin bê par.

Belkî hene li her der
Lê dengê wan nayê der.
Zazî zarek ne kurt e
Nêr û mêh têda xurt e.

Ne wek elif û bê ye
Delale zarek çê ye.
Wek firansî û îspanî
Bijareye dizanî?

Bi rêz dikin peyvên zar
Wek morîyan li hev kar.
Li nav zar û nav ziman
Yên ku hene li cîhan.

Tê nîne bi rengê zazî
Nêr û mêh çi bixwazî.
Termên huqûq û yên Tib
Li zazî kêm in, sedî rib.

Bêpare ji hin terman
Weyînî neke ferman.
Berê meth û rexne dû
Eger bixwînî bi zû.

Ji Berbang lome dikim
Ne kêm û zêde dikim.
Tiştê baş û bi rêz dikin
Nivîs bi xet û xêz dikin.

Dengê civata kurd e
Bi hevnasî rengê pir de.
Bo kultur û bo ziman
Bang jêre dibe derman.

Nîvê wê bi kurmancî
Nîvê din jî sormancî.
Bûn çend sale dixwînim
Zazî têda nabînim.

Ma zaz birayên piçûk in?
Yan ne bazin ew çûk in?
Ger nasbikî kurdên zaz
Ewin rengê şêr û baz.

Dengê kalê mi Şêx Saîd
Bi şan û reng Rîza Seyîd.
Ew ala ku wan bi dor
Barzanî hildaye jor.

Ger zareva biçine pêş
Li nav me kêm dibe hêş.
Çima herdû zareva?
Bo ne hersê mal ava?

Redaksîyona me ya bi hêz
Hêvîdar im bigrin rêz.
Ev çawan biratî ye
Wek yê gur û mîh ye.

Rûpel pêncî û şeşin
Nivisên kurdî du beş in.
Çend rûpelan ji kerem
Tarxan bikin bo qelem.

Da pênûs lêke bi zazî
Neqehire ji gazî (gazin).
Ma nivisên zazî tune?
Ev nerast e, gotine.

Ev çîroke ev kelam
Em çap nakin weselam.
Nivîsê wan ku hene
Ne li go pîvanê me ne.

Şaş û kêma tê heye
Eger çapkin, gune ye.
Yan ne kurd in evên zaz
Ji ber ku ew duxun pîvaz.

Bahane pirin li her der
Ger rawestî li hember.
Hin ji dê hin ji damarî
Rastî eve bê yarî.

Ger dewletbin dê çawa
Wê zaz bistînin hewa.
Belkî rexne dijwar e
Ji ber kêmasîya kare.

Adar- 2000
Eskilstuna

Mihanî Licokic

www.arsivakurdi.org

Em piştgiriya

projeya

Daniela Miterand

dikin ku ew dixwaze

kela Hewlerê

restore bike.

Federasyon pêşewazî dike ku hemû hevwelatiyên kurd piştgiriya vê projeyê bikin. Ji bo ev proje biserkeve Ferderasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê komiteyeke taybetî ava kiriye!

www.arsivakurd.org

Piştgiriya hiqûqî bi biyaniyên kêmfunksiyoner re

Hevkariya Federasyona Handikapan(HSO) bi Organa Hevkariya Rêxistinên Biyanî li Swêdê (SIOS) re li ser projeyeke ku piştgiriya hiqûqî bi biyaniyên kêmfunksioner û malbatên wan re dixebite. Heke hûn di vî warî de dixwazin zanibin kîjan qanûn û qaîde ji bo we derbas dibin û hûnê çawa îtirazê biryareke bikin, têkilî bi

abûqatên Hevkariya Federasyona Handikapan Farzaneh Dehdarî tel. 08-546 40 446 û Jeanette Gabrielsson tel. 08-546 40 445 re deynîn.

Hûn dikarin faksên xwe faxnr. 08-546 40 444 yan jî nameyên xwe ji Handikappförbundens samarbetsorgan

Box 1386, 172 27 Sundbyberg

bişînin.

Kontakpersonê SIOSê Gulio Fuentes e telefona wî tel. 08-643 90 60

www.arsivakurdi.org

Rättsligt stöd till invandrare med funktionsnedsättningar

Handikappförbundens samarbetsorgan(HSO) driver, i samarbete med Samarbetsorgan för Invandrarorganisationer i Sverige(SIOS), ett projekt för att erbjuda rättsligt stöd till invandrare med funktuonsnedsättningar och deras anhöriga.

Har ni några frågor om vilka lagar och regler som gäller eller vill ni ha råd med hur ni kan överklaga ett beslut kontakta-

juristerna Farzaneh Dehdari tel. 546 40 446
och Jeanette Gabrielsson tel. 08-546 40 445
på Handikappförbundens samarbetsorgan

Ni kan även skicka fax på faxnr. **08-546 40 444**
eller skriv ett brev till
Handikappförbundens samarbetsorgan
Box 1386, 172 27 Sundbyberg

Kontaktperson på SIOS är Julio Fuentes
Tel. 08-643 90 60

www.arsivakurdi.org

"Ez di xizmeta we de me!"

Gelî hevwelatiyan!

Meha îlona sala 1998'an tê bîra herkesî, li Swêdê ji bo parlamento, beledîye û meclîsa wîlayetê (landsting) hilbijartin çêbû. Di hilbijartinê de nêzîkî 53 namzedên kurd jî hebûn ku yek ji wan ez bûm. Ez di beledîya Stockholmê û di herêma 4an de di listeya Folkpartiet rêza 8an de bûm.

Armanca vê nivisa min ew e, ez ji kurdan re eşkere bikim ku ez di xizmeta wan de me. Îro, hinek wezîfeyên min yên politik hene û ez dixwazim van wezîfeyên xwe di xizmeta kurdan de bi kar bînim. Ji ber ku, ji kurdan hinekan dengê xwe dan min û wek sîyasetvanekî divê ku ez bi wan re di diyalogê de bim. Diyalog bo min ew e daku karên siyasî yên ku ez dikim, bi hawakî pêşkêşî we bikim.

Abid Dundar

Sê wezifeyên min î resmî yên siyasî hene:

1-Ez di beledîya Stockholmê de wek cîgir, endamê meclîsê me. Beledîye di gelek pirsên girîng yên wek sektora perwerdeyî û sektora sosyal de biryaran dide.

2-Wek siyasetvan ez, li herêma Vantör-Rågsved, Hagsätra, Högdalen, Örby-Stadsdelsnämnd (Heyeta Îdarî ya Herêmî), wek berpirsîyarê grûba Folkpartietê (Partîya Gel) kar dikim. Stadsdelsnämnd (Heyeta Îdarî ya Herêmî) di pirsên herêmî de biryaran distîne û xwedî roleke pirr girîng e.

3-Wazîfeyeke min a din jî ew e ku, ez di Integrationsnämndê (Heyeta Entegrasyonê) de berpirsîyarîya grûba Folkpartîyê dikim, Integrationsnämnd ne herêmî ye, ji bo hemû Stockholmê ye. Integrationsnämnd bi pirsên entegrasyon û penaberan ve mijûl dibe.

Bi kurtî dîtina me ya ji bo Stockholmê û xebata me ya ji bo entegrasyonê ev in:

Em bajarekî ku hemû însanên wê xwedî wazîfe û bi berpirsiyar dixwazin. Em dixwazin her însanekî bajarê me xwe girîng û bi xwedî qudret hîss bike.

Em Stockholmeke bi qanûn û nîzam dixwazin.

Em bajarekî ji rasîsmê û dîskîrîmînerîngê paqijbûyî dixwazin

Em bajarekî ku çi di warê zarokan de be û çi jî di warê perwerdeyîyê de be, bikaribe vê îmkanê bide herkesî, dixwazin.

Em bajarekî ku insanên tê de dijîn xwe ewle hiss bikin, dixwazin.

Eger pêşniyaz û rexneyên we hebin hûn bikanibin ji min re binivîsin ez ê pir kefxweş bibim.

Belê ez di xizmeta we de me!

Abit Dundar (Fp)
E-mail: abit.dundar@vantor.stockholm.se

www.arsivakurd.org

Berbang

Kurdiska Riksförbundets Tidskrift • April• No: 115 • Pris 25 SEK

Förbundsordförande, Keya Izols tal NEWROZ 2000

" ....Det är en stor ära för oss att vår **kulturminister Marita Ulvskog** är bland oss. Hennes närvaro i denna fest är mycket viktigt för oss kurder i Sverige. Det är viktigt därför att vi uppfattar detta som ett stark stöd till det kurdiska folkets rättmätiga kamp. Det är också viktigt därför att hon som kulturminister har huvudansvaret för Sveriges Radio och TV. **Alla som finns i denna lokal och nära 30 000 kurder i hela Sverige är i högsta grad angelägna om radio sändningar på kurdiska på riks nivå...."**

www.arsivakurdi.org

Berbang

No: 115

April 2000

Kurdiska Riksförbundet i Sverige

Ansvarig utgivare
Keya Izol
keya.izol@kurdiskarf.org

Layout
Marsil

Prenumeration
myndigheter 300 SEK
annons:
en hel sida 5000 SEK

Adress
Berbang
Box 49090
S-100 28 Stockholm
SWEDEN

tfn 08-652 85 85 vxl
faks 08-650 21 20

berbang@kurdiskarf.org
www.kurdiskarf.org
www.kurdchat.com

Postgiro: 64 38 80-8

ISSN 0281-5699

Utges av Kurdiska Riksförbundet i Sverige

APEC-Tryck

Vad är Kurdiska Riksförbundet?

Kurdiska Riksförbundet (KR) bildades 1981 och har varit verksam sedan dess som kurdernas representant i Sverige. KR är partipolitisk och religiös obunden organisation. Vi har för närvanande 36 medlemsföreningar med upp till 8500 medlemmar runt i hela Svenge. Alla enskilda kurder som är bosatta i den kommun kan söka medlemskap i denna förening.

KR har sitt årsmöte varje år. Styrelsen som väljs i årsmötet består av 12 ordinarie och 3 suppleanter och har sammanträde 6 gånger per ar. Verkställande Utskott (VU) består av 7 ordinarie och 3 suppleanten Ordförandena i Kvinno och ungdomsförbund ingår som automatiska ledamöter i VU. VU har sitt sammanträde varannan vecka.

KR är enda organisation som har lyckats att samla kurder oavsett vilken del av Kurdistan man kommer ifrån eller vilken politisk bakgrund man har. Därför är den en unik kurdisk organisation som saknar motstycke i hela världen.

Vi syslar med integrationsfrågor, hjälp till nyanlända flyktingar samhällsfrågor som uppstår i samband med kulturkrock och relationsfrågor. Kvinno, barn och ungdomsfrågor har vi som prioriterade frågor inom vår verksamhet. Kultur är en annan viktig verksamhet som vi prioterar. Nämligen att bevara den kurdiska kultur och tradition och identiteten.

Vi har även verksamhet som inriktar sig till händelser som sker i Kurdistan. Vi bevakar orättvisor och kränkningen av mänskliga rättigheter. Vi har lobby verksamhet för att uppmärksamma den kurdiska frågan samt agera mot occupationsländerna Turkiet, Irak, Iran och Syrien.

Oftast fungerar vi som en kurdisk ambassad för att klara alla dessa frågor efetersom vi saknar stat och ambassad här i Sverige. KR agerar som språkrör för kurder här i Sverige och samtidigt försöker avslöja och bekämpa de orättvisor som sker i vårt hemland, här i Sverige.

KR har egen tidskrift som heter BERBANG och som publiceras 6 gånger per år. Den är på nord och syd kurdiska samt på svenska.

Besöks adress: S :t Eriksg. 33, Portkod: 1822
Postadress: BOX 49090 100 28 Sthlm
Tel: 08-6528585 • Fax: 08-6502120 Berbang@kurdiskarf.org

www.arsivakurdi.org

projekt

Ett integrationsprojekt av Kurdiska riksförbundet

GENERATIONSKONFLIKT

med stöd av Integrationsverket, Folkhälsoinstitutet och Ungdomsstyrelsen

Samrådsgrupp:
Keya Izol, projektledare (Kurdiska riksf.) Seyran Duran (K.Kvinnoförbund) Gulan Avci (K.Ungdomsförbund) Adele Ennab (Integrationsverket) Mariana Buzaglo (Folkhälsoinstitutet) Marie Eriksson (Ungdomsstyrelsen) Isak Reichel (Folkhälsoinstitutet)

◆ Kurdiska riksförbundet har startat ett integrationsprojekt som heter "Generationskonflikt" bland kurder i Sverige. Projektet stöds ekonomisk av Integrationsverket och Folkhälsoinstitutet. Ungdomsstyrelsen kommer eventuellt först nästa år att stödja projektet ekonomiskt.

◆ Syftet är att starta en diskussion om jämställdhetsfrågor bland kurder och en dialog mellan den yngre generationer deras föräldrar om denna fråga. Genom utbildning, diskussioner och information vill vi komma tillrätta med de konflikter som uppstår mellan föräldrar och tonårsbarn, framför allt döttrar.

◆ Förbundet skall även kartlägga förekomsten av generationskonflikter och i vilken utsträckning de kan leda till våld och trakasserier. Om behov finns kommer vi att upprätta en jourverksamhet för unga kurdiska tjejer. Projektet beräknas pågå i tre år.

◆ Första året är det meningen att vi skall utbilda ungefär 30 personer som består av en representant från kvinnosektionen, en från ungdomssektionen samt en från den lokala föreningen i 8 städer som ingår i pilotområdet. Följande städer planeras att ingå i projektet; Stockholm, Eskilstuna, Uppsala, Göteborg, Västerås, Gävle, Sandviken, Bollnäs.

◆ Vi kommer att vid två tillfällen anordna utbildning för dessa 30 personer för att underlätta hanteringen av sådana frågor. En hemsida som tar upp dessa frågor kommer att upprättas.

◆Alla som är intresserade av att jobba för detta projekt kan kontakta respektive förenings styrelse eller oss som arbetar med projektet på riksförbundet.

Kurdiska riksförbundet PROJEKT Box 49090 100 28 Stockholm Tel: 08-652 85 85 Fax 08-650 21 20 e-mail: keya.izol@kurdiskarf.org

www.arsivakurdi.org

PROJEKT AKTUELLT

TVÅ DAGARS UTBILDNING FÖR ARBETSGRUPPERNA INOM PROJEKTET "Generationskonflikt"

Den 29-30 april hade projektet "generationskonflikt" sitt 4. utbildning dagar i Nynäs Kursgård i Nynäshamn.

30 personer bestående av ungdomar, kvinnor och föreningsfolk från 8 av våra lokala föreningar var på plats under två dagar och diskuterade olika frågor. Keya Izol, Gulan Avci, Mariana Buzaglo, Osman Aytar och Jafar Hassanpour var föreläsare. Olika arbetsgrupper redogjorde sina verksamheter kring projektet där man framförde sina synpunkter om projektets gång. Kommande perioden med bl a en sommarläger för arbetsgruppen och andra intresserade diskuterades under dessa två dagar.

Offentligmöte i Göteborg

Kurdiska föreningen i Göteborg är en av våra föreningar som ingår i pilotområdet inom, Projektet "Generationskonflikt" som startades av Kurdiska riksförbundet. Den 8. april 2000 hade föreningen samlat sina medlemmar för att diskutera aktiviteterna kring projektet. Föreningens ordförande Hamza Özyildirim och KRF s distrikt ansvarige Ata Ala öppnade mötet genom att välkomna alla deltagare. Ata Ala redogjorde de aktiviteter som hade genomförts i Göteborg och lämnade ordet till KRF s ordförande Keya Izol. Efter en utförlig genomgång av Projektet "Generationskonflikt" av Keya lämnades ordet fritt. Deltagarna hade olika synpunkter om projektet och de framförde även sina förslag för kommande åren.

SOMMARLÄGER

10-13 augusti 2000 (Platsen kommer att bli klar snart, men någon kursgård)

KRF`s Projekt "GENERATIONS-KONFLIKT" kommer att anordna en sommarläger för ARBETSGRUPPERNA (d.v.s 30 personer som redan ingår i arbetsgrupperna) och ANDRA INTRESSERADE (kurder som är medlemmar i våra föreningar i STOCKHOLM, UPPSALA, ESKILSTUNA. Sammanlagt 60 personer.

Sommarläger kommer att pågå i 4 dagar och kommer att ha olika seminarier om generationskonflikt, ungdomsfrågor relationsfrågor och m.m. Ungdomar och familjer kommer att ha företräde till de 60 platserna.

Projektet bekostar hela lägerkostnader, d v s mat, logi och andra kostnader.

Alla som anmäler sig bör betala 100 kronor i samband med sina ansökningar till: (Det gäller för alla)

Kurdiska riksförbundet PROJEKT PG 23 80 06-1

(Glöm inte skriva SOMMARLÄGER2000 på inb.kort)

OBS: Sista anmälningsdatum är 5 juni 2000.

(Anmälningar som kommer efter detta datum kommer inte att beaktas)

Om Ni har frågor kan Ni ringa KRF för ytterligare information: 08-652 85 85

VI SÖKER EN MEDARBETARE / PROJEKTANSTÄLLD PÅ HALVTID FÖR TVÅ ÅR

Projektet "Generationskonflikt" söker en medarbetare för vårt projekt. Anställning är på minst 2 år eller längre och är på halvtid. Vederbörande skall ha socionom eller liknande beteendevetenskaplig utbildning. Eftersom arbetet kräver många samtal med unga tjejer vill vi anställa en kvinnlig medarbetare. Hon skall ha goda kunskaper i svenska, nord och syd kurdiska. Föreningsarbete och ungdomsarbete är meriter som en fördel. Vederbörande bör ha intresse att jobba med svårigheter såsom "Generationskonflikt" och kommer att arbeta i KRF s kansli.

Personer som är intresserade att ansöka denna tjänst kan skicka sina skriftliga ansökan till

KRF Projekt

BOX 49090 100 28 Stockholm.

Om denna tjänst kan Ni kontakta Projektledaren Keya Izol

08-652 85 85 eller 070-8453 990

Sveriges Kulturminister Marita Ulvskogstal

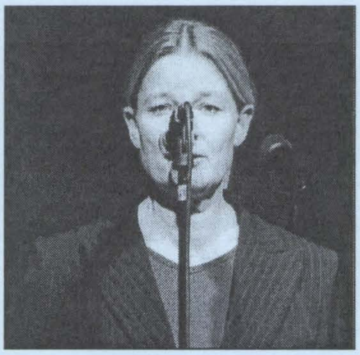

Kära vänner, utan rötter växer ju inga träd mot himlen och för oss människor, så är det vårt språk, vår kultur som är våra rötter.

Det är det som gör att vi står stadigt, att vi blir starka, att vi är trygga i oss själva, och vi därför också vågar vara öppna för alla andra människor, som kanske inte är exakta likadana som vi själva.

Jag tror som levt under en ordning, där ni inte kunnat använda ert språk, och vi som talar Svenska språket från början. Jag tror att vi har mycket gemensamt, därför att vårt språk, det Svenska språket är så litet. Vi är bara 8,9 miljoner människor på hela klotet som talar Svenska. Och jag tror att det gör det lätt för oss som har ett litet hemspråk att förstå längtan efter det kurdiska språket, längtan efter att kunna använda det fritt och också att kunna leva helt fritt i en egen kultur för att kunna vara öppen för allt det andra.

Jag tog emot en uppvaktning från kurdiska Riksförbundet för några veckor sedan, som handlade just om sveriges radio sändningar på andra språk än svenska språket. Det där är en lång historia som började innan jag blev kultur minister. Jag har talat med Sveriges Radio chef, och jag har också varit och besökt redaktionen på Sveriges Radio som sköter dem här sändningar, men jag kan inte bestämma över dem, jag kan bestämma över hur mycket pengar dem skall få, men jag kan inte bestämma exakt hur de skall använda sina pengar.

Jag tror att budskapet har gått fram, inte bara till mig utan också till dem. Om det kurdiska språket är viktigt, att det kurdiska språket borde höras också i Sveriges Radio sändningar, men jag kan inte lova någon tid punkt, när detta sker, för det får jag inte bestämma om, men jag har fört budskapet vidare och jag har själv varit där och talat om det.

Utan rötter, utan språk, utan kultur blir vi ju svaga som människor, och som samhällsmedborgare språket är så oerhört viktigt för oss, vi lär känna oss själva och vi lär känna andra, och vi ve4t också hur vi skall kunna göra oss hörda i ett samhälle där orden spelar så väldigt stor roll.

Det är därför det har varit viktigt för regeringen att stödja det kurdiska språket på olika sätt och den kurdiska kulturen. Och det kommer vi att fortsätta och göra. Jag själv har varit involverat i olika sammanhang. Och det kommer jag att fortsätta att vara så länge jag sitter i regeringen. Och jag tycker att det var härligt och komma hit ikväll. Jag kommer inte att kunna stanna särskild länge, men jag hoppas att ni får en kväll med inte så mycket ord för engångskull, inte så mycket språk, utan mycket dans, mycket musik, mycket värme till och med hetta, att ni får mycket gemenskap och många skratt, jag önskar er å regeringens vägnar en underbar och härlig nyårsfest.

"Jag tror att budskapet har gått fram, inte bara till mig utan också till dem. Om det kurdiska språket är viktigt, att det kurdiska språket borde höras också i Sveriges Radio sändningar, men jag kan inte lova någon tid punkt, när detta sker, för det får jag inte bestämma om, men jag har fört budskapet vidare och jag har själv varit där och talat om det.

www.arsivakurdi.org

Förbundsordförande, Keya Izols tal NEWROZ 2000

Kära gäster,

Till skillnad de tidigare åren arrangerar vi årets Newroz fest tillsammans med ABF. Det är en bra tecken till en mycket god samarbete inte minst i integration politiska aspekter.

Vi har idag många viktiga gäster bland oss. Det är en stor ära för oss att vår kulturminister Marita Ulvskog är bland oss. Hennes närvaro i denna fest är mycket viktigt för oss kurder i Sverige. Det är viktigt därför att vi uppfattar detta som ett stark stöd till det kurdiska folkets rättmätiga kamp. Det är också viktigt därför att hon som kulturminister har huvudansvaret för Sveriges Radio och TV. Alla som finns i denna lokal och nära 30 000 kurder i hela Sverige är i högsta grad angelägna om radio sändningar på kurdiska på riks nivå. Kurdiska riksförbundet har senaste 10 åren aktivt kämpat för en kurdisk radio sändningar på riks nivå. Vi har under dessa år uppvaktat radiochefer, ministrar och andra politiker. För några månader sedan träffade vi kulturminister som personligen skrev under vårt krav för kurdiska sändningar och lovade att följa utvecklingen noga i fortsättningen.

Idag ringde jag personligen till radiochefen för invandrar redaktionerna Finn Norrberg för att fråga om den senaste nyheten när det gäller kurdiska sändningen. Han hänvisade återigen till de ekonomiska svårigheterna och anslagen från regeringen. Kurdiska riksförbundet kommer även i fortsättningen anstränga sig för kurdisk riks radio.

När vi nu har ministern här inför 3000 personer vill jag fråga Er alla, Vill Ni ha radio sändningar på kurdiska på riks nivå. i så fall kan Ni skrika högt vårt önskemål så att minister kan svara Er i sitt tal. Jag frågar vill ni ha riks radio?

Newroz betyder den nya dagen då man för 2700 år sedan besegrade de onda krafterna och befriade hela folket. Trots segern då kom de onda krafterna tillbaka för att ännu en gång förtrycka det kurdiska folket. I motsats till den gamla tiden har vi fått 4 mäktiga fienden i stället för en . Ni alla känner namnen på dessa nutidas onda krafter men jag vill påminna om er dess namn åter igen för att vi inte glömmer, det de har gjort gentemot det kurdiska folket. Så att vi i alla sammanhang kommer ihåg dess namn och deras onda och o mänskliga behandlingen av kurder.. Så att någon vacker dag liksom för 2700 år sedan kunna besegra dem än gång för alla.

Det kurdiska folket kommer utan tvekan att besegra de onda krafterna Turkiet, Iran, Irak och Syrien. Låt oss gör denna kampdag Newroz till ett löfte för en politisk och nationell enighet för alla kurder i alla delar av Kurdistan. Låt oss besvara fiendens planer att tvinga oss till en total kapitulation med ännu starkare kampvilja. Låt oss besvara fiendens onda planer genom att samla alla våra krafter för den slutliga befrielsen från förtrycket och visa för hela världen att det kurdiska folket kommer aldrig att kapitulera. Låt oss göra det nya århundrade till vänskap, fred och befrielsens århundrade för det kurdiska folekt.

Med de orden vill jag tacka Er alla ännu en gång och önskar Er en riktig god Newroz fest.

www.arsivakurdi.org

Newroz-elden i Eggebygård

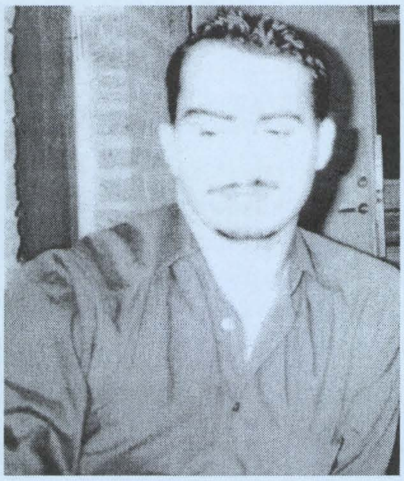

Sukri Demir
Sektionsansvarig Kurdiska Ungdoms Förbundet

2000-talets första Newroz i Eggebygård slog rekord, runt 1500 personer deltog i år tillsammans med den tradionella brasan och Hesen Melle som uppträde på scen i det ljuva vårglada mars-aftonet. Det var faktiskt underbart att se så mycket folk samlas på en sådan öppen plats som Eggebygård där förbi passerande fordon på E4:an samt gående personer äntligen kunde se att kurder och dess vänner kan samlas och hålla ihop en sådan speciell dag som Newroz och att myten om att kurder är kurdernas största fiende inte längre stämmer, Bland folkmängden fanns kurder från Kurdistans alla hörn, men också människor från andra nationer deltog i firandet, vilket med ett överseende synvinkel kan ses som en allmän attraktion för alla slags människor.

Firandet av Newroz började vid 18.00 då det redan var 500 personer på plats och fortsatte med sånger, musik och mycket dans. Det var allmänt ett mycket givande kväll för människor i alla åldrar. Från publiken ställde en herre upp och sjöng på sorani vilket uppskattades av de resterande, också Cudi ställde upp med några av sina favoriter.

Kurdiska högtids-dagen

NEWROZ

* Hesen Melle & gruppen
* Folkdans
* Levande brasa
*Försäljning av mat & dryck

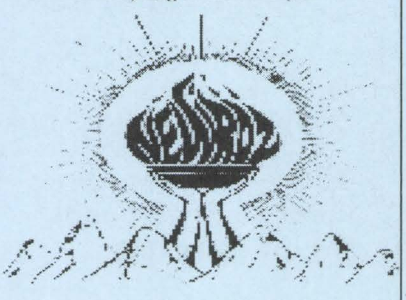

Måndag den 20:e mars
Eggebygård Kl: 18:00

ARR: Kurdiska Ungdoms Förbundet & Kurdiska Föreningen i Spånga

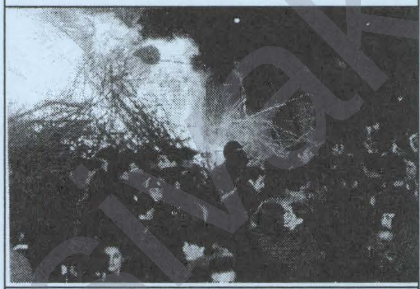

Newroz-elden arrangerades i år av Kurdiska Ungdoms Förbundet tillsammans med Kurdiska Föreningen i Spånga, men vilket egentligen och i huvudsak drevs utav tre personer Sukri Demir, Rezan Kilincaslan, och Siyar Bastas. Som en av arrangörerna vill jag klargöra en protest mot Riksförbundets styrelse. Det är att de stått alldeles för passivt i arbetet för Newroz-elden och hoppas att vi vid ett nästkommande Newroz firande tillsammans samarbetar och backar upp varandra för att få den bästa möjliga Newroz firande som möjlig, vilket jag anser det svensk-kurdiska folket kan kräva och skall ha.

Bästa Utrikesminister

Vi i Kurdiska ungdomsförbundet har liksom många andra uppmärksammat ert engagemang i Turkietfrågan och därmed också den kurdiska frågan, då det alltså gäller Turkiets inträde i Europeiska-unionen, men också övrigt då det gäller Turkiet.

Vi vill visa vår medtycke för just ert arbete och engagemang inom en fråga som vi betraktar mycket viktig, men vilket världspolitiker genom historien inte prioriterat bara för att det hos oss kurder inte ansetts finnas någon vinst att ta, där man helldre förbättrat kontakten med de länder som än idag förtrycker det kurdiska folket och sneglat på den kurdiska frågan med halvögat.

I och med detta brev vill vi framföra våra varmaste hälsningar och önska er all lycka i ert fortsatta arbete mot förtryck och orättvisor runt om i vår värld.

22-feb-00

Mvh

Styrelsen i Kurdiska ungdomsförbundet

www.arsivakurd.org

Aldrig mer HALABJA !

I år är det tolv år sedan den kurdiska staden HALABJA bombades med kemiska och biologiska stridsmedel av Saddam regimen i Irak. Ett försvarslöst kurdiskt stad hade utplånats med all sina levande, människor, djur och växter. Alarmerande rapporter om livet i Halabja fortsätter att nå omvärlden men den ansvariga för det omänskliga dådet sitter fortfarande vid makten.

Halabjabornas brott var, att de var kurder och kämpade för sina rättigheter som alla andra folkgrupper som redan har garanterats. Internationella överenskommelser, avtal och FNs konvention för mänskliga rättigheter gäller tydligen inte 30 miljoner kurder som saknar all sina nationella och kulturella rättigheterna.

Det betyder att de stater som har ockuperat Kurdistan, nämligen, Turkiet, Irak, Iran och Syrien har "rätt" att använda okonventionella vapen och metoder for att krossa kurdernas strävan för rättvisa och ett mänskligt värde. Förtryckarregimer drar sig inte utöka sina grymma metoder för att förinta

Kurdiska riksförbundet
16 mars 2000

hela det kurdiska folket eftersom de är inte rädda för världssamfundet som är passiv när det gäller kurdfrågan.

Det är dags för världssamfundet att agera mot förtryckarregimer. Alla dessa länder måste följa de internationella lagar och överenskommelser. Västvärlden har tyvärr inte agerat kraftfullt när det gäller övergrepp mot det kurdiska folket. Orättvisor, förtryck och övergrepp bör ha samma tyngdkraft vare sig om det sker i Kurdistan, Kosovo, Kaukasien eller i Sydafrika.

Saddam och Turkiets premiärminister Ecevit har en gemensam sida. Både vill utplåna det kurdiska folket och både är i obegränsad omfattning kurdhatare. Det enda skillnaden mellan dem är att Saddam har blivit avslöjat av självaste västvärlden medan man fortfarande erkänner Ecevit som "socialdemokrat" och hans förtryckare land som EU kandidat. Västvärlden bör anstränga sig ansvarsfullt for att bli av med sin dubbelmoral. Detta är ett måste för att rädda trovärdigheten inför hela världen.

Historien har gång på gång bevisat att de som är skyldiga för övergrepp, diktatorer, rasister och andra grymheter kan aldrig gå ostraffad. Tyrannen, förtryckaren och kränkaren kommer förr eller senare att straffas vare sig de heter Saddam eller Ecevit.

Vi vädjar ännu en gång till den svenska regeringen och EU att ta sitt ansvar för att försvara folkrätten och agera för kurdernas mänskliga rättigheter.

www.arsivakurd.org

Minnesstund för Halabja offren

Torsdagen 16 mars 2000
kl. 17.00 Adolf Fredriks Kyrka

av Birger Schlaug,
Språkrör för Miljöpartiet

Vad betyder en människan liv?

Vad betyder det om man tar en människas liv?

Men vilken rätt?

Hur ser man på sig själv om man ger sig själv rätten att döda någon annan?

Ser man på sig själv som Gud?
Men vilken rätt bedriver man folkmord?

Och med vilken rätt reagerar inte världen när folkmord begås?

I Stockholm har vi just haft en konferens om Förintelsen. Om en nazistisk, fascistisk utrotning av människor. Strålkastaren riktdes mot nazismens offer- men låt oss för den skull inte välja att bortse från det som sker i skuggorna där ljuset från stålkastaren inte når.

För tolv år sedan. Men det känns som igår.
För tolv år sedan förvandlades Halabja till en gaskammare.

Människor kunde inte fly, det fanns inga skydd, det fanns ingen reträtt.

I mitt hjärta kommer alltid den kurdiska staden - och de människor som drabbades - att finnas kvar.

Och mina barn har fått veta. Och dom ska berätta för sina barn. Dom ska berätta om andra barn, långt härifrån, men ändå så nära, som mördades av den irakiska militären med kemiska vapen. Senapsgas. Nervgaser. Cyanidgas. Mycotorin.

Förnedring och död förpackat i flaskor! I ett försök att utrota människor. Ett led i ett folkmord.

Och omvärlden såg det. Men såg det ändå inte. Omvärden reagerade inte. Inga ekonomiska intressen hotades ju, ingen tillförsel av olja hotades, inga banker eller börser drabbades i omvärlden.

Jag var i Tyskland den dag jag första gången hörde talas om Halabja, såg på nyhetsprogram - jag tror det var CNN - och hörde att det var en kurdisk by som drabbats, med flera hundra offer.

Men det var ingen by; det var en stad i samma storlek som

Låt oss aldrig glömma Halabja. Ett brott mot både människor och miljö. Ett socialt brott, ett ekologiskt brott, ett ekonomiskt brott. Ett av de värsta brotten i den moderna historien.

Vi ska aldrig glömma.

Våra barn skall aldrig glömma.

Och dom ska berätta för sina barn.

Än idag ser vi följderna av de kemiska vapnen. Kemikalierna har skadat människors ögon, luftvägar och nervsystem. Många har blivit blinda. Många får cancer. Barn är illa drabbade - effekterna av de kemiska vapnen förs vidare till nästa generation och nästa generation och nästa generation. Hos människor, djur och växter.

Det är så lätt att bara känna hat och förtvivlan. Jag vet det. Vreden kan fylla hela kroppen. Också på mig. Men det leder ingen vart, vi måste lära oss att hantera vrede och förtvivlan - det är lätt att i en kyrka säga att man bör förlåta, men det är inte lätt. Det ä r inte lätt.

För det handlar ju om mer än en enstaka massaker. Kurdistans historia är fylld med liknande händelser i det som inget annat namn har än: folkmord.

Men genom att påminna, att tjata, att kräva mänskliga rättigheter, att manifestera kan vi försätta berg.

Men vi kan också fundera över hur sanktioner slår mot de som är mest värnlösa - och hur FN skall kunna motverka detta.

Människor behöver hjälp, läkemedel, sjukvårdsutrustning. Antalet fall av hudcancer har femdubblats, antalet missfall har ökat och antalet barn som föds med skador är stort. Få saker i världen känns mer angelägna än att sätta strålkastaren på Halabja. För lidandet finns kvar.

Men också: Både den svenska regeringen och EU måste sätta tryck på de regimer som förtrycker och som kränker kurdernas mänskliga rättigheter.

Vi har inte råd med kemiska vapen. Vi har inte råd med massakrer. Vi har inte råd med diktaturer. Vi har inte råd med antipersonella minor. Vi har inte råd med folkmord. Det enda vi har råd med är en värld där alla har lika rättigheter och har samma värde. En värld i ekologisk balans, med ekonomisk rättvisa och socialt ansvar.

Oavsett om vi är födda i Sverige, i Kurdistan eller någon annanstans: Låt oss aldrig glömma Halabja!

www.arsivakurdi.org

När och varför kurderna kom till Uppsala

Uppsala är en vacker stad, omgiven av Upplandsslätten. Kurder från olika kurdiska landskap och länder har kommit till Uppsala. Kurderna i Uppsala vill låta sig omfamnas av tryggheten och leva i frid på den lugnande Upplandsslätten. Detta gäller for kurder som av olika skäl tvingats bryta upp ur sina hemmiljöer for att söka sig till en bättre och tryggare framtid. Detta gäller för kurder som finner att dagen och morgondagen inte är gårdagen lik, därför att dessa nya kurdsvenskar med andra vanor och kulturer påverkar och berikar samhället. Därfor vill vi skapa förståelse for den kurdiska kulturen och med insikten att ett mångkulturellt Sverige är något positivt, där vi måste lära oss att ta tillvara resurserna från andra kulturer och använda oss av dem.

1967- 1970

Några kurdiska studenter från södra Kurdistan utvisades efter fängelsestraff från Turkiet, Sverige tog emot dem. De fortsatte med sina studier i Uppsala. Två år senare kom några kurder från norra Kurdistan och sökte asyl i Uppsala.

1971-1975

Militärkuppen i Turkiet. 1971.03.12, Fredsavtalet i Irak bröts. Många kurder kom till Uppsala.

1976- 1980

Militärkupp i Turkiet. 1980.09.12, Massmordet mot kurder i Maras provinsen. Gerillakriget i Södra Kurdistan, revolt mot shahen i Iran. Hårdnade klimat for kurder i Syrien, hundratals kurder kom och sökte asyl, familjeanknytning.

1981-1985

Under militärjuntan i Turkiet flydde kurdiska oppositionen till grannländerna i Syrien och Irak. Kriget mellan Iran och Irak och krigföring mot kurder i båda länderna. Kriget i Libanon orsakade att hundratal kurder sökte asyl i Sverige, många bosatte sig i Uppsala.

1986- 1990

Svåra forhållanden i Turkiet, gasattacker i Halabja 1988.03.16. Massaker i södra Kurdistan, massflykt av irakiska kurder till Turkiet, forändringar i Öststaterna, gerillakriget i norra Kurdistan. Tusentals kurder sökte asyl i Sverige, många av dem bosatte sig i Uppsala.

1991-1995

Kuwaitkrisen. Kriget i södra Kurdistan massflykt från norra Kurdistan. Kurder fortsatte komma till Uppsala från olika hemländer, familjeanknytning.

1996-

Fortsatt invandring av kurder till Uppsala, mest från norra och södra Kurdistan, samt familjeåterförening. Invandring till Uppsala fortsätter.

Kurder som kom till Uppsala har tagits väl emot av myndigheterna genom tvåspråkiga tjänstemän, tolkar, modersmålslärare och annan personal inom socialsektorn. Genom hjälp till självhjälp hjälpte Uppsalaboende kurder varandra. Enligt en del uppskattningar bor mellan 4500- 5000 kurder i Uppsala. Uppsala är en av de största bosättningarna av kurder i Sverige.

Svensk-kurdiska föreningen i Uppsala

Föreningshuset

Adress:	**Svensk-kurdiska föreningen i Uppsala** Box: 250 65 750 25 Uppsala
Postgiro:	1250521-0
Besökadress:	Samaritergränd 3 B
Tel:	018- 10 70 17
Öppet Tider.	Alla dagar (12.00.16.00)
Ördförande.	Sevin Izoli

www.arsivakurdi.org

Rinkeby Bokmässa

den litterära mångfalden

11-12 mars 2000

Utställarnas hederpris

Bilal Görgü

Bilal Görgü

För barnboken
Gumman och Räven

Spånga 11 mars 2000

Jury
Björn Gardarsson, Gunilla Ladberg, Gunilla Lundgren, Stig Lundström, Jasim Mohamed, Sain Sucha

STUDENT FEST 2000

Vi kommer även i år att anordna student fest för våra kurdiska studenter som tar sina examen.

Därför uppmanar vi alla kurdiska familjer och även studenterna att anmäla sina namn, skola så att vi kan göra en lista över alla.

Därför att alla kommer att ha presenter av oss. Dessutom blir det en tävling . 1:a pris kommer även i år vara sol-biljett för två.

Studentfesten kommer att anordnas av
Kurdiska föreningen i Stockholm
i samarbete med Kurdiska riksförbundet, Kurdiska ungdomsförbundet och alla andra Stockholms föreningar.

Alla är HJÄRTLIGT VÄLKOMNA !

www.kurdchat.com

Under maj kommer en ny webbplats att öppna för kurder som vill chatta med varandra. Bakom satsningen från Kurdiska riksförbndet ligger projektet "generationskonflikt bland kurder" som stöds av.

Här ska alla kunna chatta med varandra, men det ska finnas speciella rum för föräldrar, liksam för flickor och pojkar. I ett rum kommer både tjejer och killar varandra en rad olika personligheter kommer att ställa upp och chatta under året på bestämda tider. Man får vara anonym när man chattar men det finns vissa enkla regler så kallad "netiquette" som alla måste följa.

Långbro Folkhögskola

Invandrarkursen
Språk & Demokrati

För dig som vill
-träna din svenska intensivt
-utförska, diskutera och pröva demokrati
-använda datorn som redskap
-förbereda dig för arbete och vidare studier

Allmän kurs	**1-3 år**
Projektverkstad	**1 år**
Bildkurs	**1 år**
Levande verkstad	**2 år**

Tel: 08-88 05 30 ring för information!
Stora mans väg 125 59 Älvsjö
T-bana Fruängen

www.arsivakurdi.org

Berbang

Kurdiska Riksförbundets Tidskrift • April2000 • No: 115 • Price 25

Kurdisk sång och musik framfördes av Suzan Erdem och Mahmud Aziz

Foto: Mikael Hellsten

Kurdiska Kulturföreningen i Borlänge i samarbete med ABF firade kurdisk nyårsafton NEWROZ

Unga firara
Tvååriga Halime firade tillsammans med treåriga tvillingsystrarna Gule och Hevi kurdisk nyårsafton i granna dräkter

Foto: Mikael Hellsten

www.arsivakurdi.org

دەنگمان دەخەینە پاڵ دەنگی مادام میتران بۆ نەوژەن کردنەوەی قەڵای هەولێر

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییەکان لە سوید پێشوازیی دەکات لە هەڵوێستی مرۆڤ دۆستانەی مادام میتران بۆ نەوژەن کردنەوەی قەڵای هەولێر.

کۆمیتەی کارگێڕ بەم بۆنەیەوە لیژنەیەکی لە حامید گەوهەری ، گۆڤان ئامیدی و سەلام جەزیری پێک هێنا تا پەیوەندیی بە دەزگا ڕەسمیەکان و دەزگا خێرخوازەکانی سویدی و کۆمەڵەکانی ئەندام و کوردەکانی دانیشتووی سوید بگرن بۆ کۆکردنەوەی یارمەتی نەوژەن کردنەوەی قەڵای هەولێر و بڕیاریدا پۆستگیرۆیەکی تایبەتیش بۆ ئەم مەبەستە بکاتەوە.

لە ژمارەی داهاتوودا ئاگادارییەکی پتر ڕادەگەیەنین.

یارمەتی کردنی یاسایی بە کەمئەندامە بیانییەکان

فیدراسیۆنی کەمئەندامان (HSO) بە هاوکاریی ڕێکخراوی هاوکاریی بیانییەکان لە سوید (SIOS) پرۆژەیەک بەڕێوە دەبات بۆ یارمەتی دانی یاسایی بە کەمئەندامە بیانییەکان و بنەماڵەکانیان .
ئەگەر پرسیاریکتان دەربارەی یاسای یارمەتی کردنی بە کەمئەندامان هەیە یان دەتانەوێ دژی بڕیارێک هەڵوێست وەرگرن کە لەسەر ئێوەی کەمئەندام وەرگیراوە ، دەتوانن پەیوەندیی بەو دوو وەکیلانەوە بگرن:

Farzaneh Dehdari - 08- 546 40 446
Jeaette Gabrielsson - 08- 546 40 445

ئێوە هەروەها دەتوانن بە ژمارە فاکسی 444 40 546 -08 پەیوەندیی مان پێوە بگرن یان بە ئادریسی خوارەوە بۆ فیدراسیۆنی کەمئەندامانی بیانی نامە بنێرن:
Handikappförbundens samarbetsorgan
Box 1386 , 172 27 Sundbyberg

بەرپرسی پەیوەندییەکانی SIOS ، Julio Fuentes تەلەفۆن 60 90 643 -08

بەربانگ و خوێنەران

– خـوێنەری بەڕێز کـاک ڕەمـەزان دەوسکی ، نامـەکـەت گـەیشت ، ئێـمـەش سڵاوی گەرمی برایانەت ئاراستە دەکەین و خۆشـحـاڵین کـە بابەتـەکانی بەربانگ جێگای سەرنجتانە. ئەرکی ئێمە خزمەت کردنە و بە پشتبەستن بە یارمەتیی ئێوەی خـوێنەرانی بـەربانگ دەتوانین لە کارەکەماندا سەرکەوتوو بین.

– برای بەڕێز کاک هەمزەی بایزیدی لە لەندەن، سـوپاس بۆ ناردنی شـیـعـری (نیشتمان)، چاوەڕێی بەرهەمی بەرهەمی بەپێزترین.

نیشتمان

ماڵێکی خۆشخوان ، دەیخوێند لە کوڕێ
بەدەست ڕاوکەر گرا ، کەوت دەتوڕێ
بە دیاری نێردرا ، بۆ دەرکی پاشا
گزیر و پاسەوان ، هاتنە تەماشا
دروستیان کرد ، قەفەس بۆ مەل لە زێڕی
جێگای خۆشتر ، جوانتر بوو لە لێڕی
کرای خزمەت بەباشی ، تا بخوێنێ
خەموو دەردی ئەمیری ڕاپەڕێنی
سەرەڕای خزمەت و کێشانی نازی
نە دەنگی لێگەهات ، نەی مابوو وازی
بە نووزەی نیوە گیان دەیگوت (نیشتمان)
لەتۆ دوورم ، دەکەم بۆت داد و فیغان
سەریان سڕما هەموو پسپۆڕ و زانا
مەلی خۆشدەنگ لەبۆ چی گۆشتی دانا
بە فەرمانی ئەمیر بردراوە جێی ڕاو
خەلاسی بوو مەلی خۆش خوان لە چەنگ داو
هەبووی هێلانەیەک لە قەراخ ئاوێ
بەهەر شەپۆلێک دەبزووت تاوێ
وچانی دا لەسەر هێلانە کۆنێ
هەموو کۆشک و تەلاری میری دێنێ
هەڵی کردێ بە دەنگی پڕ خرۆشێ
گوڵ و گوڵزار لە تاوی کەوتنە خۆشی
بە سەربەستی وتی ئۆخەی وەتەن هەم
بەبێ تۆ نرخی من نە زیادە و ، کەم

– خـوێنەری بەڕێز کـاک هۆزان فـایق، سوپاس بۆ نـاردنی شیـعری (حـەسرەتی عەشق)، چاوەڕوان بە بەرهـەمەکانی تریشت بڵاو دەکەینەوە.

حەسرەتی عەشق

لە سارایەکی ڕوتەن دا
گەواڵە هەورێکی پڕلە باران
بەسەر مندا تێر گریا و
بوو بە ڕووبار
بوو بە بەهار
بۆ سەر باڵای و شک بووما
عەشقی خولیایەکی بێزار
بوو بە ڕێگای دەرباز بوونم
بۆ...
بۆ... سیمای بێ خەندەی پڕ لە
حەسرەتم
بۆ... ئەوینی پاکی لە گۆڕنراوم
بۆ... ئەو تەمەنەی
کە عەشق خەفەی کرد.
زۆر سەر سامە لام
هەموو جارێ گڕی خەمی عەشقە خەفە
نابێ
کەچی
دوکەڵی عەشقێکی تر
لە دوورەوە
من قان دەدات
ئێتر من چی بکەم
کە عەشق بۆ من
بۆتە دەریای ژان و گرین
منیش چەپۆکان دەکەم و
ناگەمە کەناری شادی و ژین
ناچارم
لەگەڵ شەپۆلی دەریای
ئەم عەشقە پڕ لە ژان و گرینەدا
هەڵبکەم
بۆیە وا ئێستا
منیش
بڵێسەی ئاگری ئاهو هەناسەم
بوە بەقەترانی پەیجوزی ژینم
لە سۆی خەم و برینم
هێلانەی لێوەکانم
بێ مەلی خەندە ماوەتەوە
هەستەکانم لە تاودا
پەرو باڵیان دەرکرد و
بوونە پەپولە و
بەرەو ئاسمان کشان
گڕو بڵێسەی هیواکانم
بوون بە ژیلەمۆ و
دوکەڵیان
هەوری خەمی گەڵا کرد
کە ئەوین ئاوابێ ؟؟
ئێتر من چ باوەشێک
لە ئامێز بگرم
بۆ چ هەورازێک
هەنگاو بنێم ؟؟
دەستی چ کەسێکی تر
لە چنگم بنێم ؟
لە پەنجەرەی ئەم خەمەوە
لەبەر دیدەی سەوزم دا
دنیا شەوەزەنگە و
هیچ تراویلکەیەک نەماوە
ناچار هەروەک گەردوون
بەدەوری خۆمدا دەسوڕێمەوە
لەسەر گڵکۆی هیواکانم
هەر گۆرانی عەشق دەڵێمەوە
نیگای حەزی سەرشێتم
ئۆقرە ناگرێ و
دەگەڕێ بەدوای نیگایەکی تردا
بەلام
هەر کاروانی خەم
بەرۆکی دەگرێتەوە
بۆ دواجار هێزم لە بزوتن دەکەوێ
هەستم دەسرەوێ
چەپکێک فرمێسک
لەدەریاچەی چاوانمدا
سەوز دەبێ

هۆزان فایەق

– خـوێنەری بەڕێز کـاک مـەولود سـوارە لە لەندەن ، سێ پاوندی ئابوونەکـەت گـەیشت ، زۆر سوپاست.

www.arsivakurdi.org

ئاهەنگەکەیان کرد. بە سرودی نەورۆز دەستی پێکرد و بە گۆرانی و هەڵپەرکێی کوردیی ڕازایەوە و حەوت کاژێری خایاند.

کریستیان ستاد

ڕۆژی ١٨/٣/ ٢٠٠٠ ، کوردەکانی شاری کریستیان ستاد جەژنی نەورۆزیان پیرۆز کرد. نزیکەی ٢٠٠ کوردی دانیشتووی کریستیان ستاد و چەند میوانێکی سویدیی بەشدارییان لە جەژنەکەدا کرد. نەورۆز لە کریستیان ستاد بە شیعر و سرودی نەتەوەیی و گۆرانی و هەڵپەرکێی کوردیی ڕازایەوە و هەشت کاژێری خایاند.

کریستیان بورلینگە

ڕۆژی ١٨/٣/ ٢٠٠٠ ، کوردەکانی شاری بورلینگە جەژنی نەورۆزیان پیرۆز کرد. نزیکەی ٢٠٠ کوردی دانیشتووی بورلینگە و ژمارەیەک میوانی سویدیی و ڕۆژنامەوان بەشداریی جەژنەکەیان کرد. بە گۆرانی و هەڵپەرکێی کوردیی مەحمود عەزیز و سوزان ئەردەم ڕازایەوە و هەشت کاژێری خایاند.

ئۆپسالا

ڕۆژی ٢٤/٣/ ٢٠٠٠، کوردەکانی ئۆپسالا جەژنی نەورۆزیان پیرۆز کرد. نزیکەی ٧٠٠ کوردی دانیشتووی ئەو شارە لە لۆکاڵی Fyrispark کۆبوونەوە و بە گۆرانی هونەرمەندان حەمە جەزا و ئیسماعیل ئیبراهیم و هەڵپەرکێی کوردی ئاهەنگی نەورۆزیان ڕازاندەوە.

ماڵمۆ

ڕۆژی ٢١/٤/ ٢٠٠٠، کوردەکانی ماڵمۆ ، لوند و شارۆچکەکانی دەورووبەری ماڵمۆ لە لۆکاڵی Rosengård Centrum کۆبوونەوە بەیەکەوە جەژنی نەورۆزیان پیرۆز کرد. ئاهەنگی نەورۆز لە ماڵمۆ بە گۆرانی هونەرمەندان پەیوەند جاف و محەمەد تەها ئاکرەیی و مۆسیقا و هەڵپەرکێی کوردی ڕازایەوە.

داوای لێبوردن

لە لاپەڕە ١٧ی بەربانگی ژمارە١١٤دا لەبری سەردێری (نامەیەکی کراوە بۆ دایکان و باوکان لە دەرەوەی وڵات) بە هەڵە وشەی منداڵان کەوتووەتە ناو سەردێرەکەوە و بووە بە (نامەیەکی کراوە بۆ دایکان و باوکان و منداڵان لە دەرەوەی وڵات) ، هەروەها ناوی نوسەرەکەش نەنوسراوە ، داوای لێبوردن لە بەڕێز (خوناو خۆشناو ، مامۆستای قوتابخانەی Fridhemskolan Västerås) دەکەین.

www.arsivakurdi.org

کۆمەڵەی ئیسکلستونا و ئەحمەد سندی بەرپرس کۆمیتەی هەرێمی سێ و فەخری ئۆلچەر بەرپرسی کۆمیتەی پەیوەندییەکانی نێوخۆی فیدراسیۆن بەشداریی ئەو کۆبوونەوەیان کرد.

رۆژی ٢٠٠٠/٣/٥، کۆمیتەی هەرێمی چواری فیدراسیۆن دووهەم کۆبوونەوەی خۆی لە نیبونیسهامن پێکهێنا. نوێنەری کۆمەڵەکانی بوروس، فالشۆپینگ و یۆنشۆپینگ بەشداریی کۆبوونەوەکەیان کرد. عەزیز ئالش لە کۆمیتەی راوێژەوە سەرپەرشتی کۆبوونەوەکەی کرد. بەشداران لەو کۆبوونەوەیەدا لە چەند باسێک دوان و بڕیاری بەرنامەی کاری ئایندەیان دا.

رۆژی ٢٠٠٠/٣/٥، کۆمیتەی هەرێمی پێنجی فیدراسیۆن لە باشووری سوید ، سێهەم کۆبوونەوەی خۆی لە نیبونیسهامن پێکهێنا. نوێنەری کۆمەڵەکانی ئاشتیی ، هێلسینگبۆری ، کریستیان ستاد و کۆمەڵەی مالمۆ و کامەران شوان بەرپرسی کۆمیتەی هەرێمی پێنج بەشداریی کۆبوونەوەکە بوون. لەو کۆبوونەوەیەدا خەبات و چالاکیی کۆمەڵەکان و فیدراسیۆن کەوتە بەرباس و چەندان پێشنیار کرا بۆ برەوپێدان و پێشخستنی کۆمەڵەکان. رەحمان حەسەن لە کۆمیتەی گشتییەوە بەشداریی کۆبوونەوەکەی کرد.

پیرۆزکردنی جەژنی نەورۆز لە شارەکانی سوید

فالون

رۆژی ٢٠٠٠/٣/٢٤ ، کوردەکانی شاری فالون جەژنی نەورۆزیان پیرۆز کرد. کۆمەڵەی کوردی فالون بەم بۆنەیەوە پرۆگرامێکی رازاوەی بە گۆرانیی هونەرمەند دەلال و شێوە جۆر بە جۆرەکانی هەڵپەرکێی کوردیی پێشکەشی بەشداران کرد. نزیکەی ٢٠٠ کوردی دانیشتووی فالون و نوێنەری رێکخراوە سیاسییەکان و دەزگاکانی حکومەتیی و دەزگای کولتووریی ABF ی سوید و بەشداریی ئاهەنگەکەیان کرد. ئاهەنگەکە بە سرودی نەورۆز دەستی پێکرا و ماوەی حەوت کاژێری خایاند. سەرۆکی کۆمەڵە عیزەت فەرخە وتارێکی خوێندەوە و پەنجەی بۆ دەرد و ئازاری کوردی بەشە جیاوازەکانی کوردستان راکێشا و مێژووی بەسەرهاتی کوردی روون کردەوە.

فالشۆپینگ

رۆژی ٢٠٠٠/٣/٢٤ ، کوردەکانی شاری فالشۆپینگ جەژنی نەورۆزیان پیرۆز کرد . نزیکەی ٥٠٠ کوردی دانیشتووی شارەکە و میوانی سویدیی بەشداریی ئاهەنگەکەیان کرد. بە سرودی نەتەوەیی ئەی رەقیب دەست پێکرا و بە گۆرانیی هونەرمەند قادر ئەلیاسی و هەڵپەرکێی کوردیی رازایەوە. سەرۆکی کۆمەڵە عادل دهۆکی وتارێکی خوێندەوە و پەنجەی بۆ مێژووی کۆن و بەسەرهاتەکانی نەتەوەی کورد راکێشا.

سالا

رۆژی ٢٠٠٠/٣/٢٥ ، کوردەکانی شاری سالا جەژنی نەورۆزیان پیرۆز کرد. پتر لە ٢٠٠ کوردی دانیشتووی سالا و نوێنەری رێکخراوە سیاسییە سویدییەکان بەشداریی

www.arsivakurd.org

چەند چالاکییەکی فیدراسیۆن و کۆمەڵەکانی ئەندام

بورهان یاسین سەردانی فیدراسیۆنی کرد

ڕۆژی ٢٠٠٠/٤/٦، دوکتـــۆر بورهان یاسین ســـەردانی فیدراسیۆنی کرد. سەرۆکی فیدراسیۆن لە کۆبوونەوەیەکدا کە سکرتێری فیـدراسـیـۆن بەم بۆنەیەوە ئامـادەی کـردبوو ، بەخـێـرهاتنی بەڕێزیانی کـرد و باسی کـار و خـەباتی فیدراسیۆنی کرد. دوکتۆر یاسین لە سوپاسی فیدراسیۆندا ، دوو پرۆژەی بە کۆمیتەی کارگێڕ پێشنیار کرد. ئەندامانی کۆمیتـەی کارگێڕ چەند پرسـیارێکیان ئاراستـەی دوکتـۆر یاسین کرد و پرۆژەکـانیـان بۆ فـیـدراسـیـۆن بە هەنگاوی پۆزەتیف دانا و ڕایانگەیاند کە لە کۆبوونەوەی کـۆمـیـتـەی کارگێڕدا پێشنیارەکانی دەخەنە بەرباس و وەڵامی بەڕێزیان دەدەنەوە.

کۆبوونەوەی کۆمیتەی هەرێمەکانی فیدراسیۆن لە نینسهامن

ڕۆژی ٢٠٠٠/٣/٤، کـۆمـیـتـەی هەرێمی دوو، کۆبوونەوەی سێهەمی خۆی لە نینسهامن پێکهێنا. نوێنەری کۆمەڵەکانی سالا، ڤێستەرۆس، کۆمەڵەی کـوردی سـویدی ئوپسـالا، فـالون و کـۆمـەڵەی کوردسـتـان ئوپسالا، ڕەحـمان حەسـەن بەرپرسی کـۆمـیـتـەی هەرێمی دوو، شـۆڕش زیرەک ئەندامی کۆمیتەی ڕاوێژ بەشداریی ئەو کۆبوونەوەیەیان کرد. لە کۆبوونەوەکەدا گفتوگۆی هەندێک خاڵ کرا و بەتایبەتییش بەرنامەی کاری ئایندەی کۆمەڵەکان.

ڕۆژی ٢٠٠٠/٣/٥، کـۆمـیـتـەی هەرێمی سـێ فیدراسیۆن سێـهـەم کـۆبوونەوەی خـۆی هەر لە نینســهـامن پێک هێنا. نوێنەرانی کـۆمـــەڵەی کارڵستـاد ، ئۆێرێبرو ، نۆڕشوێپینگ ، کۆمەڵەی کوردی لینشوێپینگ ، کـۆمـەڵەی کەمئەندامانی لینشوێپینگ ، کۆمـەڵەی ئێسکلستونا و ئەحـمەد سندی بەرپرسی کۆمیتەی هـەرێمی سێ بەشداری کۆبوونەوەکە بوون. فـەخری ئولچەر بەرپرسیاری کۆمیتەی پەیوەندییەکانی ناوخۆی فیدراسیۆن و لوقـمـان ئەرتاش ئەندامی کـۆمـیـتـەی گـشـتـیی بەشـداریی کۆبوونەوەکەیان کرد.

هەروەها ڕۆژی ٢٠٠٠/٤/٨، کـۆمـیـتـەی هەرێمی سێ چوارەمین کۆبوونەوەی خۆی لە شاری ئێسکلستونا پێک هێنا. نوێنەر کۆمەڵەی کارلستاد، ئوریبرۆ، نۆرشۆپینگ، کۆمەڵەی کـوردی لینشۆپینگ، کۆمـەڵەی کـەمئـەندامانی لینشـۆپینگ،

کوردستان لە جەنگی یەکەمی جیهانیی دا کێشەی نەوت بوو، ململانێ لەسەر نەوت کوردستانی پارچە پارچە کرد، هۆی تراژێدیی سەرەکیی تا ئەمڕۆ بۆ ئەو دابەشکردنە دەگەڕێتەوە، سامانی نەوتی کوردستان لە جیاتی ئەوەی خەڵکی کوردستان خۆش بەخت بکات و پێشی بخات، هات سوتاندی و دەرد و مەینەتی بۆ هێنا. ئەمڕۆ کێشەی ئاو لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست هاتووەتە کایەوە، کە سەرچاوەی هەرە زۆری ڕووبارەکانی گرنگی ناوچەکە لە کوردستان هەڵدەقوڵێن و، دیجلە بە جەرگی کوردستاندا تێدەپەڕێ. ئەگەر خەڵکی کوردستان بە ئاگری سامانی نەوت سووتاوون و بوون بە قوربانی، ئایا نابێ کۆمەڵەی نێودەوڵەتی شتێک بکەن تا ئەمجارە کورد لە کێشەی ئاودا نەخنکێ. زۆرداری دژی کورد هەروا هەرەمەکی نەبووە، بەڵکو بە پیلانی خاوەن بەرژەوەندەکان بووە. هیچ دوور نەڕۆین لە سەدەی بیستەمدا دابەش کردنی کوردستان بە پەیماننامەی نێوان ئینگلیز و فەرانسا و حکومەتانی ناوچەکە، کە بەدەستی ئەوان دامەزران ئەنجام درا. پاراستنی ئەو دابەش کردنە و کۆنترۆلکردنی کورد چەندین پەیماننامەی تر ڕێکخراوە، وەکو پەیمانی سەعەد ئابادی(١٩٣٧)، پەیمانی بەغدا، پاشان پەیمانی سانتۆ و چەند ڕێککەوتننامەی دوو قۆڵی و چەند قۆڵی. سەرقافلەی ئەمانەش ڕێککەوتننامەی جەزایری ساڵی (١٩٧٥) بوو، کە گەورەترین غەدری مێژوویی لە کورد کرد و وەزیری دەرەوەی ئەوکاتەی وڵاتەیەکگرتووەکانی ئەمریکا و عێراق و ئێران و چەندین وڵاتی عەرەبی تێیدا هاوبەش بوون و لەسەر حیسابی کورد ئیمزا کرا.

کێشەی کورد، کێشەی میللەتێکی ستەم دیدەیە، کۆمەڵەی نێودەوڵەتی تا دوێنێ لە ئاستی دا بێدەنگ بوون، بێ بایەخ بوون، بەڵکو بە شێوەکی ڕاستەوخۆ یا ناڕاستەوخۆ بەشداری ستەم و زوڵم دژی ئەم میللەتە بوون. هەربۆیەش بە گلەیی و گازەندەوە دەڵێین: ئەگەر کۆمەڵەی نێودەوڵەتی لە چلەکان و پەنجاکان و شەستەکاندا بە دەنگی کوردەوە بهاتبان زۆر کارەساتی گەورە ڕووی نەدەدا.

ساڵی (١٩٧٥)یش ئەگەر ڕێگەیان بە خنکاندنی بزووتنەوەی کورد نەدابا ئەوا ڕەنگە شەڕی عێراق و ئێران ساڵانی (٨٠-١٩٨٨) هەڵنەگیرسابا. هەروەها ساڵی (٨٧-١٩٨٨) کۆمەڵەی نێودەوڵەتی لە ئاستی کارەساتی ئەنفال و کارەساتی کیمیابارانی هەڵەبجە و شوێنەکانی تری کوردستان بێدەنگ و بێ بایەخ نەبان ئەوا ڕەنگە جەنگی دووهەمی کەنداو لە کوێت ڕووی نەدابا. هەر بۆیەش دەڵێین: کورد لە ناخەوە هەست بە مەغدوریەتی مێژوویی خۆی دەکات و داوا دەکا قەرەبووی زەرەر و زیانی ئەو هەموو کارەساتانەی بکرێتەوە، لە ئاکامی جەنگی کەنداو لە عێراق هەلومەرجی ڕاپەڕین هاتە پێش. ساڵی (١٩٩١) پاش ڕاپەڕین بە چاوپۆشینی ئەوکاتەی ئەمریکا جموجۆڵی سەربازیی عێراق خەڵکی شارەکانی کوردستانی عێراق کەوتنە بەر شالاوی سەرکوت کاری و سەدان هەزار کەس شار و گوندی خۆیان بەجێ هێشت، ئەو تراژیدیایە قەوما، کە تەلەفزیۆنەکانی جیهانی شایەدی بوون. لە ئەنجامدا بۆ پاراستنی خەڵکی کورد و عێراق، ئەنجومەنی ئاسایشی نێودەوڵەتیی بڕیاری ژمارە (٦٨٨)ی دەرکرد. پاشان بە پێشنیاری ئینگلیز و هەوڵی چەند لایەنە بە تایبەت تورگوت ئۆزالی خوالێخۆشبوو سەرۆکی ئەوکاتەی تورکیاوە، هەروەها دەوری کاریگەری ئەمریکا (ناوچەی ئامنە) لە کوردستان ڕاگەیانرا، ئەمجارە بڕیاری (حەزری جەوی) بەشێکی گرنگی هەرێمی کوردستانی گرتەوە، پاش هەڵمەتی مرۆڤ دۆستانەی (UN) و ڕێکخراوە نا حکومییە نێودەڵەتییەکان ئەنجومەنی ئاسایشی نێودەوڵەتی بڕیاری (٩٨٦)ی دەرکرد بۆ یارمەتی گەلی عێراق بە فرۆشتنی نەوت بەرامبەر خۆراک، کە (١٣٪)ی بۆ خەڵکی هەرێمی ئازادی کوردستان تەرخان کرا.

گەلی کورد لە سایەی ئەم بار و دۆخەی، کە نزیکەی (٩) ساڵ بەردەوام بووە، هەڵبژاردنێکی پەرلەمانی ئەنجام داوە، حکومەتێکی هەرێمی پێکهێناوە. دام و دەزگا حکومییەکانیان دامەزراندووەتەوە و ئارامیی بە خەڵک بەخشیوە. بە پێی توانا چارەسەری هەندێک کێشەی ئابووری و ژیانیی و خزمەتگوزاریی و پەروەردەیی و تەندروستی و ڕۆشنبیریی کردووە، بەلام لە ئاستی کێشەی میللی کوردەوە ساڵی (١٩٩٢) پەرلەمانی کوردستان بە پشتیوانی میللەت و گشت حزب و گروپە سیاسییەکان بڕیاریداوە، کە کوردستان بە پارچەیەک لە عێراق بمێنێتەوە. یەکبوون و سەربەخۆیی دەوڵەتی عێراق بپارێزێ و پەیوەندیی کوردستان بە دەوڵەتی مەرکەزیی بەغداوە لەسەر ئەساسی فیدرالیزم دابمەزرێت.

ئێمە ئەم بارودۆخەی ئێستای کوردستانمان بە تاقیکردنەوەی دیموکراتی ناو لێناوە، تێیدا هەوڵمان داوە ئازادیی بیروڕا و مافی دیموکراتی و فرە حزبی و فرە کولتوری و ئایینی و نەتەوەیی بپارێزرێت، بەلام ئەم تاقیکردنەوەیە هێشتا ئایندەیەکی ڕوونی نییە، لە لایەکی دیکەوە لە ئاستی نێودەوڵەتیی هێشتا تەماشای وەزعی ئێمە تەنها لە ڕووی مرۆڤایەتییەوە دەکەن، لەگەڵ سوپاس بۆ ئەم هەڵوێستە کە ئەویش پێویستە، بەلام چاومان لە ئاوڕدانەوەی سیاسییە، لەم بارەیەشەوە ڕووی قسەمان لە (UN)ە، کە بەشێوەیەکی یاسایی نێودەوڵەتیی موعالەجەی مەسەلەکەمان بکرێت.

ئەم پرسیارە جێگەی نیگەرانیی خەڵکی کوردستانە، بۆ نەمانی ئەم مەترسیانە داوا دەکەین هەر لە ئێستاوە سیاسەتێکی واقیعی گونجاو لەسەر بناغەی مافی چارەنووس و مافی مرۆڤ و مافی گەلانی بەشخوراو، کێشەی کورد چارەسەرییەکی عادیلانەی بۆ دیاری بکرێ. ئەو ڕاستییە مێژووییەش دەڵێین: کە حکومەتی عێراق لە ساڵی ١٩٧٠ لە ڕێککەوتننامەی لەگەڵ مستەفا بارزانی بۆ یەکەمین جار بە یاسایەک وجودی نەتەوەی کوردی ناساند و پاشان بە یاسایەک مافی ئۆتۆنۆمی ڕاگەیاند. هەرچەندە کەم و کوڕیی تێدا بوو، بەلام تاکە بەڵگەنامەی قانونییە لە سەدەی بیستەمدا لە حکومەتێکی مەرکەزییەوە بۆ کورد دەرچووە. ئەوەمان قەت بە کەم نەزانیوە، بەلام پەرەپێدانی ئەو دەسکەوتەمان ویستووە لەگەڵ نەمان و هەڵوەشاندنەوەی ئیجرائاتی بە عەرەب کردن و گۆڕینی مۆرکی نەتەوەیی زۆر جێگەی کوردستان، وەک کەرکووک و خانەقین و سنجار و زمار و مەندەلی و شێخان و جێگەی تر و گەڕانەوەی کوردە دەرکراوەکان بۆ سەر ئەرز و ماڵ و شاری خۆیان.

... ئەوەی شایانی باسە تا ئێستا ئەمە یەکەم جارە کە کۆنفرانسێکی بەم جۆرە فراوان و زانستی یانە بگیرێت و کەسایەتییەکی زۆری زانا و شارەزا و ئاکادیمی و دیپلۆمات و سیاسی بەشداریی تیادا بکەن. هیوادارین ئەنجام و پێشنیار و بڕیارەکانی ئەو کۆنفرانسەمان پێبگات و لە ژمارەکانی دوایی دا بڵاویان بکەینەوە.

www.arsivakurd.org

کورد بەدوای ناسنامەدا

ڕۆژانی ١٧-٤/١٨/ ٢٠٠٠، زانکۆی ئەمریکا لە واشنتۆن بە هاوکاریی مەڵبەندی مستەفا بارزانی بۆ ئاشتی و دیراساتی کوردی، بە بەشداریی نوێنەری حکومەتی ئەمریکا و نوێنەرانی چەند باڵیوێزخانەی وڵاتانی جیهان وەک ڕوسیا، ئیسپانیا، کوێت و... و زیاتر لە ٢٥٠ سیاسەتمەدار، پسپۆر و ئەکادیمی خۆرهەڵات ناس، لێکۆڵەرانی کوردناس، مەڵبەند و ناوەندە جیهانییەکانی دیراسات و ڕۆژنامەوانی جیهانی، کۆنفرانسی (کورد بەدوای ناسنامەدا) پێکهێنا.

تەوەرەی کۆنفرانسەکە بریتی بوو لە: «کورد و ململانەی جیهانی»، «هەڵوێستی دەوڵەتانی ئەمریکا، ئەوروپا، ڕوسیا و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست دەربارەی دۆزی کورد»، (کێشەی کورد و دەوڵەتی عێراق»، «فیدرالیزم وەک نمونەیەکی چارەسەر»، «کێشەی کورد و وڵاتی تورکیا»، «کێشەی کورد لە ڕوانگەی ئیسلامییەوە»، «دۆزی کورد و ئێران لە دیدگای گۆڕانکاریی یە نوێیەکانی کۆماری ئیسلامییەوە» و «ئەزموونی دیموکراسی خەڵکی کوردستانی عێراق».

یەکەم بابەتی کۆنفرانسەکە، لێکۆڵینەوەی د. میشێل کولنس دەن بوو دەربارەی (دیدگای عەرەب بۆ کێشەی کورد). فرانک ڕیچارد دۆنی بەرپرسی دۆسیەی عێراق لە وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا سەبارەت بە ئەزموونی دیموکراتی لە کوردستانی عێراق دوا و بە ستایشەوە باسی لە ئەزموونی کوردستانی عێراق و هەوڵی بنیاتنانی کۆمەڵگەی دیموکراسی لە کوردستانی عێراق کرد. د. کەندال نەزان سەرۆکی ئەنیستیتۆتی کورد لە فەرانسە پەنجەی بۆ دیدگای ئەوروپا دەربارەی دۆزی کورد ڕاکێشا، د. پاڵ گوڵبە لە ڕادیۆی دەنگی ئەوروپای ئازاد ئاماژەی بە تێڕوانینی ڕوسیابۆ دۆزی کورد کرد و... هتد. یەکێکی تر لە بەشدارانی کۆنفرانسەکە، سەرۆکی حکومەتی کوردستان نێچیرڤان بارزانی بوو. بارزانی لە گوتنەکەیدا پەنجەی بۆ کێشەی نەتەوەی کورد ڕاکێشا و لە بەشێکی دا گوتی:

کێشەی کورد لەوەوە هاتووە، کە میللەتێکی دێرینەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بەناوی کورد دەیان سەدەیە تووشی غەدری مێژوویی بووە. سەرەتا ئەگەر جیهان دان بە بوونی میللەتێک بەناوی کورددا بنێت، کە زمان و شەخسیەتی میللی و کولتوریی و داب و نەریت و خاکی خۆی هەیە، ئەوە دەبێت لە ڕیشەی مێژووی ئەو، کە لە نووسراوی سۆمەرییەکان ناوی کورد هاتووە، کە خەڵکی کورد لە جێگای جوگرافیای ئێستای کورد ژیاون، پاشان لە نووسراوی مێژوویی یۆنانی هاتووە، ئەمجا لە زۆر سەرچاوەی تردا.

لە هەزارەی دووهەمی زایینیدا ناوی کوردستان وەک نیشتمانی کورد هاتووە بە درێژایی هەزار تا هەزار و دووسەد ساڵ لەمەو پێش ، تا سەدەی نۆزدەهەم چەند ئیماراتی گەورەی کوردی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست دامەزراوە، هەریەک

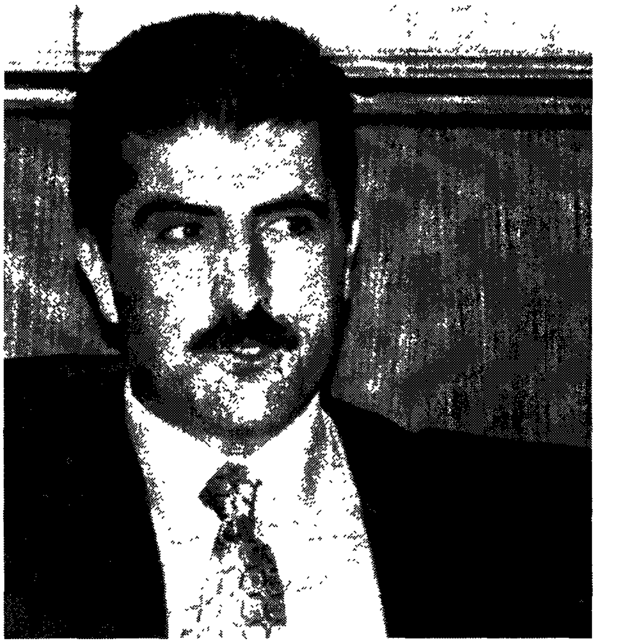

ئەگەر خەڵکی کوردستان بە ئاگری سامانی نەوت سووتاوون و بوون بە قوربانی، ئایا نابێ کۆمەڵەی نێودەوڵەتی شتێک بکەن تا ئەمجارە کورد لە کێشەی ئاودا نەخنکێ.

لەو ئیماراتانە بە پێی پێوان و هەل و مەرجی ئەو سەردەمانە، کە تێیدا بوون بە دەوڵەتێک ژمێراون، کورد لە گشت شارستانییەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بەشدارە، پیاوی زانا و بە توانا و لێهاتووی کورد لە دامەزراندن و پێشکەوتنی شارستانی میزۆپۆتامیا و ئێران و شارستانی ئیسلامی و عەرەب و عوسمانی ڕۆڵی بەرزیان هەبووە. کولتوری ناوچەکەیان بە زانست و هونەر دەوڵەمەن کردووە....

کورد لە ڕەوڕەوەی مێژوودا بەرزی و نشێوی زیادی بینیوە. تەمەنی زیاتر مەینەتبار و تراژیدی بووە، بەتایبەتی، چونکە خاکی کوردستان هەر لەمێژە مەیدانی شەڕ و ململانێی هێزی سەربازیی ئیمپراتۆرییەکان و دەوڵەتانی دەوروبەر بووە. هەر لە سەدەی بیستەمدا بۆ نمونە بەشێکی سەختی جەنگی یەکەمی جیهانی لەسەر خاکی کوردستان ڕوویدا. نزیکتریش شەڕی عێراق و ئێران تەواوی کوردستانی گرتەوە. ئاکامی ناخۆشیی شەڕی دووهەمی کەنداو لە ساڵی (١٩٩١)دا، کارەساتەکەی بە کوردستانی عێراق گەیشت، لەبەر ئەو هەموو شەڕ و ململانێیە، کە سەربازیی و ئابووریی و دیپلۆماتی و هەمە لایەنە بوون، خەڵکی کوردستان هەمیشە بەهایەکی گەورەیان داوە، وڵاتەکەیان وێران بووە و مافیان پێشێل کراوە، ئەگەر لەم چوارچێوەیەدا بڕوانینە وەزعی کوردستان دەبینین بە درێژایی جەنگی سارد کوردستان چ قوربانییەکی داوە و چ زیانێکی گەورەی بەرکەوتووە...

تەنها بۆ ئەوەی لە یاد نەکەین دەچینە سەر ئاکامی جەنگی یەکەمی جیهانی و دەڵێین: ئەو شەڕە بۆ دابەشکردنی بازاڕی جیهانی بوو، بەڵام کوردستان و زۆر نیشتمانی تر کەوتنە بەر دابەش بوون لە نێوان ئینگلیز و فەرانسا و ئەمجا ئەمریکا و وڵاتانی تری کۆلۆنیالیزم هۆی ڕاستەوخۆی دابەش بوونی

www.arsivakurd.org

فەرهاد شاکەلی:
گزنگ لەگەڵ هەناسەتا دەکەوتە لەرینەوە

بە جێت دەهێڵم، بە دڵتەنگی دەڕۆمەوە بۆ وڵاتی غەریبایەتی، سەرم پڕە لە نەوای ئەوینێکی بریندار، چەپکێ خەمی ئەرخەوانی دەگرمە دەستمەوە، دەیکەمە دیاریی سەفەری وڵاتی حەز و باران و سەوزایی، دەیبەمەوە بۆ شەوی خەڵوەتخانەکەم، دەیکەمە مۆم، لەبەر تروسکەکەیدا ئایەتی عەشق، ئایەتی عەشقی تۆ دەخوێنم.

کاکۆڵی تۆزگرتووم ناتەکێنم، گەڵای نەمامی دڵمە گەردی خەونی لێ نیشتووە. دەڕۆمەوە بۆ شاری تاریکایی، بۆ گەڕەکی بێدەنگی، دڵم دەدەمە دەست پیری مەیخانەوە، لە کووپەی کۆنەشەرابێکی هەڵکێشێ، برینەکانم بە گڕی مەی تیمار کات. دەڕۆمەوە؛ نە قرچەی هاوین و نە چلەی زستان ناهێنمەوە یاد، بە بەردەبازی بیرەوەریدا دەپەڕمەوە بۆ کوێرەدێیەکی تەماوی، بۆ کوێرەدێی ساڵانی منداڵیم، بە تاڵێ قژی تۆ دڵی خۆم دەپێچم. دەبێتە تەزوویەک ناخی ڕۆحم دەهەژێنێ. دەبێتە پەنجەی هەتاو درز دەخەیتە شەختەی ئەم وەرزی سەهۆڵبەندانە.

بە جێت دەهێڵم. ئەو ڕۆژانە پڕ بوون لە ڕەنگ و دەنگ و بۆن. زەوی لە بەرپێتا دەبوو بە تووڵەڕێی مێرگێکی هەوریشمین، ئاسمان بەسەر سەرتەوە پووڵەکەی ئەستێرەی زەردوسووری دادەباراند. وەک لاولاوێکی سپی بە گژ باڵاخانەی شیعرەکانما دەچووی، وەکوو دەوەن دەبوومە پەرژینی خەونەکانت. بۆنی قژت شەوبۆی ئەو دەشتانەی بێدار دەکردەوە، گزنگ لەگەڵ هەناسەتا دەکەوتە لەرینەوە. سەوز بووی، شەپۆلی زەریات دەلاواندەوە. دەسبازیم لەگەڵ شنەی ئێواراندا دەکرد، لەگەڵ بۆنی کراسی خەواڵووتا تێکەڵ دەبوو. لە شەوی سەرەتای هاویندا یەک خەونمان دەبینی؛ یەک خەونی هاوبەش، بە گوڵاڵەی تەمەنت دەتخەملاند؛ خەونی کەشتییەکی مەست و خەواڵوو، خەونی بەندەرێکی تاریک، دوو زەریاوان، خەونی تاریکەشەو، شەپۆلی هەزاربەهەزار، تۆف و ڕەهێڵ و بۆران، خەونی منداڵیی من و تۆ لە دوالاپەڕەی ڕۆژنامچەی ئەم سەدە رووتەدا.

چاو دەبڕمە باڵات، پەیکەری شازادەیەکی دڵبەری، لەژێر وردەبارانی نیگای تاسەبارما زێرکفت دەبی. لێوت ئاسۆی بەربەیانە، ویردی گزنگ دەخوێنێ. ویردی جیابوونەوە دەخوێنین، وەک برژانگ خەم دامدەگرێ، وەک فرمێسک لێم دوور دەکەویتەوە؛ دەبیتە پەڕەی گوڵ، وەکوو دڵۆپێ ئاونگ بەسەرتا دادەچۆڕێم، ون دەبم. دەبینە گڕ و دووکەڵ، پشکۆ و سوورایی، دەبینە ئاو و کانی، زەردەخەنە و لێو، دەبینە پەلکەڕەنگینە.

بە جێت دەهێڵم، لە ڕۆخی زەریایەکی بێکەرانەدا، دەست دەکەیتە ملی نیگەرانییەکی شیرین، دەچیتەوە بۆ باوەشی تاریکایی، بۆ باوەشی تەنهایی. دەچیتەوە بۆ لای شەوی چاوەڕوانی. ڕۆژەکانت دارستانێکی شێدارن، دوور لە ئاوەدانی، شەوانیشت گۆلاوێکی مەنگ و قووڵ، پڕ لە سواڵەتی ئەستێرە و پڕ لە قژی هەڵوەریوی خۆر و مانگ.

٢٦-٦-١٩٩٧

بەرهەمەکانی شاکەلی:

شیعر:

* پرۆژەی کوودەتایەکی نهێنی، چاپی یەکەم، بەغدا ١٩٧٣، چاپی دووەم، کوردستان ٢٠٠٠.
* ڕووبارە تیشکێک لە هەتاوی سوورەوە، بەیرووت ١٩٧٧.
* هەوراز، ئوپسالا ١٩٨١.
* ژێ، چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم ١٩٨٥، چاپی دووەم، کوردستان ٢٠٠٠.
* نیگاری تۆ لە دیواری زیندانەکەم هەڵدەکۆڵم، چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم ١٩٩٤، چاپی دووەم، کوردستان ٢٠٠٠.

En Pärla i drömmens grumliga damm, APEC, Stockholm 1998

چیرۆک:

* بۆنی تاریکی، چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم ١٩٩٧، چاپی دووەم، کوردستان ٢٠٠٠.

لێکۆڵینەوە:

Kurdish Nationalism in Mam u Zin of Ahmadi Khani

بە ئینگلیزی ١٩٨٣، ١٩٩٢؛ بە سوێدی ١٩٨٥، بە عەرەبی ١٩٩٥، بە تورکی ١٩٩٦.

* پەخشانی هونەریی کوردی، تەرجەمەی تورکی: ڕۆهات ئالاکۆم، ئیستانبوول ١٩٩٨.

وەرگێڕان:

* فرمێسک و هونەر: تەرجەمەی ٢٠ شیعری گۆرانە لە کوردییەوە بۆ سوێدی؛ بە هاوکاریی بەختیار ئەمین و لارش بێکستروێم.
* بۆنی هەوری وڵاتەکەم: تەرجەمەی شیعری چواردە شاعیری کوردە لە کوردییەوە بۆ سوێدی؛ بە هاوکاریی چەند وەرگێڕی کورد و سوێدی.
* بۆریس پاستێرناک: لە ئینگلیزییەوە بۆ کوردی، چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم ١٩٩٥، چاپی دووەم، کوردستان ٢٠٠٠.

www.arsivakurdi.org

و/ ڕاستییەکەی ئەوەیە کە ئەوە ساڵانێکە پێوەندیم لەگەڵ مامۆستا مەسعوود محەمەددا هەیە، بەڵام پێوەندییەکە هەر بە هۆی نامە و تەلەفۆنەوە بووە نەک ڕووبەڕوو. ئەم جارە لە هەولێر چوومە خزمەت مامۆستا و بۆ یەکەمین جار چاومان بە یەکدی کەوت. بەداخەوە تەمەن و بڕێکیش تەنەندروستی تەنگی پێ هەڵچنیوە.

ئەمڕۆ لە هەموو کوردستاندا و لەناو هەموو ٣٠-٤٠ ملیۆنە کوردەکەدا مامۆستا مەسعوود محەمەد گەورەترین بیریارە. ئەو پیاوە هێندە بەرچاوڕوونە، هێندە بیری تیژە و هێندە دڵسۆزە کە بەڕاستی لە مێژووی کوردستاندا دیاردەیەکی دەگمەنە.

مامۆستا مەسعوود لە سەردەمێکی زۆر دەگمەن و ڕێزپەڕیشدا دەژی. ئەو وەک تاکە بیریارێکی گەورەی کورد زۆر بەرهەمی گرنگ و قووڵی پێشکەش کردووە، بەڵام هێشتا بەشێکی گەورەی خوێنەواری کورد فکر و بەرهەم و کەسایەتیی ئەو پیاوەیان نەناسیوە. فکر و فەلسەفە هەر وایە، خوێنەری ئاسایی و سادە ناتوانێ تێی بگات، بەڵام دەبوو ڕووناکبیران بە ئامانجی ناساندنی بیر و بەرهەمی مامۆستا، بە هۆی لێکۆڵینەوەوە، خوێنەری کوردیان لە بیری مامۆستا نزیک بکردایەتەوە. دەبوو کۆمەڵێ سەمینار و کۆنفرانس لەبارەی بیری مەسعوود محەمەدەوە ڕێک بخرێت، کاری وا دەبێ لە پێشدا لە کوردستان بکرێت. من لێرە هەوڵی ئەوەم دا بانگهێشتنی بکەین بۆ زانستگەی ئوپسالا و زانستگەش بڕیاری لەسەر دا و زۆر پرۆگرامی باشیشمان بۆ ئامادە کردبوو، بەڵام ڕێژیمی عیراق ڕێگەی دەرچوونیان بە مامۆستا نەدا، چونکە قەدەغەی لەسەر بوو.

بەرهەمی تازەی مامۆستا سێ کتێبن: بەرگی سێیەمی مرۆڤ و دەوروبەر، (المجتمع البشري لماذا يشبه مستشفى المجانين؟) و ژیان و جیهانبینی، کە وتووێژێکی دوورودرێژە.

من بیرە فەلسەفییەکانی مامۆستام زۆر بەلاوە گرنگن، چونکە لە دەشتی وشک و شۆڕەکاتی بیری ئەمڕۆی کورددا تەنیا مامۆستا مەسعوودە پەیامێکی گرنگی پێیە و زۆر بەرچاوڕوونانە و بوێرانە دەنووسێت و قسە دەکات.

دەزانم کەسانێک هەن دژی فکری مەسعوود محەمەدن، ئەمەش زۆر سروشتییە، بەڵام هەتا ئێستا کەسێک نەیتوانیوە بە فکر و بە بیروباوەڕ و بە لۆگیکی فەلسەفی وەڵامی بداتەوە. ئەوانەی شتیان دژی بیری مەسعوود محەمەد وتووە و نووسیوە کەسیان ڕووناکبیری جددی نین. ئەوەی کە نووسیویانە لە بازنەی جنێو و قسەی ڕۆژانەی ئیدیۆلۆگی نەچۆتە دەرەوە. ئەوەش، دیارە، بە فکر دانانرێ.

من خۆیشم ڕەخنەم لە هەندێ لایەنی بیری مامۆستا هەیە، بەڵام ئەمە هێندەی سەری دەرزییەک کار ناکاتە سەر ڕێز و خۆشەویستیی من بەرانبەر ئەو پیاوە.

پرسیار: لە چ ڕوویەکەوە ڕەخنەت لە بیری مامۆستا مەسعوود هەیە؟

و/ مامۆستا مەسعوود نووسەرێکی فرەلایەنەیە. لایەنە گرنگەکانی بەرهەمەکانی ئەمانەن: فکری فەلسەفی، لێکۆڵینەوەی ئەدەبی و زمانەوانی. لەبواری زمانەوانیدا، بۆ نموونە، هەندێ دیتن و باوەڕی هەن کە من پێم وایە لەگەڵ بنەماکانی زمانەوانیی تازەدا ناگونجێن. ئەمەش بە نۆرەی خۆی کاری کردۆتە سەر ئەوەی لە ڕووی ڕێنووسیشەوە تووشی هەڵە ببێت. هەروەها لە بەکارهێنانی تێرمینۆلۆگیی زمانەوانیدا یەک دوو جارێک بینیومە ئامانجی نەپێکاوە، کە ئەمە لە کاری زانستیدا قەبووڵ ناکرێت.

مامۆستا بەرانبەر ڕۆژهەڵاتناسەکان و کوردناسەکان زۆر دڵفراوان و خۆشباوەڕە. لێتی ناشێرمەوە، منیش پێش ئەوەی بێمە ئەورووپا و ڕەنگە تا سێ چوار ساڵێکیش وام بیر دەکردەوە. ئێستا ئەو تیۆرییەی کە کاری ڕۆژهەڵاتناسەکان دەخاتە گومانەوە، بە ناوی بیریاری فەلەستینی ـ ئەمەریکایی ئیدوارد سەعیدەوە تۆمار کراوە. باوەڕ بکە من پێش خوێندنەوەی کتێبی (Orientalism)ی ئیدوارد سەعید گەیشتبوومە ئەو گومانە. من پێم خۆش بوو مامۆستا مەسعوود لە پاڵ هاندانی ڕووناکبیری کورددا بۆ خوێندنەوەی ڕەخنەگرانەی کۆمەڵگە و مێژووی کوردستان، ئەوەشی بۆ ڕوون بکردایەتەوە کە ڕۆژهەڵاتناسەکان، با بڵێین زۆربەیان، سەرباری سەرلەپێناوی زانست و زانستخوازی نین، بەڵکە نوێنەری بەرژەوەندی کۆلۆنیالیزم و ئیمپریالیزمن.

ئەم سەرنجانەی من هەموو دەکەونە ئەو چوارچێوەیەوە کە دەکرێ بە تەماشاکردن لە گۆشەنیگای جیاوازەوە ناو ببرێت، دەنا بە شانازییەوە دەڵێمەوە کە ئەمڕۆ لە هەموو کوردستاندا مامۆستا مەسعوود محەمەد گەورەترین بیریارە.

پرسیار: هەر بە کورتی، لەبارەی ئەم چەمک و ناوانەوە دەڵێن چی؟

ئاڵای کوردستان، بارزانی، ئیسلام، ئاوارەیی، کۆمونیزم، ڕەخنەی ئەدەبیی کوردی.

وەڵام:

ئاڵای کوردستان: هەر ئەو خەونەیە کە کاتی خۆی خانی و حاجی دەیانبینی و ئەمڕۆش پەشێو و تۆ و من دەیبینین. لەوە دەترسێم کە هاتە دی ئێمە لە سێبەریدا نەژین.

بارزانی: لە هەموو سەدەی بیستەمی مێژووی کوردستاندا، مەلا مستەفای بارزانی بە گەورەترین سەرکردە دادەنێم. ناشمەوێت ئەم قسەیەم وەک پەسندانی پارتیی دیموکراتی کوردستان تەفسیر بکرێت، چونکە بارزانی سیمبوڵە بۆ هەموو کورد، بە یەکێتی و پارتی و نەتەوەپەرست و کۆمونیست و ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوایەوە. پارتی بەوەی کە خۆی دەکاتە تاکە خاوەنی بارزانی زیانێکی گەورە بە ناو و ناوبانگی بارزانی دەگەیەنێت.

ئیسلام: لە شارستانیتیی مرۆڤایەتیدا نەخشێکی یەکجار گەورە و گرنگی هەبووە. لە داهاتووی مرۆڤایەتیدا نەخشێکی زۆر گەورەتریشی دەبێت.

ئاوارەیی: مەینەتێکی هەزارڕەنگە بە هیچ، تەنانەت بە مردنیش، لێم نابێتەوە. مەینەتخانەیەکە کە هەرگیز لێی ڕزگار نابین.

کۆمونیزم: لاپەڕەیەکی ڕەش، یا سوور، بوو لە مێژووی مرۆڤایەتیدا. چەندە بە ڕووخانی ئەو سیستێمە دڵخۆش بووم، لەوە زیاتر بە سەرکەوتنی قسەی ڕۆژاوایی و ئیمپریالیستەکان دڵگران بووم.

ڕەخنەی ئەدەبیی کوردی: کە لە کوردستانیش بووم زۆر جار ئەم پرسیارەیان لێ کردم. ئێستاش هەر ئەو وەڵامە دەدەمەوە. ڕەخنەی ئەدەبیی کوردی هەمووی یەک دوو هەنگاوێک لە سفر دوور کەوتووەتەوە.

www.arsivakurd.org

نووسەر دەزانن و کتێبیان بڵاو کردۆتەوە. لە هەموو ئەوروپادا ڕەنگە پێنجسەد کەسێکی وا هەبن. بەڵام ئایا بەڕاستی ئەمانە نووسەرن؟ ڕووناکبیرن؟ بێگومان نا. بەشێکی زۆری ئەوانەی خۆیان بە نووسەر و ڕووناکبیر دەزانن ئەو کۆنە کادر و سیاسەتمەدارانەن کە دوای تێکشکانی سیاسی ئێستا ڕوویان کردۆتە ئەم بازاڕە. ئێمە کۆمەڵێ خەڵکمان هەن کە پێش ئەوەی بێنە ئەوروپا، نووسەر و ڕووناکبیر بوونە و کتێبیان بڵاو کردۆتەوە و لە بواری ئەدەب و فەرهەنگی کورددا جێدەستیان دیار بووە. ئەگەر کاتی خۆی نیگەرانییەکیان هەبووبێت، ئەوە بووە کە سەرەڕای ڕاونرانیان لەلایەن ڕێژیمەکانەوە، هەندێ لەم

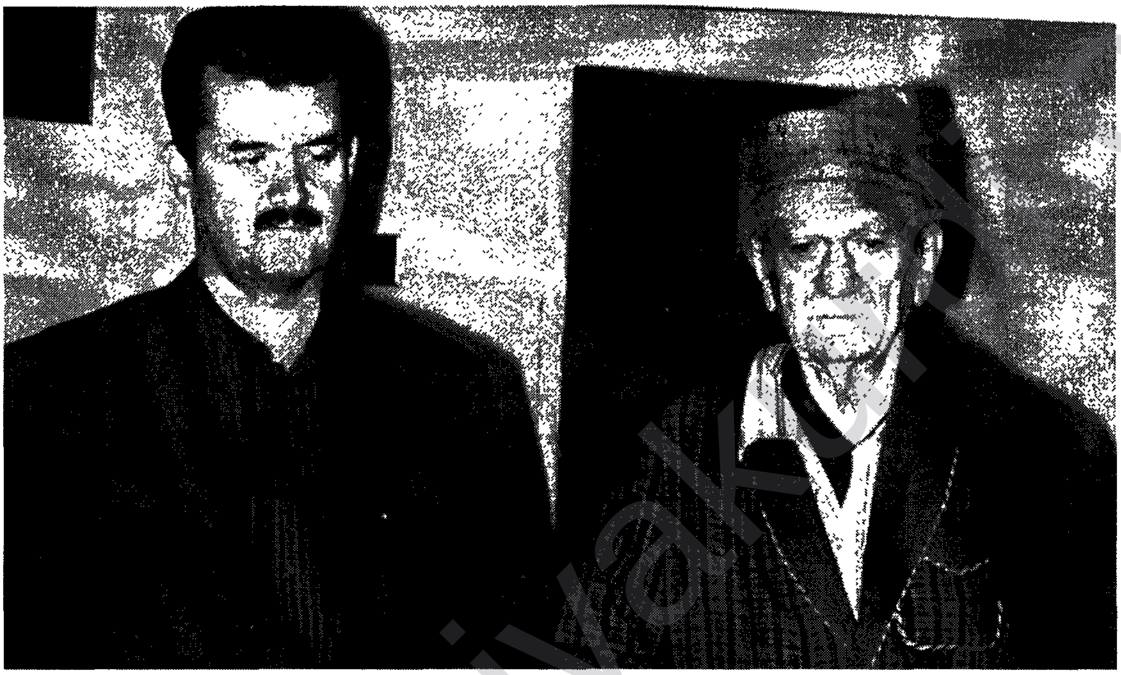

سیاسەتمەدارە ژدانۆڤیست و ستالینیستانەش خۆیان و بەرهەمەکانیان ڕاو ناون. کەچی ئەمڕۆ کابرای کۆنە سیاسی و کۆنە نازانمچی دێت بەرانبەرت دەگرێت و باسی فەرهەنگ دەکات و بە شانوباڵی ئازادیی بیروباوەڕدا هەڵدەدات!! بێگومان کەسێک ڕێزی وشە و فەرهەنگ بگرێت، ناتوانێت لەگەڵ ئەمانەدا کۆ ببێتەوە. هۆیەکی دیکەش بیرکردنەوەی خێڵەکی و ناوچەگەرییە. چی بڵێم، هەر لێ گەڕێ...!

پرسیار: کۆمەڵگەی کورد لە ئەوروپا یا لە دەرەوەی کوردستان کۆمەڵگەیەکی پەرت و ناتەبایە. بۆ ئەوەی ئەم کۆمەڵگەیە ببێتە گرۆیەکی خاوەن دەنگ و قورسایی، ببێتە لۆبییەک، دەبێ چی بکرێت؟ ئایا ڕێکخراوی وەک فێدەراسیۆنی کورد لە سوێد، یا ئەنستیتووتەکانی کورد لە پاریس و برۆکسەل، دەتوانن لەم ڕووەوە چی بکەن؟

و/ وەرامی ئەم پرسیارەش پێوەندییەکی پتەوی بە وەرامی پرسیاری پێشووەوە هەیە. لەوەش بترازێ هۆکاری دیکەش لەم ڕووەوە ڕۆڵیان هەیە. بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی کورد خۆی پەرت و بڵاوە و بێبەرنامەیە. ئەمەش بەئاشکرا لەناو کوردی دەرەوەدا ڕەنگ دەداتەوە. کوردی دەرەوەش خۆیان گرۆیەکی هاوچەشن نین. پاشخانی زۆر جیاواز و دوورلەیەکیان هەیە. ئەوەشت لە بیر نەچێ کە دەوڵەتانی ئەوروپاش دەستیان خستۆتە ناو کوردەکەوە و هەوڵ دەدەن یارییان پێ بکەن و بە کاریان بهێنن.

خۆشبەختانە من لەو کەسانە نیم کە بە شان و بازووی کەسێکی وەک (مەدام میتراند)دا هەڵبدەم و بیکەم بە دایکی کورد، هەر لەبەر ئەوەی دوو سێ جار سەری کوردستانی داوە، یا لە دوو جێگە ناوی کوردی هێناوە. ئەمە گاڵتەکردنە بە کورد و دابەزاندنی ئاستی مەسەلەکەیەتی و خۆدزینەوەیەکی ڕێوێئاسای سیاسەتمەدارانی ڕۆژاوایە لە مەسەلەی کورد. هەروەهاش ڕێکخراوە ناحوکوومەتییەکانNGO بە فریشتەی خێر و بەرەکەت دانانێم، کە بە مووچەی پێنج قات و دە قات دەچنە کوردستان، بۆ ڕابواردن و بۆ دزی و، بەڵام هاوکاتیش بۆ مەبەستی دیکەی نهێنی و بۆ ئاژاوە و دووبەرەکی نانەوە و بڵاوکردنەوەی ژەهری ئیدیۆلۆگی و فەرهەنگی و سیاسیی ئیمپریالیستانە.

ئەو ڕێکخراوە کوردییانەی ناوت هێناون و زۆری دیکەش، هیچیان بە خواست و بە ویستی کورد خۆیان دروست نەکراون و بڕیاریان بە دەست خۆیان نییە. ئەمانە لە چوارچێوەی کۆمەڵە یاسا و بنەمایەکدا دامەزرێنراون کە ڕێگەیان پێ نادات «کوردایەتی» بکەن. هەر کامێکیان دەگریت سیاسەتێکی لە پشتەوەیە و بۆ ئامانجێکی تایبەت و بەپێی بەرنامەیەکی پشوودرێژانە بەڕێوە دەبرێن و بەخێو دەکرێن. ڕەنگە بەشێک لە کارمەند و کادرەکان خۆیشیان ئاگایان لەو ڕاستییە نەبێت و پێیان وا بێت خزمەتی کورد دەکەن. ئەمانە ئەگەرچی ساڵانێکە لە ئەوروپا دەژین بەڵام لەناو ڕێکخراوەکانی خۆیاندا بەپێی بنەماکانی دیمۆکراسی کار ناکەن. بێجگە لە دەیان دیاردەی ناشیرینی دیکە کە ئێرە جێی باسکردنیان نییە. کەواتە ئەمانە ناتوانن ئەو ئەرکە جێبەجێ بکەن.

لەوەیە ئەگەر هەلومەرجی کوردستان بە جۆرێک پێش بکەوێت کە بەرنامە و ئامانجی ڕوون هەبێت و هێزێک بتوانێت ببێتە ژمارە یەک، ئەودەم ئەمە کار بکاتە سەر کوردی دەرەوە و بەرەو ئەوە بچن، کە ببنە لۆبییەک.

پرسیار: ئێمە دەزانین کە تۆ دۆستێکی نزیکی مامۆستا مەسعوود محەمەدیت و بیروباوەڕەکانیت پێ باشن. ئایا لەم سەردانەی کوردستاندا چاوت پێ کەوت؟ بەرهەمی تازەی مامۆستا چییە؟

www.arsivakurd.org

تازەدا بەردەوامن. ئەوانی دیکە یا هەر بە تەواوی لێ چوونەتەوە، یا هیچی تازەی ئەوتۆیان پێ نەماوە. دوای قۆناغی مامۆستا گۆران، شاعیرانی حەفتاکان، هەڵبەتە شاعیرە باشەکان، تەوژمێکی یەکجار بەگوڕ بوون و سیمایەکی ئاشکرا و لە گۆران جیاوازیان هەبوو.

ئەو شاعیرانەی لە هەشتاکانەوە دەستیان پێ کردووە لە ڕووی هونەرییەوە نەیانتوانیوە بەرهەمێک پێشکەش بکەن کە خۆی لە بەرهەمی نەوەی ئێمە ڕاپسکاندبێت. بەشێکی زۆریان هەمیشە هەوڵی ئەوەیان داوە بەرهەمێک بنووسن وەک بەرهەمی شاعیرە چاکەکانی نەوەکەی ئێمە، بەڵام مەرج نییە لەمەدا سەرکەوتبێتن.

گرفتێکی هەرە گەورەی نەوەی هەشتاکان و نەوەکەی دوای ئەوانیش زمانە. بەڕاستی ئەو زمانە کوردییەی کە لەسەر دەستی گۆران و نەوەکەی دوای گۆران گەیێنرایە، و گەیێنراوەتە، پلەیەکی بەرزی جوانی، ئێستا بە هۆی ناشارەزایی و تێکچوونی میزاجی کوردەواریی بەشێکی زۆری نووسەرانی ئەمڕۆوە، بەرەو پووکانەوە و ژاکان دەچێت. دیسانەوە دەمەوێ ئەوە جەخت بکەمەوە کە من نامەوێ هەروا بە شێوەیەکی گشتی هەموو نووسەرانی نەوەی هەشتا و نەوەدەکان تێوە بگلێنم. بێگومان لەناو ئەوانیشدا دەنگی ڕەسەن و بەهرەدار هەیە و تێکستی چاک و سەرکەوتووش هەیە. ڕەنگە من بۆم نەلوابێت بە ڕێکوپێکی هەموو بەرهەمەکانیان بخوێنمەوە، بەڵام دیسانیش هەست دەکەم لێرە و لەوێ هەندێ دەنگی ڕەسەن و هەندێ تێکستی سەرکەوتوو هەن.

پرسیار: زمانی یەکگرتووی کوردی یەکێکە لە باسە گرنگەکانی ناو ڕووناکبیرانی کورد، دوای سەردانەوەی ئەمجارەی کوردستان، ئەم باسە چۆن دەبینیت؟

و/ لە کوردستان، لە پاڵ کۆمەڵێ شتی چاک و دڵخۆشکەردا، گەلێ شتیش هەن، دەبنە هۆی نیگەرانی. من کە لەوێ بووم بیرم لەوە دەکردەوە، دەبێ چۆن و لە کوێوە دەست بکرێتە ڕاستکردنەوە و چاککردن. یەکێک لەو شتانە وەزعی زمانی کوردییە. ئەمڕۆ لە کوردستانی عێراقدا زمانی کوردی لە بوارێکی یەکجار پانوپۆڕ و بەربڵاو و تا ڕادەیەکی باشیش لە کەش و هەوایەکی ئازاددا، بە کار دەبرێت. ئەگەر سانسۆر و سنووردانانێکیش هەبێت، بۆ زمانەکە خۆی نییە، بەڵکە بۆ هەندێ ناوەڕۆک و هەندێ باسی سیاسی و فکرییە. ئەمە زۆر جیاوازە لەوەی کە هەر زمانە کوردییەکە خۆی قەدەغە بێت و ڕێگا نەدرێت بە کار بهێنرێت. لەم هەلومەرجەدا دەرفەتێکی چاک و یەکجار دەگمەن هاتۆتە پێشەوە بۆ پێشخستن و بە ستانداردکردنی زمانی کوردی، هەر نەبێ لەو بەشەی کوردستاندا. بەڵام ئەوەی ئەمڕۆ لەوێ دەبینرێت ڕێک بە پێچەوانەوەیە. ئەو ئاژاوە و پاشاگەردانییەی لە بواری ڕێزمان و ڕێنووسدا زاڵە، لە هیچ سەردەمێکدا ڕووی نەداوە، ئەگەر ئەوە لە بەرچاو بگرین، کە بەکارهێنانەکە چەند فراوان و بەربڵاوە لە گوێرەی ڕابوردوو. جوانکاریی زمان، یا بەکارهێنانی زمان بە شێوەیەکی جوان و هونەرمەندانە، لەژێر تەپوتۆزی هەرەسهێنانی دیوارەکانی ڕێنووس و ڕێزماندا وردە وردە ون دەبێت. ئەم بەرەڵڵایی و ناماقووڵییە دەکرێ چارەسەر بکرێت. ئەمە بە تەنیا بەرپرسیاریی زمانزان و نووسەر و ڕووناکبیران نییە، بەڵکە بەرپرسیاری و ئەرکی سیاسەتمەدار و دەستەڵاتدار و سەرکردەکانیشە. چارەسەرکردنیش تەنیا مەسەلەیەکی زمانەوانی نییە، بەڵکە پێوەندیی بە شێوەی بیرکردنەوەی سیاسەتمەدار و دەستەڵاتدارانیشەوە هەیە؛ چ لەبارەی پاشەڕۆژەوە و چ لەبارەی جۆری تێگەیشتنەوە لە مێژوو، شارستانێتی و لە جێگەی نەتەوەی کورد لەو ناوەندانەدا. من وا هەست دەکەم بەشێکی ئەم کارەساتە زمانەوانییە ئەنجامی دەستتێوەردانی کەسانێکە لە دەرەوەی کوردستانەوە دەیانەوێ بیروباوەڕی ناکوردانەی خۆیان بەسەر خەڵکی کوردستاندا بسەپێنن. هەم لە پرۆسەی پاشاگەردانییەکە خۆیدا و هەم لە چارەسەرکردنیشیدا، ڕۆڵی پارتی دیمۆکراتی کوردستان لە هەمووان زیاترە، لەبەر گەلێ هۆ، کە هیوادارم دەرفەتی لەبار بێتە پێشەوە بۆ ڕوونکردنەوەیان. چارەسەرکردنی ئاژاوە و ناڕێکیی زمان لە چوارچێوەی سیاسەتی فەرهەنگیدا Cultural Policy دەبێت. لە کوردستاندا سیاسەتی فەرهەنگی نییە و پێم وایە هیچ کەسێکیش لە دەستەڵاتداران نە لێی دەزانێت و نە بیری لێ کردۆتەوە.

پرسیار: دوا بەرهەمت چییە؟

و/ ڕاستییەکەی ئەوەیە کە ساڵانێکە فێری ئەوە بوومە، هاوکات لەسەر دوو سێ پرۆژە یا بەرهەمی ئەدەبی کار بکەم. ڕەنگە ئەمە خوویەکی باش نەبێت، بەڵام بۆ من وا باشتر دەلوێت.

ئێستا دیوانێکی تازەم ئامادەیە بۆ چاپ، بەو هیوایەی ئەمساڵ بڵاوی بکەمەوە. شانۆنامەیەکی (ئاوگوست ستریندبێرگ)م کردۆتە کوردی و لەوانەیە ئەم بەهارە بگاتە دەست خوێنەری کورد. کاتی خۆی لێکۆڵینەوەیەکم بە ئینگلیزی لەبارەی ڕووناکبیرانی کوردەوە نووسیوە، ئەگەر بۆم ڕێک بکەوێت هەوڵ دەدەم سەرلەنوێ کاری تێدا بکەم و بۆ بڵاوبوونەوەی ئامادە بکەم. یەک، دوو وردە پرۆژەی دیکەشم هەن، خوا یار بێت، هێدی هێدی خەریکیان دەبم.

پرسیار: ئێستا چی دەخوێنیتەوە؟

و/ لە خوێندنەوەشدا هەر وام. هاوکات دوو سێ کتێب دەخوێنمەوە. لەم ڕۆژانەدا کۆمەڵە شیعری Birthday Lettersی (تێد هیووز)ی شاعیری ئینگلیزی دەخوێنمەوە. دوو سێ سەرچاوەی چاکیشم بە دەستەوەن لەبارەی تیۆریی (وحدة الوجود)ی ئیبن عەرەبییەوە.

پرسیار: ڕۆژی چەند سەعات دەخوێنیتەوە؟

و/ دڵنیا نیم. ئەمە پێوەندیی بە ژیانی ڕۆژانە و کار و زۆر شتی دیکەوە هەیە. پێم وایە ئەگەر تێکڕا وەریبگرین، ڕۆژی تا سنووری دە سەعات دەخوێنمەوە.

پرسیار: ئەگەرچی ئەوە ساڵانێکی دوورودرێژە کۆمەڵێک نووسەر و ڕووناکبیری کورد لە دەرەوەی کوردستان دەژین، کەچی تا ئێستا نەیانتوانیوە کۆمەڵەیەکی یا یەکێتییەکی نووسەران دروست بکەن. هۆی ئەمە بە لای ئێوەوە چییە؟

و/ ئەو ئاژاوە و پشێوییەی لە دەرەوەی وڵات هەیە، تەنیا لەناو نووسەران و ڕووناکبیراندا نییە، بەڵکە هەموو لایەنەکانی ژیانمانی گرتۆتەوە. من خۆم ئەگەرچی ئەوە نزیکەی بیستوسێ ساڵە لە ئەوروپا دەژیم، بەڵام هەرگیز نەمویستووە تێکەڵی ئەو جۆرە هەوڵدانانە ببم کە بۆ دامەزراندنی یەکێتی و کۆمەڵەی نووسەران دراون، چونکە دەمزانی بەر ناگرن.

هۆ زۆرن. هۆیەکی گرنگ، بێگومان، سیاسەت و حزبایەتییە. نووسەرێک بیەوێت سیاسەت و ئیدیۆلۆگیی حزب و تاقمەکەی خۆی لەناو کۆمەڵەیەکی ئەدەبیدا پیادە بکات، دیارە وەک نوێنەری حزبێک هاتووەتە پێشەوە نەک وەک نووسەر و ڕووناکبیر.

هۆیەکی دیکە ئەوەیە کە ئێمە پێناسەیەکی ڕاست و باشمان بۆ نووسەر و ڕووناکبیر نییە. ئەمڕۆ لەم سوێدەدا کە تۆ و منی تێدا دەژین، بە لای کەمەوە دووسەد کەسێک هەن کە خۆیان بە

www.arsivakurd.org

ساتەپشوویەک لە مەینەتخانەکەی «فەرهاد شاکەلی»دا

ئامادەکردنی: ئاسی رەباتی

* ئەو ئاژاوە و پاشاگەردانییەی لە بواری رێزمـــان و رێنووســـدا زاڵە، لە هیچ سەردەمێکدا ڕووی نەداوە.
* دیوانێکی تازەم ئامادەیە بۆ چاپ.
* مامۆستا مەسعوود محەمەد گەورەترین بیریاری کوردستانە.
* من لەو کەسانە نیم کە بە شان و بازووی (مەدام میتران)دا هەڵبدەم.
* لە هەموو سەدەی بیستەمدا، بارزانی بە گەورەترین سەرکردەی کورد دادەنێم.

فەرهاد شاکەلی هەر نووسەر و شاعیرێکی ناسراوی کورد نییە، بەڵکو بیریار و ڕووناکبیرێکی بەتواناشە کە هەمیشە سەری بەسەر کتێب و فەرهەنگدا شۆڕکردۆتەوە و زۆربەی کاتی ڕۆژانەی هەر خەریکی خوێندنەوە و خوێندنەوە و خوێندنەوەیە، بۆیە نووسینەکانی هەمیشە کەم و پوخت و پاراون.

شاکەلی لە کۆڕ و کۆمەڵی خۆیدا شاعیرێکی دڵتەڕی بەزەوق و موریدێکی شێخ رەزایە، بەڵام لە بواری جدیات و نووسین و دەرەوەدا ڕێبوارێکی ڕێگای سۆفیگەرییە.

کاک فەرهاد یەکێکە لەو ڕووناکبیرە هۆشمەندە کوردانەی لە گەلێک کۆڕ و کۆمەڵ و سیمیناری زانستیی وڵاتانی ئەورووپای ڕۆژاوا و ئەمریکا و کەنەدەدا هاوبەشیی کردوە و ڕۆڵی هەبووە، بۆیە لەمێژە نووسینەکانی سنووری خوێنەری کوردیان تێپەڕاندووە و بەرهەمەکانی وەرگێڕدراونەتە سەر زمانەکانی ئینگلیزی و فرانسی و سوێدی و نەرویژی و عارەبی و فارسی و ئیسلاندی.

شاکەلی یەکێکە لەو نووسەر و بیریارە کوردانەی لە نێو نووسەران و ڕووناکبیرانی سوێدیشدا بەرهەمەکانی جێگای ڕێز و ستایشن، بۆیە لە ساڵی ١٩٩٨ خەڵاتی فەرهانگیی لە لایەن شارەوانیی (SOLLENTUNA)وە وەرگرت و ئەمساڵیش (٢٠٠٠) بەهۆی نووسینی پوخت و شاکاری ناسکیەوە لە دیوانی (مرواریيەک لە گۆمی لێڵی خەوندا) خەڵاتی پەخشخانەکانی سوێدیی لە پێشانگای (Rinkeby)دا پێ بەخشرا. بۆ زیاتر ناسینی کاک فەرهاد با زیاتر بچینە ناخی دنیای ڕەنگدارییەوە و چەند پرسیارێکی شەخسیی ئاراستە بکەین:

پرسیار: لە چاوپێکەوتنەکانی کوردستاندا کە باسی شیعری کوردیی حەفتاکان و هەشتاکانت کردووە، وا پێ دەچێت شاعیرانی حەفتاکانت زیاتر بە دڵ بێت و بە جۆرێکی ڕەخنەگرانە باسی شاعیرانی هەشتاکان دەکەیت. جیاوازیی ئەم دوو ئەزموونە لە چیدا دەبینیت؟

و/ نەخێر، مەسەلەکە بەدڵبوون و بەدڵنەبوون نییە. من کە بیر لە نەوەیەکی شیعری دەکەمەوە و سەرنج لە ئەدەبیاتی سەردەمێک دەدەم، لە پێش هەموو شتێکدا لە تێکست ورد دەبمەوە و تێکست دەکەمە دەروازەی چوونە ژوورەوە. دڵنیا بە لای شاعیرانی حەفتاکان و هەشتاکانیش تێکستی بەهێز و تێکستی لاوازیش هەیە. من زیاتر ئاشنای بەرهەمی حەفتاکانم چونکە خۆم یەکێکم لە شاعیرانی ئەو نەوەیە. با هەر لێرەدا ئەوەش بڵێم کە من هێندە باوەڕم بەم دابەشکردنە مێکانیکییە نییە، چونکە ئەمە جۆرە ستەمێکی تێدایە بەرانبەر بەشی هەرە زۆری شاعیران و شیعرەکانیان. ئەوجا خۆ ئەوەش ئاشکرایە کە ناکرێ وا دابنرێت نەوەیەکی شیعری دە ساڵ شیعر دەنووسێت و ئیدی جێگە چۆڵ دەکات بۆ کەسانێکی دیکە. شاعیرانی نەوەی حەفتاکان خاوەنی ئەزموونێکن کە ڕەنگە هەتا ئێستاش لە گەشەکردن و کامڵبووندا بێت.

لە نێوان شیعری حەفتاکان و هەشتاکاندا جیاوازی زۆرە. حەفتاکان نەوەیەکی دروست کرد کە لە زۆر شتدا لە یەکدییەوە نزیک بوون. بێگومان کۆمەڵە دەنگێک بوون، سەرەڕای نزیکییان، هەر کەسەش دەنگی تایبەت و کەسایەتیی تایبەتی خۆی هەبوو. لە سەرەتا و ناوەڕاستی حەفتاکاندا تێکڕا نزیکەی بیستوپێنج، سی شاعیرێک هەبوون، بەڵام لەناو هەموویاندا، ئەمڕۆ تەنیا شەش حەوت شاعیرمان ماون کە لە داهێنان و پێشکەشکردنی بەرهەمی

www.arsivakurdi.org

زمان

جوتەپیت

نەوزاد وەلی

لە زمانی کوردییداجوتێک پیتی نابزوێن لە هەمان پیت ، بە دوای یەکتردا نایەن لە هەمان وشەدا، ئەمەش کێشەیەکی زمانەوانییە بۆ دروستکردووین و بەداخەوە لێکۆڵینەوەیەکیش لەم بوارەدا دیار نیە ، بەتایبەتیی لە ڕۆژگاری ئەمڕۆدا کە سەدان بلاوکراوەمان هەیە کە بێگومانە ئەم زۆرییەش لەم بارودۆخەی ئێستای گەلەکەماندا هەروەک سودی هەیە ، زیانیشی هەیە ، زیانەکەش ، بێگومانە تەنیا مەبەستم لە شێواندنی زمانەکەیە ، ئەگەر پەیرەویی ڕێزمان و ڕێسای نوسین نەکرێت ، هەر هیچ نەبێت پەیرەوکردنی ئەو ڕێزمان و ڕێسایانەی کە لە سەرەتای سەدەی ڕابردووەوە لە باشووری کوردستاندا بەکارهێنراوە و کەم یان زۆر لێکۆڵینەوەی لەسەر کراوە و دەوڵەمەند کراوە. بێگومان ئەوەش مانای ئەوە نیە کە ڕێ لە لێکۆڵینەوە و پەرەپێدان بگیرێت.

ئەوەش فەرامۆش ناکرێت کە بارودۆخی تایبەتیی گەل و نیشتمانەکەمان و زۆریی دیالێکتەکانی و سەرباری ئەوەش کێشە هەمەجۆرەکان و دووبەرەکیی نێوان ڕۆشنبیران و نوسەران ، تێکڕا ڕۆڵی خۆیان بینیوە لە کەمیی لێکۆڵینەوە لە کێشە هەمەجۆرەکانی زمانەکەماندا.

بەهەرحاڵ.. جوتەپیتی نابزوێن لەوشەی زمانە ئەوروپاییەکاندا ئاساییە و هەر زمانێکیش ڕێسای خۆی هەیە بۆ ئەو مەبەستە و بەگشتیی دەنگی پیتەکان لە وشەکەدا ئەوە دیاری ئەکات کە کام پیت جوت بێت. بۆ نمونە لە زمانی سویدیی و زمانە سکاندیناڤییەکاندا ، بزوێنەکان ڕۆڵێکی کاریگەر ئەبینن لەم بوارەدا.

زمانی عەرەبییش کە هەر لە دوای ئیسلامەوە بووەتە سەرچاوەی ڕێزمان و ڕێسای نوسین ، پڕە لە جوتەپیتی نابزوێن ، بەڵام لەم زمانەدا بە (شەددە ، فەتحە و زەممە) ، واتە بە نیوەدەنگی پیتەکان و هەڵوێستە لە نێوان دەربڕینی پیتی یەکەم و دووەمدا ، نوسینی جوتەپیت (ئەشارڕیتەوە).

گومان لەوەدا نیە کە نوسینی کوردییش بە چاولێکەریی لەم زمانە ، ئەو ڕێسایەی بەخۆوە گرتبێت کە جوتەپیتی نابزوێن بەدوای یەکدا نەیەن لە وشەی کوردییدا.

ئەو پرسیارەش کە هەمیشە خۆی قوت ئەکاتەوە ئەوەیە کە تا کەی ئەو ڕێسا (عەرەبییە) پەیرەوبکرێت؟ کە خۆی لە خۆیدا بووەتە هۆی دروستبوونی چەندان وشەی ناقۆڵا و شێواو لە زمانەکەماندا(دیالێکتی کرمانجی خواروو) کە تەنانەت نەک هەر نوسینیان ، بەڵکو دەربڕینیشیان ئاسان نیە و مەگەر کەم کەس لە ئاخاوتنی ڕۆژانەدا بەکاریان بهێنێت.

پەیرەوکردنی ئەو ڕێسایەش وای کردووە کە زۆر وشەش بەبێ هۆ سەروگوێلاکی ئەشکێنرێت (نەک ئەشکێندرێت).

پیتی (ڕ)ی لەرزۆکی قورس و (ر)ی سوک کە نابزوێن ، هۆی ئەم کێشەیەن ، بەزۆریی پیتی (ڕ).

ئەگەر ڕەگی چاوگ بە (ڕ) یان (ر) کۆتایی بێت ئەوا لە کاتی دروستکردنی هەندێک لە دۆخەکانی کرداردا ڕووبەڕووی کێشەی سەختیی دەربڕینی (ڕ) و (ر)ەکە ئەبینەوە ، لەبەرئەوەش کە بەکارهێنانی جوتەپیتی نابزوێنمان نیە بۆیە زۆر جار پەنا ئەبرێتە بەر (در) و ئەخرێتە نێوان ڕەگەکە و پاشگرەکانەوە (ێ ، ێت ، را) ، بۆ نمونە:

چاوگ	ڕەگ	کردار
بڕین	بڕ	ببڕرێت (ببڕدرێت)
سڕین	سڕ	ئەسڕرێت (ئەسڕدرێت)
دڕین	دڕ	بدڕرێت (بدڕدرێت)

هەروەها هەندێک لەو کردارانەی بە پاشگری (ەوە) کۆتاییان دێت وەک : شاردنەوە شارڕایەوە (شاردرایەوە) ، ئەشارڕیتەوە (ئەشاردرێتەوە).

سمۆرە گوێز ئەشارێتەوە.

لێرەدا (ئەشارێتەوە) کرداری ڕانەبردووی بەردەوامییە ، بەڵام

گوێز ئەشارڕیتەوە (لەلایەن سمۆرەوە). لێرەدا (ئەشارڕیتەوە) کرداری ڕانەبردووی نادیارە.

ئەوەی کە جێی داخە زۆر جار بە ناڕەوا ئەم (در)ە ئەخزێنرێتە ناو کردارەکانەوە (نەک ئەخزێندرێتە) کە هیچ ڕێسا و پێویستییەک لە ئارادا نیە و قورسیش نین لەسەر زمان ، وەک ئەمانەی لای خوارەوە کە ڕۆژانە لە بلاوکراوە کوردییەکانەوە بەرچاو ئەکەون چ لە ناوەوە و چ لە دەرەوەی کوردستان:

داندراوە (دانراوە) ، بزاندرێ (بزانرێ) ، بکردرێت (بکرێت) ، دابندرێت (دابنرێت) ، دەتواندرێت (دەتوانرێت) ، فرێندراوە (فرێنراوە) ، ناتواندرێ (ناتوانرێ) ، لێی نەکۆڵدراوەتەوە (لێی نەکۆڵراوەتەوە).. و هتد.

بێگومان ئەم باسە پێویستی بە لێکۆڵینەوەیەکی تەواو هەیە و هیوادارین کە خوێنەران و بەتایبەتیی شارەزایان لە زمانەوانیدا گفتوگۆی ئەم باسانەی گۆشەی (زمان)ی گۆڤارەکەمان بکەن لەپێناوی خزمەتکردنی زمانەکەماندا و بەرگرتن لە شێواندنی.

باسی ئایندەشمان دەربارەی جوتەپیتی بزوێنە.

www.arsivakurd.org

پارچە ئێسکەکەی بەردەستیدا زاڵە، هیتلەریش بە هەمان شێوە کۆنترۆڵی زمانی ئەڵمانیی کردووە. سەرنجی ئەو زمانە باڵایە بدەن کە لێنین پێی نووسیوە، پرە لە وێنەی شیعری، دەڵێن مەگەر پوشکینی باوکی ئەدەبی رووسی شان لە شانی بدات.

منیش پێم وایە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق پێویستە بە سزای رەوای خۆی بگات، بەڵام لەبەر ئەو زنجیرە تاوانە هەڵبەستراوانە نا، کە بریکاری وەزیری ناوخۆی پارتی فەرمانڕەوای سلێمانی دەست نیشانی کردوون، بەڵکو بەو تاوانە راستەقینەیەی کە خەڵکانی سەر بەو لایەنە بە زمانێکی هێندە سەقەت دەنووسن، بەشداری لە پیسکردنی کانیاوی روونی زمانی کوردیدا دەکەن. وەنەبێ زمانی نووسینی لایەنەکانی دیکەی کوردستان پوخت و رەوان بێ، بەڵام لەم بوارەدا هیچیان بە تۆزی پێی ئەو حیزبە <بە قەولی یەکێتی زماندرێژە>دا ناگەن.

سەرنجی ئەم کوردییە پۆخڵە بدەن کە لە هەولێر پێی دەنووسرێ:

فەرهاد عەونی لەبری حب الوطن من الایمان نووسیویەتی: خۆشەویستی نیشتمان لە ئایینەوەیە، ئەگەرچی ئیمان: باوەڕە، دین: ئایینە. (برایەتی ل٣، ١٤ی ٢ی ٢٠٠٠)

رۆستەم باجەلان نووسیویەتی: (هیچ کەس بۆی نییە بە رێگای ناپرۆژەییەوە دەسەڵات بۆ خۆی دابین بکا. ئیوارە گولان ل٨، ١٩ی ٢ی ٢٠٠٠)

project بە مانای پلان و پرۆژە دێ، نەک رەوا، بۆ ئەو رستەیە نارەوا راستە. غیر مشروع: نارەوایە نەک ناپرۆژەیی.

دکتۆر عەبدوڵڵا ئاگرین نووسیویەتی: (بەر لەوەی پێ بنێینە ناو هەزارەی سێیەمی سەدەی نوێوە. برایەتی ل٣، ١٠ی ٢ی ٢٠٠٠) واتا هەزارەی سێیەم لای ئەم بەشێکە لە سەدەی نوێ، بە مەرجێ سەدە: سەد ساڵە و هەزارەیش لای کەم هەزار.

مەحموود پێماڵکی دەنووسێ:

(کراسێک کە لە نەرمترین خوری دروست کرابێ، کە لە لەشی بەرخی جوانی دەربکێشن. برایەتی ئەدەب و هونەر ل٧، ١٨ی ٢ی ٢٠٠٠) پڕ بە دڵ بەزەییم بەو بەرخە جوانەدا دێتەوە کە تاڵ تاڵ بەشێ کراسێ <خوری> لە جەستەی ناسکی دەردەکێشن، ئاخر لەگەڵ دەرکێشانی هەموو تاڵێکدا جەرگی ژان دەکا. ئەدی نەدەکرا بە برینەوە، هەڵپاچین، یان شاعیرانە بەدەم شانەکردنیکی هێمنی بەرخە جوانەکانەوە، بەشی کراسێ بەرگن نەک خوری <ئاخر تووکی بەرخ بەرگنی پێ دەگوترێ> پەیدا بکەین؟

کەشناسی meteorology زانستێکە باس لە ناسین و پێشبینی کردنی بار و دۆخی ئاووهەوا دەکا، کوردسات تیڤی لە کۆتایی پرۆگرامەکانیدا باسی کەش weather دەکات، کەچی دەنووسێ: کەشناسی!

2000. 03. 24

بۆ زانکۆی ئەمریکا لە واشنتۆن !

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییەکان لە سوید کۆنفرانسی واشنتۆن لەژێر ناوی (کورد بە دوای ناسنامە)دا پیرۆز دەکات و سەرکەوتنی بۆ بە ئاوات داخوازێ.
ئێمە لەو باوەڕەداین کە ئەم شێوە کۆبوونەوانە بۆ گەلی کورد قازانجن و ئاکامەکانی کۆنفرانس لە داوڕۆژدا رۆڵی گەنگیان دەبێ .

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییەکان لە سوید
کەیا ئیزۆڵ
٢٠٠٠/٣/٢٩

چاپکراوی نوێ

ناوی کتێب : ژان و ژیان
(بەرگی دووهەم لە ١٩٨٠- ١٩٨٣)
نوسەر : د. حوسێن خەلیقی
چاپ : ٢٠٠٠ سوید

ناوی کتێب : هەرزاڵ
(کورتە چیرۆک و برێ نەزیلەی کۆمەڵایەتی)
نوسەر : کاروان سیروانی
چاپ : ١٩٩٩ سوید ، کتێبی هەرزان

ناوی کتێب : فەرهەنگی ناوی کوردی
(بەشی دووەم)
نوسەر : کاروان سیروانی
چاپ : ١٩٩٩ سوید

ناوی کتێب : خەرمان لۆغە
کۆ کردنەوە و ئامادە کردنی: محەمەدی شلماشی
چاپ : ٢٠٠٠ سوید

www.arsivakurd.org

دوو نامە

حەمەسەعید حەسەن

(١) پڵنگێک لە پەشمەک

لە حوزەیرانی ٦٧دا کە عەرەب تووشی نسکۆ هات، ناسر خۆی بە بەرپرسی یەکەمی ئەو شکانە لە قەڵەم دا و بڕیاری دەست لە کارکێشانەوەی دا. کە لە مارسی ٧٥دا ئەسپەکەی بارزانی گلا، نکووڵی لە نسکۆی بزووتنەوەکەی نەکرد و گۆڕەپانەکەی چۆڵکرد. مەگەر دیکتاتۆرێکی وەک سەددام پێستی ڕووی هێندە زبر بێ، تێکشکانە ئابڕووبەرەکانی بە سەرکەوتنی مەزن بۆ خۆی تۆماربکا. یان مەگەر دۆنکیخۆتەیەکی وەک ئۆجالان، لاوازییەکانی وەک ڕێبازێکی نوێ، بەسەر ئەم کوردە بەستەزمانەدا ساغبکاتەوە، دەنا تەنانەت هیتلەریش شەرمی دەفامی، ئەگەرنا گری لە جەستەی خۆی بەرنەدەدا.

پڵنگەکانی زەکەریا تامیر نۆ ڕۆژ بەرگری دەکەن، لە ڕۆژی دەیەمدا دەست هەڵدەبڕن. پڵنگەکەی لەمەڕ ئێمە، هەر بە ئاسمانەوە کەوی دەبێ. ئێستا قسە لەسەر ئەوە نییە، کە ئاپۆ پڵنگێکی ماڵییە یان نا؟ سۆڵجەنستین گوتەنی پرسیارەکە ئەوەیە: چۆن هێندە زوو گەیشتە بنی زەلکاوەکە؟

ئاخۆ چ هێزێکی کاریزمایی لە پشتی ئاپۆوەیە، وا دەتوانێ لە زەلکاویشەوە، درێژە بە فەرمان دەرکردن بدات؟ ئاخۆ کام بەنگ ئەوانەی سڕ کردووە، کە هێشتا ملکەچی فەرمانەکانی ئاپۆن؟

شێخ سەعید ‹کە لە پێناوی قوتارکردنی گیانیدا، لە کوردایەتی پاشگەزبووەوە،› ئەگەر لەسێدارە نەدرابا، دوور نەبوو هەنووکە وەک ڕووخاو ناوی هاتبا. قازی محەمەد ‹کە جاری کۆماری کوردستانی دا و دواتر بە پیر لەشکری داگیرکەرەوە چوو،› ئەگەر هەڵنەواسرابا، کێ دەڵێ ئێستا وەک بەزیو ناوی نەدەهات؟

ئۆجالان کە ئازاد بوو، بۆ گوشار خستنە سەر تورکیا، کارتێ بوو بە دەست دەوڵەتانەوە، ئێستا کە دیلە، کلیلێکە تورکیا دەیەوێ بە لە سێدارەنەدانی، دەرگای ماڵی ئەورووپای بە ڕووی خۆیدا پێ بکاتەوە.

ئای لە بەدبەختی ئۆجالان، تا زێتر بژی، قازانجی زێتر بە داگیرکەر دەگەیەنێ. ئەگەر تورکیا لە سێدارەی نەدا، ئەوا هەر کە باسی سەرکردەی لەبەردەم دوژمندا بە چۆکدا هاتوو، بێتە پێشەوە، ئاپۆ باشترین نموونە دەبێ. پێ ناچێ تورکیای ئێستا هێندە گێل بێ، لە داروپەردووی ڕووخاوێک، تەلاری قارەمانێک ڕۆبنێ.

هەر ئەو ڕووداوەی کە چارەنووسی شێخ سەعیدی وەک تراژیدیا نەخشاند، ئەوەتا دووبارە دەبێتەوە، بەڵام ئەمجارەیان قارەمانی ڕووداو: ئاپۆیە و تراژیدیایش: گاڵتەجاڕی.

هەڵوێستی ئۆجالان هێندە لاوازە، پارێزەرەکەی ناچار بووە مێژووی کوردی بۆ بگێڕێتەوە. کە ئەمە باڵای ورەی سەرۆکی نەتەوەیی کورد بێ، ئیدی دوژمنانی کورد بۆچی قاقا پێنەکەنن؟ ئیدی کورد بۆچی خورخوڕ نەگرێ؟

مەزڵووم دۆغان کە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی پەکەکە بوو، لە ڕۆژی جەژنی نەورۆزی ١٩٨٢دا، لە زینداندا گری لە جەستەی خۆی بەردا. پێ دەچێ لای کەم، لەوساوە خۆسووتاندن نەریتێکی شۆڕشگێرانەی پەکەکە بێ. مەگەر تەنیا خۆسووتاندن، کۆتایی بە خۆبەدەستەوەدانە یەک لە دوای یەکەکانی ئاپۆ بهێنێ، بەڵام ئەوێ کە هەموو هەوڵی بۆ ڕزگارکردنی خودی خۆی بێ، گەلێ لەوە ناسکترە، بیر لە خۆڕووشاندنیش بکاتەوە.

شانی هیچ سەرێکی کورد لە بواری سووک سەرنجدانی ژندا، ناگاتە داوێنی ئۆجالان، بریا شانی ئەو سەرکردە دیلە، لە بواری خۆڕاگرتندا، دەگەیشتە داوێنی لەیلا زانا.

2000. 01. 14

(٢) کوردییەکی پۆخڵ

ئەوی بە پلەی یەکەم لە هەر نووسینێکدا بە لای منەوە گرنگە، زمانی نووسینەکەیە. ئەگەر هەر لە پەرەگرافی یەکەمەوە تووشی هەڵەیەکی زەق هاتم، ئیدی تاقەتی خوێندنەوەی ئەو نووسینەم نامێنێ، با باسی گرنگترین مەسەلەیش بکا. دەڵێن هیتلەر بە ئەڵمانییەکی ئەوەندە جوان نووسیویەتی، ڕەخنەگرێ سەبارەت بە زمانی کتێبە بەناوبانگەکەی: خەباتی من، گوتوویەتی: سەگ چەند بەسەر

www.arsivakurd.org

سوزمانی بوە لە وڵاتانی ئوروپاوە بۆ هێزە چەکدارەکانی پارێزەری مافی مرۆڤ لە کۆسۆڤۆدا.!

مرۆڤ دەتوانێ بپرسێ ئەگەر بۆمبارانی ٧٢ ڕۆژەی دەوڵەتێکی سەر بەخۆی ئوروپا بۆ پاراستنی مافی مرۆڤ و ئازادی ئەلبانی ڕەگەزەکانی کۆسۆڤۆ بوو، دەبینین ئێستا ڕووسەکان لە چیچان هەموو ماف و دابی ئینسانیان خستوتە ژێر پێ و گەلێک خەراپتر لە خەڵکی کۆسۆڤۆیان بە سەر چیچان هێناوە، بەڵام دنیای یەک قوتبی و نەزمی نوێی جیهانی کە بەردی مافی مرۆڤ و دیموکراسی لە سینگی دەدا، نەک هەر دەنگی لە بەر نایەتە دەر، بەڵکوو دوورنیە لە بنەوە دەستیشی لە خۆشکردنی ئاگر و قڕ کردنی میللەتی چیچان دا نەبێت.

زۆر سەیرە ئێستاش بە دوای ئەفسەرانی سربدا دەگەڕێن کە لە بوسنە وهرسە گوین جنایەتیان کردوە تا بدرێن بە دادگای نێو نەتەوەیی لاهە.

بەڵام لە ئاست بۆمبارانی کیمیایی هەڵەبجەی کوردستان و ئەنفالکردنی ١٨٢ هەزار کوردی بێ دەوڵەت دەنگیان لە بەر نایەتە دەر. بە کورتی سەدەی بیست و یەکەم بە سەقامگرتوویی دنیای یەک قوتبی و نەزمی نوێی جیهانی، نە دەبێتە پایانی مێژوو، نە هیچ خێر و خۆشیشی بۆ گەلانی بندەستە و وڵاتانی خەریک بوژانەوە چاوەڕوان لێدەکرێ.

کورد لە سەدەی بیستەم دا.

کوردستان و گەلی کوردیش لە سەدەی بیستەم دا، هەر چەندە لە ڕووداوەکان و فرازو نشێوی بەسەرهاتەکانی جیهان

کەنار نەبون، بەڵام بە هێندێ بەسەر هات و کارەساتی تایبەتی لە گەڵ ڕووداوەکانی جیهان جیا دەکرێنەوە.

کەم میللەت هەبوە کە لە تەواوی سەدەی بیستەمدا بۆ وەدەست هێنانی مافی ئینسانی و نەتەوەیی خۆی وەک کورد بێ پسانەوە خەباتی کرد بێ و بێ دەستکەوت و بە هەزاران شەهیدی فیداکارەوە پێی نابێتە سەدەی بیست و یەکەمەوە.

لە سەدەی بیستەم دا پتر لە سەت نەتەوەی کۆلۆنی و بندەست و دواکەوتوو لە ژێر دەستی هاتوونە دەرو دەوڵەت و دەسەڵات و کیانی سیاسی خۆیان دامەزراندوە. بەڵام بە درێژایی سەدەی بیستەم بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد سەر کوتکراوە و ڕێبەرانی بزووتنەوە لەدار دراون و شارو گوندی لێ وێران کراوە.

کوردستان و بزووتنەوە ڕزگاریخوازییەکەی بۆتە گەمەی دەوڵەتانی زلهێز و حکوومەتانی ناوچە.

بەڵام هەر چەند کورد نەیتوانیوە لە سەدەی بیستەم دا بە ئاوات بگا و لە مافی ئینسانی و نەتەوەیی خۆی کەلک وەر گرێ، کەم یا زۆر لە هێندێ بوارەوە لاپەڕەی مێژووی خۆی ڕەنگین کردوە. حیزبی سیاسی تێکۆشەر و ئازادیخواز دامەزراون، هوشیاری سیاسی و هەستی نەتەوەیی کۆمەڵانی خەڵکی کورد تا ڕادەیەکی زۆر بەرز بۆتەوە و بە گوێرەی دەرفەت هێندێ دەستکەوتی کەم و کاتیشی وەدەست هێناوە.

پێکهێنانی حکوومەتی میللی و کۆماری کوردستان لە جەنگەی شەڕی دووهەمی جیهانیدا لە کوردستانی ئێران دەستکەوتێکی گرنگی نەتەوەیی بوە، گرنگییەکەی بەر لە هەموو شت لەوەدا بوە کە تێکۆشەرانی هەموو بەشەکانی کوردستان لەم دەستکەوتەدا بەشدار بوون و جێگای هومێدی هەموو کوردێک بوە.

بەیانی یازدەی ئازاری ٩٧٠ و بە چۆکداهاتنی حکوومەتی عیراق و مل ڕاکێشانی بۆ ناسینی نەتەوەی کورد و مافی خۆدموختاری کورد، بەرهەمێکی دیکەی خەباتی گەلی کورد و شەڕی چاردە ساڵەی کوردستانی عیراق بوە بە سەرۆکایەتی نەمر مستەفا بارزانی.

هەر چەند بەرهەمی خوێنی ڕۆڵەکانی کورد لە ٩٧٥ دا دەبێتە گەمەی دەستی دەوڵەتانی ئەمریکاو ئێران و ئیسرائیل و بزووتنەوە نسکۆ دێنێ، بەڵام تێکۆشەرانی کورد ناهێڵن ئاگری خەبات بکوژێتەوە و جارێکی تر خەباتی چەکداری لە کوردستانی عیراق هەڵدەگیرسێتەوە کە بە داخەوە ئەنجامەکە تا ساڵی ١٩٩٠ تەنیا شەڕی خۆ بە خۆی کورد و وێرانی کوردستان و بۆمبارانی کیمیایی هەڵەبجە وئەنفالی بەد ناوی خەڵکی کوردستانە.

ئەگەر لە سەرەتای سەدەی بیستەم هیچ دەرفەتێک بۆ کورد هەڵناکەوێ ، یا کورد توانای ئەوەی نابێ لە ئەنجامی شەڕی یەکەمی دنیاگر بۆ ئازادی خۆی کەلک وەر بگرێ، لە ئاخرەکانی سەدەی بیستەم دا، دوژمنەکەی بە پەلامار دانی کوێت تووشی ئەم گەوجییە دەبێ کە دەرفەت بۆ کورد بڕەخسێنێ بۆ ئەوەی هێزی خۆی کۆ بکاتەوە وبە سەر وڵات و چارەنووسی خۆیدا زاڵ بێت.

ڕاپەڕینی ١٩٩١ی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان ئەستێرەیەکی پڕشەنگدار و ڕووداوێکی گرنگی مێژووی پڕ لە کارەساتی کورد بوو. دەرفەتێکی گەورە بۆ کورد هەڵکەوتبوو کە هەڵبژاردن بکا و پارلمان و حکوومەت پێک بێنێ. بەڵام بەداخەوە سەرەڕای ئەوە کە کورد ئەزموونی چەندین ساڵەی خەباتی بێوچانی هەیە، بە هەزاران زانا و پروفیسۆر و دوکتۆر و سیاسی و ڕۆژنامە نووس ونووسەرو ڕووناکبیری هەیە، دیسان نەیتوانی لەم هەلەش کەلک وەر بگرێ و خۆ بگەیێنێتە ریزی وڵات و میللەتانی ئازاد وسەربەخۆی جیهان. دوژمنانی کورد کێچیان کەوتبوە کەوڵ و چاویان بەرایی نەدەدا کورد لە بەشێکی نیشتمنی بە سەر چارە نووسی خۆیدا زاڵ بێت. شەڕی کورد کوژیان پێ ساز کردن و پاش چەند ساڵ خوێن ڕێژی و کوشتنی هەزاران ڕۆڵەی کورد، بەداخی گرانەوە ئەنجامەکەی ئەوە بوو کە دەبێ بڵێین ئەگەر ئیمپریالیزم و دەوڵەتانی کۆلۆنیالیستی لە سەرەتای سەدەی بیستەمدا کوردستانیان دابەشکرد. لە کۆتایی سەدەی بیستەم و سەرەتای هەزارەی سێهەم پاش نیزیکەی سەت ساڵ ،بەشێکی کوردستان لە لایەن دوو حیزبی ڕزگاریخوازی کورد جارێکی دیکەش دابەش دەکرێتەوە و میللەتەکە ئەمجار بە دەست دەسەڵاتی خۆ ماڵییەوە دەناڵێنێ و شانازی ئەم دوو حیزبەش هەر ئەوە دەبێ کە ناوی سەرۆک و وەزیر و وەزارەتخانە لە خۆ بنێن و بە ترس و نیگەرانییەوە چاوەڕوانی کارەساتی پێشبینی نەکراو بن. شیکردنەوەی زیاتری دۆراندنی ئەم دەرفەتە بۆ وتارێکی دیکە ڕادەگرین.

www.arshivakurd.org

که بەرهەمی ناتەبایی دوو سیستەمی سەرەکی کۆمەڵایەتی- ئابووری جیهانە لە کۆنفرانسی باندۆنک ڕەنگ دەداتەوە. چوئینلای، جەواهیر لعل نەهرۆ، جەماڵ عبدالناسر، ئەحمەد سۆکارنۆ، تیتۆ وەک سەمبولی دنیای سێهەم دەردەکەون. وڵاتانی دنیای سێهەم لە نێوان دوو سیستەمی لێک جیاوازی جیهانیدا، دەرەتانی هێندێ موناوەڕە و جۆرە سەر بەخۆییەکی بڕیار دانی سیاسی و ئابوورییان بۆ پێک دێت. هەر لەو کاتەشدا سەبارەت بە پارسەنگی هێزی ئاتۆمی زلهێزەکان ڕێگای شەڕی ئیمپریالیستی بەر بەست دەکرێ.

هەڵوێست و چەشنە سەر بەخۆییەکی هێندێ وڵاتی پێشووی کۆلۆنی و دنیای سێهەم ، بۆ دەوڵەتانی زلهێزی سەرمایەداری قابیلی قبوڵ نیە و بۆیان هەڵناگیرێ. بۆیە دەبینین دوای شەڕی دووهەمی دنیاگر ئەگەر بە ڕەسمی و بە ئاشکراش(جگە لە شەڕی عەرەب و ئیسرائیل) شەڕی گەورە و بەر فراوان پێک نایەن، بەڵام لە ڕێگای کۆدیتای نیزامییەوە بە دنە دان و دەستیاری ڕاستەو خۆی ڕێکخراوی جاسوسی ئەمریکا(سی.ئای. ئێ) حکوومەتانی میللی و پێشکەوتو خواز سەرنخون دەکرێن و لەم وڵاتانە جۆگەلەی خوێن دەکەوێتە ڕێ. نموونەی وا کەم نین :

کۆدیتای سیا و ئینتلجێت سەرویس دژی حکوومەتی میللی دوکتۆر موسەدیق لە ئێران، کۆدیتای سیا دژی حکوومەتی میللی ئەحمەد سۆکارنۆ لە ئەندونزی کە ٧٠٠ هەزار کەسی تێدا کوژرا. کۆدیتای سیا دژی حکوومەتی میللی سالوادۆر ئەلیندە لە شیلی، کۆدیتای کۆنگۆ و کوشتنی پاتریس لۆمۆمبا، هاندانی ئیسرائیل بۆ سەر میسر و تێدا چوونی عبدالناسر و.....

ڕکە بەری و مل بەملەی وەسەر یەکنانی چەکی کۆ کوژی و شەڕی ئەستێران، شەڕی سێهەمی جیهانی بەر بەست دەکا، بەڵام بە زاڵبوونی سیستەمی سەرمایەداری و داڕمانی سیستەمی سۆسیالیستی تەواو دەبێ. هەر وەک شۆرشی ئوکتۆبرلە سەرەتاکانی سەدەی بیستەم دنیای دەلەرزێنێ، داڕمانی سیستەمی سۆسیالیستیش لە ئاخرەکانی سەدەی بیستەمدا، دەبێتە بە هۆی سەر سوڕمانی جیهان و لە بواری ئابوورییەوە دنیا لە یەک سیستەمی دنیاگری سەرمایەداریدا ساخ دەکاتەوە.(هۆیەکانی ڕووخانی سیستەمی بە ناو سۆسیالیزمی واقعا مەوجود باسێکی دیکەیە وپێویستی بە لێکۆڵینەوەی زانستی و بیر فراوانی و بەڵگەو دوکۆمێنتی بابەتی هەیە کە لەم وتارەدا جێی نیە.)

پاش لە بەر یەک هەڵوەشانی سیستەمی سۆسیالیستی، جیهانی ئیمڕۆ ئیتر لە چوار چێوەی سیستەمی سەرمایەداریدا بەڕێوە دەچێ. جا ئەمریکا بێت یا بنگلادێژ ، سودان بێ یا ئەڵمان، ئەتیۆپی بێت یا سوید فەرقی نیە، نیزامەکە نیزامێکی سەرمایە دارییە و بە قەولی ماکس ڤیبەر: « سەرمایەداری بریتییە لەڕوحی قازانج خوازی و سەر لە نوێ وەگەڕ خستنەوەی قازانجەکان لە ڕێگای مێتۆدی عەقڵانییەوە.»

نا تەبایی سیستەمی جیهانی سەرمایەداری کە لە ساڵەکانی ئاخری سەدەی بیستەم لە یەک قوتبی یا(جیهانی بوون)دا ڕەنگ دەداتەوە زیاتر لە هەموو کاتێ ڕوونتر خۆ دەنوێنێ. ئەگەر لە بەشێکی جیهانی ئیمڕۆدا مرۆڤ دەچێتە بان کورەی مانگ و خەریکە دەست بە سەر ئاسمان دادەگرێ و پێشکەوتنی تەکنیک و داتاو ئینفۆرماتیک دنیای پان و بەرینیان کردۆتە گوندێکی بچوک و لە وڵاتانی پێشکەوتووی سەرمایەداری حەمام و چێشتخانەو خەستەخانەی تایبەتی بۆ کسۆکان ساز دەکەن، لە بەشی دیکەی هەرە زۆرو پڕ حەشیمەتی دواکەوتووی سەرمایەداری دا، ڕۆژانە هەزاران منداڵ لە برسان و لە بەر بێ داو ودەرمانی دەمرن. قەلشتی نێوان هەژاری و سامان و سەروەت لە نەزمی نوێی جیهانیدا لە دەیەکانی ڕابردوو گەلێک قوڵتر بوە. بە قەول ڕۆژنامەی لومۆند دیپلۆماتێک نیزیکەی ٥٠٠ میلیۆن کەس لە دنیادا ڕۆژانە بە دۆلارێک ژیان دەبەنە سەر. میلیاردێک و ٣٠٠ میلیۆن کەس لە خواردنەوەی ئاوی خاوێن و داو ودەرمان و پێڕاگەیشتنی پزشکی بێبەشن. لە وەڵاتی وەک بەرزیل کە لە بواری پیشە سازی لە جیهاندا لە پلەی دەیەم دایە، حەوت میلیۆن کەس بە سواڵ دەژین و ڕۆژانە هیچ شتێک شک نابەن. بانکی جیهانی و سندوقی نێو نەتەوەیی پارە و ڕێکخراوی بازرگانی جیهانی کە زلهێزەکانی دنیای یەک قوتبی بە سەریاندا زاڵن، لە سەتا هەشتای سامانی جیهانیان خستۆتە ژێر دەسەڵاتی خۆیانەوە. تەنیا وڵاتانی ئەفریقایی ٣٧٠ میلیارد دۆلار قەرزدارن. لە وڵاتانی پێشکەوتووی سەرمایەداریش نیگەرانی لە ژیان خۆی دەر دەخات. وەک لۆمۆند دیپلۆماتێک دەنووسێ : لە چوار چێوەی وڵاتانی بازاڕی هاوبەشدا نیزیکەی بیست میلیۆن بێکارهەیە. لەم وڵاتانەدا تاوان، جنایەت، هیرۆئین و حەشیش، ڕەگەز پەرستی و دژایەتی بێگانان ڕۆژ بە ڕۆژ پەرە دەستێنێ. ساڵی ١٩٩٦ سەروەتو سامانی ٣٥٨بیلوێنێر بە قەدرایی داهاتی دوو میلیاردو ٣٠٠ میلیۆن کەسی حەشیمەتی جیهان بوە.

جیهانی یەک قوتبی و نەزمی نوێی جیهانی پاش ڕووخانی سیستەمی سۆسیالیستی لە بواری ئەمنیەتی گشتی و پاراستنی مافی مرۆڤیش هەنگاوی کار بڕی ناویشتوە. تەواوی پڕوپاگاندەی پاراستنی مافی مرۆڤ و دێموکراسی لە چوار چێوەی بەرژەوەندی زلهێزەکانی دنیای یەک قوتبی دا، بەڕێوە چوە. مەسەلەی کۆسۆڤۆ بیانوویێکی باشبوو بۆ ئەوەی دنیای یەک قوتبی بە سەرۆکایەتی ئەمریکا شەقێک لە ڕێکخراوی کارتۆنی بە ناو نەتەوە یەکگرتوەکان بدا و بە بێ گوێدان بە شوڕای ئەمنیەت دەوڵەتێکی سەر بەخۆی ئەندامی نەتەوە یەکگرتوەکان بۆمباران بکات. دیارە وڵاتانی ناتۆ بە سەر کردەیی ئەمریکا و هێندێ فەریکە سیاسی کوردیش پەلاماردان و بۆمبارانی یوگوسلاڤیان بۆ ئازادی ئەڵبانی ڕەگەزەکانی کۆسۆڤۆ و پاراستنی ماڤی مرۆڤ بە ڕەوا و باش دادەنا. بەڕاستیش ئەگەر بۆ ئەو مەبەستە بایە کارێکی باش و پیرۆز بوو. بەڵام پاش ساڵێک بۆمبارانی یوگوسلاڤی و ماڵ وێرانی خەڵکی کۆسۆڤۆ ، دابینکردنی مافی مرۆڤ لەم ویرانیەدا، بە گوێرەی هێندێ ڕۆژنامەکانی ئوروپایی ناردنی جندە و

www.arsivakurdi.org

مرۆڤایەتی لە هەزارەی سێهەمدا

کەریمی حسامی

مرۆڤایەتی وا چەند مانگە سەدەی پڕ لە کارەسات و پێشکەوتن و تراژیدی سەدەی بیستەمی بە جێهێشتوە و گۆزەی ڕەشی لە دوا شکاندوە و پێی ناوەتە سەدەی بیست و یەکم و یا هەزارەی سێهەم. لەم ماوە کورتە دا گەلێک هەڵسەنگاندن و لێکۆڵینەوە لە سەر سەدەی ڕابردوو کراون ولە ڕوانگەی جۆر بە جۆرەوە ڕووداوەکانی سەدەی بیستەم لێک دراونەوە. هێندێ ڕوو داوی جۆر بە جۆریش بۆ داهاتوو پێشبینی کراون. هەمووی ئەم نووسراوەو بۆ چوونانە بە نۆرەی خۆیان بۆ تێگەیشتن و ڕوونکردنەوەی گشتی و وەدەستهێنانی هێندێ دەرس و ئەزموون لە ڕابردوو ڕەنگە سودی خۆیان هەبێ. دیارە پێشبینی سەبارەت بە ڕووداوی دوارۆژ و قسە لە سەر چۆنیەتی ڕەوەندی بەرەو پێش چوونی ڕووداوەکان لە ڕوانگەی سیاسییەوە لە وانەیە زۆر جێگای دڵنیایی نەبن. ئەزموونی بە سەرهاتەکانی چەندین ساڵەی ڕابردووی جیهان فێرمان دەکات کە سەبارەت بە هەڕەکەتی پێشەوە چوونی مێژوو مرۆڤ ناکرێ هیچ حوکمێکی نە گۆڕ و لێبڕاو بدات. چونکە زۆر جار ئەوەی مرۆڤ بیری لێدەکاتەوە و هەڵیدەنێ، پێچەوانەی ئەو دەر دەکەوێ. بەڵام دەکرێ لە سەر بناخەی نووسراوە و دوکۆمێنتی باوەڕ پێکراو وئەزموونی شەخسی، ئەگەر سەر پێیش بێ چاوێک بە ڕوداوەکاندا بگێڕێ و پێیاندا بچێتەوە.

سەدەی بیستەم لە مێژووی دوو هەزار ساڵەی زایینیدا بە هێندێ کارەسات و بە سەر هاتی پڕ لە کێشە وهەرا و خوێن ڕێژی دەخوێنرێتەوە کە لە گەڵ بەسەر هاتی سەدەکانی پێشوو فەرقیان هەیە و بە کورتی بۆ باسکردن دەبن.

– لە سەدەی بیستەمدا لە سۆنگەی سەر هەڵدانی دوو شەڕی دنیاگر بە قەدرایی تەواوی مێژووی دوو هەزار ساڵەی زایینی خەڵک دەکوژرێ و شارو گوند وێران دەکرێن. ئەگەر لە شەڕی یەکەمی دنیاگردا ئیمپراتوری وەحشی و دواکەوتووی وەسمانی لە بەر یەک هەڵدەوەشێ ، دەسەڵاتی کۆلۆنیالیستی ئەو کەم دەکرێتەوە وهێندێ وڵاتی ژێر دەستی وی ئازاد دەبن. لە لایەکی تر هێندێ وڵات و خەڵکی دیکە، یەک لەوانەش کوردستان، دەکەونە ژێر دەسەڵاتی کۆلۆنیالیستی دەوڵەتانی سەرمایەداری ڕۆژئاوا و بە واتەیەکی تر دنیا لە نێوان چەند دەوڵەتی کۆلۆنیالیستی زلهێزی جیهاندا دابەشدەکرێ

– لە سەدەی بیستەمدا شۆرشی سۆسیالیستی ئۆکتۆبر وەک کرنگترین ڕوو داوی مێژوو بەر پا دەبێ و بە قەولی جون ڕید(ئەو دەڕۆژەی دنیای لەرزاند)، نەک هەر لە پانتایی شەش یەکی کورەی زەوی سیستەمی کۆمەڵایەتی دەرەبەگی و سەرمایەداری لە بنەوە هەڵدەتەکێنێ، بەڵکوو دڵە ڕاوکە دەخاتە سەر تەواوی سیستەمی سەرمایەداری جیهانی و گەلانی ژێر دەستەش لە خەو ڕادەپەڕێنێ.

– لە سەدەی بیستەمدا لە ئەڵمانی تێکشکاوی شەڕی یەکەمی دنیاگر، لە سەر بناخەی ڕەگەز پەرستی، فاشیزم سەر هەڵدەداو بۆ دابەشبوونەوەی سەر لە نوێی جیهان و وەر گرتنی بەشێکی زیاتر لە وڵاتانی کۆلۆنیکراو، شەڕی دووهەمی دنیاگر ساز دەکات. لە ئەنجامی شەڕی دووهەمی دنیاگردا، جگە لە کوشتاری زۆری خەڵک و وێرانی گەلێک شارو گوندو کارخانە وبنیاتە سەنعەتیەکان، چەند خاڵی دیکە لە مێژوودا تومار دکرێن کە لە ڕەوەندی ڕوو داوەکانی جیهاندا دەور دەگێڕن.

– یەکێتی سۆڤێتی کە لە تێکشکاندنی فاشیزم دا ، دەوری سەرەکی هەبوو، ئەگەر پێش شەڕ لە لایەن وڵاتانی سەرمایەدارییەوە حیسابێکی بۆ نەدەکرا ، دێتە ڕیزو هاوشانی دەوڵەتانی زلهێزی جیهان و بە بێ بەشداری وی مەسەلە نێو نەتەوەییەکان بە زەحمەت چارەسەر دەکرێن.

– کۆمەڵی دەوڵەتە یەککگرتوەکان دادەمەزرێت کە بە ناهەق ناوی« نەتەوە یەککگرتوەکان» یان بە سەر دابڕیوە. چونکە زۆربەی ئەو دەوڵەتانەی کە لەوێدا ئەندامن و نوێنەریان هەیە، نوێنەری خەڵک و نەتەوەکانی خۆیان نین بە کودیتاو ملهوڕی ئەرتەش دەسەڵاتیان گرتۆتە دەست.

– پرۆسەی ئازادی وڵاتانی داگیر کراو وکۆلۆنیکراو دەست پێدەکات.

– تیئوری زانستی ئاتۆم وەڕاست دەگەڕێ. دەوڵەتی ئەمریکا لە سەردەمی شەڕدا،بۆمی ئاتۆمی بە سەر خەڵکی هیرۆشیما دادەدا. تەقاندنی بۆمی ئاتۆم و بەکار هێنانی لە لایەن دەوڵەتی ئەمریکاوە، مرۆڤ تووشی ئەم بیرە دەکات کە زانست لە پەنالایەنی پڕلە خێرو پێشکەوتنی تەکنیک و داتاو ئەنفۆرماتیک ، لایەنی دزێوی قڕکردن و نابوتی مرۆڤایەتیشی هەیەو ناکرێ جێگای نیگەرانی نەبێ.

– دنیای سەرمایەداری لە سیستەمی یەک قوتبی دێتە دەرو دوو سیستەمی لێک جیاوازی کۆمەڵایەتی– ئابووری نا تەباو ناکۆک لە گەڵ یەکتر، ڕەوەندی پێشەوە چوون وپێشکەوتنی کۆمەڵ درێژە پێدەدەن.

– چینی کۆمونیست پڕ حەشیمەتترین وڵاتی دنیا دێتە نێو مەیدانی سیاسەتی جیهانی و لە شوڕای ئەمنیت دا جێگای خۆی دەکاتەوە.

– زاراو وسیستەمی(دنیای سێهەم)

www.arsivakurd.org

عەبدولعەزیز سەرۆکی بەرەی پۆلیساریۆ.

لە ئێران ، ئەوە هەر باس ناکرێت ، لە یەکەم تا دواهەمین رۆژنامە و گۆڤار و بڵاوکراوەی (چارەساز)ی ئیسلامیی کە ١٦ دانە بوون ، دژی خواستی گەلانی ئێران ، تێکڕا داخران و قەدەغەکران.

لە باشووری کوردستاندا ، کە لەگەڵ ئەوەشدا پارچەپارچە کراوە ، ئازادییەکی رێژەیی راگەیاندن هەیە و دەیان گۆڤار و رۆژنامە و دەزگای راگەیاندن لە کاردان (ئەگەرچی سەرجەم لەژێر دەسەڵاتی حزبەکانیشدان).

لە هەولێر (زەوی) خەڵات ئەکرێت بەسەر رۆژنامەنوسانی ناوچەکەدا ، کە کاریکی (بۆ ئەمرۆ) زۆر گەورەیە ، بەڵام هاوکات دەردی رۆژنامەگەریی وڵاتە ئیسلامیی و عەرەبییەکان تەشەنەی کردووە بۆ کوردستانیش و شانبەشانی خەڵاتکردن ، دادگای هەولێر بڕیاری سزادانی بڵاوکراوەی مەلای مەزبورە ئەدات و لە سلێمانییش هەوڵی سزادانی کازیوە ساڵح و (نڤار)ەکەی ئەدرێت.

من لێرەدا تەنیا داوایەکم هەیە لە لێپرسراوانی کورد ، برایان دەستم دامێنتان ، ئەم مانگە لەلای رۆشنبیرانی کوردی دڵسۆز ، مانگی رۆژنامەگەرییە و پیرۆزە ، نەکەن لەم مانگەدا ئەو خوشك و برا رۆژنامەنوسانە و بڵاوکراوەکانیان سزا بدەن ، خوای رۆژنامەگەریی کوردیی لێتان نابورێت و ئەبن بە ناوزڕاوی مێژووی رۆژنامەگەریی کوردیی.

ئەی رۆشنبیران ، با حزبایەتی و خۆپەرستیی لە بەرۆکی رۆژنامەگەریی و راگەیاندن بکەینەوە. با وەك لای گەلانی دنیا باوە ، راگەیاندن دەسەڵاتی چوارەم بێت ، نەك ژێردەستەی دەسەڵاتی لایەنە سیاسییەکان. با رۆژنامەنوسان و کارمەندانی دەزگاکانی راگەیاندن ئازادبن و بوێرن رەخنە بگرن لە گەورە و بچوکی دەسەڵاتداران و دەردەکانی کۆمەڵگای کوردەواری ئاشکرابکەن و دەزگاکانی راگەیاندن ئاوێنەی راستەقینەی کێشە رۆژانەییەکانی کۆمەڵ بێت. دەبا ئەو راستییە لە یاد نەکەین کە ئەمرۆ ئەوەی بە نوکی پێنوس ئەکرێت بە لولەی تفەنگ ناکرێت.

سەربەرزیی و نەمریی بۆ میقداد بەدرخان و بەدرخانییەکان و هەموو ئەوانەی کە خزمەتی رۆژنامەگەریی کوردییان کردووە.

بەردەوام و سەرکەوتوو بێت هەوڵ و کۆششی هەموو ئەو رۆڵانەی کە هەنگاوێك راگەیاندنی کوردیی بەرەوپێشەوە ئەبەن.

مافی لە چاپدانەوە!

مافی دووبارە لە چاپدانەوەی کتێب و بڵاوکراوە ، لە دنیادا پارێزراوە بەگوێرەی یاسا ، بەڵام لە کوردستانەکەی ئێمەدا ، نەك هەر مافی لە چاپدانەوە ، بەڵکو مافی ئافرەت و مرۆڤیش کەس حسابی بۆ ناکات.

لە ژمارە ١١١ی بەربانگ دا پێناسەی کتێبێکمان کرد بە ناوی (پشتئاشان لە نێوان ئازار و بێدەنگی دا). دوابەدوای بڵاوبوونەوەی کتێبەکە لە بازاڕی سویددا ، خوێنەران بە پەرۆشەوە کەوتنە گەڕان بە دوایدا. زۆربەی بڵاوکراوە کوردییەکانی دەرەوەی وڵات پێناسەیان کرد و لەسەریان نوسی.

لە ناوەوەی کوردستانیش (بەبێ ئاگاداریی) نوسەر و تەنانەت خزم و دۆستێکیشی ، ژمارەیەکی زۆری لێ چاپکراوەتەوە و بڵاوکراوەتەوە. خواهەڵناگرێ بەرگێکی رەنگاوڕەنگی قەشەنگیان بۆ داناوە، بەڵام وێنەیەکیشیان بۆ بەرگەکە زیاکردووە ، جێگۆڕکەیان کردووە بە ناوەرۆکەکەی و پاش و پێش خراوە ، وێنەیەکی نوسەر لەگەڵ کاك نادر هەورامی دا لابراوە ، ژمارەی سپاردنەکەی لابراوە و هەر وەك خەباتی نهێنی و ژێرزەمینی ، کەس نازانێت لە کوێ چاپکراوە و بڵاوکراوەتەوە.

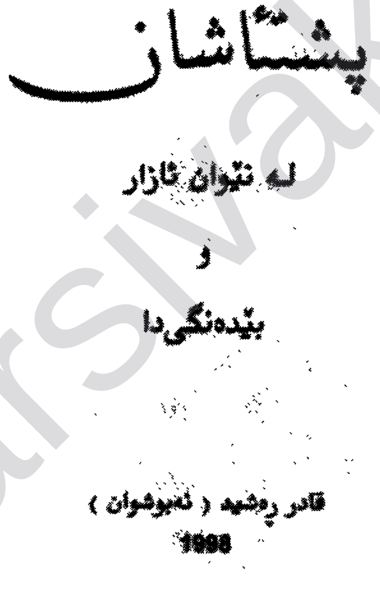

چاپی لە سوید

چاپی دووەم لە کوردستان بێ ئاگاداریی نوسەر

لەگەڵ ئەوەشدا کە بە ژمارەیەکی زۆرەوە لە کتێبخانەکانی هەولێر و سلێمانیدا بە ئاشکرا ئەفرۆشرێت ، تا ئێستا هیچ کەس و دەزگایەکی رەسمیی و نارەسمیی ئەو دووبارە چاپکردنەوە (دەستکاریکراوەی) رانەگەیاندووە.

www.arsivakurdi.org

یادی سەد و دوو ساڵەی ڕۆژنامەگەریی کوردیی

نەوزاد وەلی

لە ٢٢-٤-١٨٩٨دا بۆ یەکەم جار ڕۆژنامەی کوردیی لە شاری قاهیرە دەرچوو.

(کوردستان) ، ڕۆژنامە خنجیلانەکەی کوردستان ، سەرەتا و پێگەیشتنی بێ کۆڵەمەرگیی و ماندوویی و ترس و هەڕەشە نەبووە. هەر لە یەکەم ژمارەیەوە حسابی بۆ کراوە لەلایەن دوژمنانی کورد و کوردستانەوە ، هەر لەبەرئەوەش بوو کە هەر چەند ژمارەیەکی و (پەنابەری) وڵاتێک بوو.

دوابەدوای (کوردستان) ، سەدان ڕۆژنامە و گۆڤار و بڵاوکراوەی وەرزیی ، رووناکییان بینی و دڵی خوێنەرانی کوردیان ئەگەشانەوە و بە شێوەیەکی گشتیی ڕۆڵی کاریگەریان ئەبینی لە گۆشەکردن و پەروەردەکردنی نەوەکانی کورددا ، بە گیانی کوردایەتی و کوردستانپەروەریی لە قۆناغە جیاجیاکانی خەباتی ڕەوای ڕزگاریخوازانەی گەلەکەماندا.

ئەگەرچی هەندێک بەشی نوسین وەک ئەدەب و لقەکانی لە هەندێک قۆناغدا زاڵتر بووە بەسەر ڕۆژنامەگەرییدا بە هۆی بارودۆخی تایبەتمەندانەی کوردستانەوە ، بەڵام کەم یان زۆر ڕۆژنامە(بڵاوکراوە) نهێنی و ئاشکرا هەمەجۆرەکان ڕۆڵی خۆیان بینیوە لە هۆشیارکردنەوەی ڕۆڵەکانی گەلدا و لە بەرەوپێشبردنی ئەدەب و کلتوری کوردییدا.

ئەمساڵ گرنگییەکی تایبەتیی لە بواری ڕۆژنامەگەرییدا هەیە ، بەوەی کە سێ سەدەی بینیوە و پێی ناوەتە هەزارەی سێیەمەوە و سەدەیەکی نوێش لە گۆڕانکارییە مەزنەکانی مرۆڤایەتی ، لە بوارە زانیاریی ، کۆمەڵایەتی ، ئابوری و سیاسییەکان و قۆناغی ئازادیی گەلان و ... هتد ، بۆیە قۆناغی ئەمڕۆی ڕۆژنامەگەریی کوردیی داوا لە هەموو ڕۆشنبیران و لێپرسراوان و (بەدەرامەتان) ئەکات کە چمکێکی ئەم گۆڕانکارییە مەزنانە بگرن و لە کاروان بەجێنەمێنن ، ئەم دەرفەتەی لەم قۆناغەی خەباتی گەلەکەماندا هەڵکەوتووە ، لەوانەیە جارێکی تر بە ئاسانیی هەڵنەکەوێتەوە ، با بازی بەسەردا نەدەین.

لە کاتێکدا کە ڕۆژنامەگەریی کوردیی خۆی لە سەدەیەکی نوێ و سەدەی پێشکەوتنەکاندا ئەبینێتەوە ، لە هەمان کاتدا لە ئەنجامی وردەپێشکەوتنیشیدا ، ڕووبەڕووی چاودێریی و گرفت و کێشە هەمەجۆرەکان ئەبێتەوە ، وەک ڕۆژنامەگەریی لە تەواوی وڵاتە ئیسلامییەکاندا کە ناکرێ لێی بە دوور بێت. ئەوەتا هەر لە سەرەتای ئەمساڵەوە ڕۆژنامەنوسانی کوەیتی بەناو دیموکراتیی ، ئەگیرێن و بەندئەکرێن و سزای جۆراوجۆر ئەدرێن و ڕۆژنامەکانیان دائەخرێن.

(تەوفیق بن بەریک) ڕۆژنامەنوسی تونسی ، لە ڕۆژی ٣-٤-٢٠٠٠ وە تا ئەمڕۆ(٢٩-٤) مانی لە خواردن گرتووە ، لە ئەنجامی ئەوەی کە پاش ئەوەی بابەتێکی ڕەخنەگرانەی لەسەر میریی وڵاتەکەی نوسیوە و لە ڕۆژنامەیەکی دەرەوەی وڵاتدا بڵاوی کردووەتەوە ، خۆی و خێزانی و کەسوکاری دووچاری کێشە و گرفتی هەمەجۆرە بوون لەلایەن دەزگاکانی پۆلیس و ئاسایشەوە و پاسپۆرت و شوناسنامەکانی لێسەنراوەتەوە و چاودێرییەکی توند لەسەر ماڵەکەیەتی و برایەکی گیراوە و ...هتد.

(مستەفا ئەلعەلەوی) ڕۆژنامەنوسی مەغریبیی و سەرنوسەری گۆڤارێکی هەفتانە ، لەم ڕۆژانەدا لەلایەن دادگای مەغریبییەوە سزادرا بە سێ مانگ بەندیی و سێ ساڵ قەدەغەکردن لە کاری ڕۆژنامەگەریی و دانی ٢٠٠٠ هەزار دۆلار و ژماردنی ١٠٠ هەزار دۆلار بۆ وەزیری دەرەوەی وڵاتەکەی ، چونکە وتارێکی ڕەخنەیی لەسەر جەنابی وەزیر نوسیوە و لە وتاری تریشیدا ڕەخنەی لەو سزا ناڕەوایانە گرتووە کە دراوە بە هەفتەنامەی (ڕۆژنامە) و (لێ ژۆرنال) و قەدەغەکردنی بڵاوکردنەوەی چەند ژمارەیەکیان. هەروەها ڕەخنەی گرتووە لە سزادان و دەرکردنی چەندان کارمەندی دەزگای تەلیڤیزیۆن و ڕاگەیاندنی ناوەندیی ، بە هۆی بڵاوکردنەوەی چاوپێکەوتنێک کە کراوە لەگەڵ محەمەد

www.arshivakurd.org

لێکراوە و هەزار ساڵ حکومەتی لە دەستدا بووە و لەو ماوەیەدا بەرهەڵستکاری نەبووە» و بەپێی بەڵگەنامە سەلمێنراوەکان بچینە پێشەوە، بەو ئاکامە دەگەین کە داب و نەریتی نەورۆز بۆ یەکەمجار لە لایەن کوردە ساسانییەکانی هەرێمی کرماشان و خانەقین، لە سەدەی سێیەمی زایینیدا تەشەنەی کردووەتە ناو فەرهەنگی ئێرانییەکانەوە.

گومان لەو ڕاستییە ناکرێ کە دیاردەی نەورۆز لە کوردستاندا سەری هەڵداوە و بەرهەمی کشتوکاڵی یە، وەک دوکتۆر جەمال ڕەشید ڕۆژی 2000/3/28 لە تەلەفزیۆنی کوردستان ڕایگەیاند بە گوندی (زاویتە)ی شانەدەری بەستراوەتەوە کە بەپێی بەڵگەنامە سەلمێنراوەکان دوازدە هەزار ساڵ پێش ئێستا ژیانی تیادا بووە و ئامێری کشتوکاڵ و بەرهەمهێنانی زەوی لێ بەکارهێنراوە. ئەوکاتە لە کۆتایی مانگی ڕەشەمەدا بە گۆڕانی ئاووهەوا، لەناوچوونی سەرما و سۆڵە، گەڕانەوەی باڵندە کۆچەرەکان بۆ ناوچەکە، داکشانی تیشکی خۆر و کورتبوونەوەی شەوانی تاریک، دانیشتوانی شانەدەری بە زەوی و چیاکاندا بلاو بوونەتەوە، ژیانی نوێ و ڕۆژی نوێ و کاری نوێیان دەست پێکردووەتەوە، گیا و سەوزەی بەهارییان چنیوە، زەوییان کێلاوە و بەو بۆنەیەشەوە جەژنیان کردووە و خواردنی خۆشمەزەیان لە بەرهەمەکانی بەهاریی و گۆشتی حەیوان دروست کردووە.

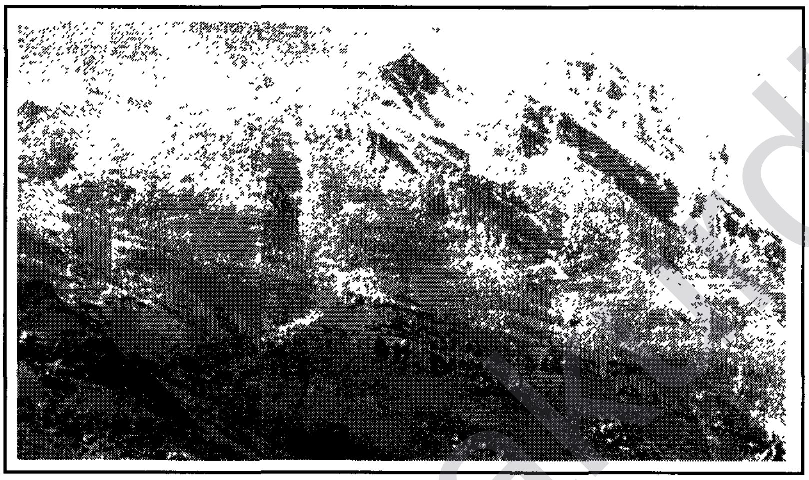

لەو ساڵانەی دواییدا پاشماوە و بەڵگەی (خولی یەکان) لە کوردستان دۆزرایەوە، هەرچەند هەتا ئێستا بە تێر و تەسەلی لێکۆڵینەوەیان لەسەر نەکراوە، بەڵام ڕوس و ئالمانییەکان لە هەشتاکاندا ئەوەندەیان لەسەر کۆڵیوەتەوە کە خولییەکان دووی خاکەلێوەیان بە سەری ساڵی تازە و ڕۆژی نەورۆز داناوە، خولییەکان لە هەزارەی دووەمی پێش زایندا لە ناوچەی پشدەر و گۆلی وان و نەینەوادا نیشتەجێ بوون و بە دەیان لەوحەی دانسقەیان لە گاسوری یورغان تەپە و قەڵای کەرکوک لێ دۆزراوەتەوە. ئەوانە دەیسەلمێنن کە نەورۆز هیچ پەیوەندیی بە جەمشید، کاوە، زوحاک، فەرەیدون و دەوڵەتی ماد و پارسەوە نەبووە . ئەفسانەی گەلاڵەکراوی فیردەوسی وەک ئەحمەدی شاملو دەڵێ لە ڕووداوەکانی دەوڵەتی هەخامەنشی لە سەردەمی کمبوجیە، بردیا و داریوش وەرگیراوە.

نەورۆز لە کوردستانەوە تەشەنەی کردووەتە ئێران، هیند، پاکستان، ئەفغانستان و چین و لە هەر جێیەک بە ڕای گەورەکانی ئەو جێیە، شتێکیان بە داب و ڕەسمی نەورۆز زیاد کردووە. لە کوردستاندا، میرمیرێن، هەتەرێ و مەتەرێ، هێلکە شکێنە، ئاگر کردنەوە لەسەر بەرزترین ترۆپکی چیاکان، لەبەرکردنی جل و بەرگی خاوێن، چوون بۆ دەشت و سەیران و دهۆڵ و زوڕنا لێدان و شایی و هەڵپەرکێ و بەسەرکردنەوەی خزم و دۆستان و خەڵکی هەژار و چوونەسەر گۆڕی کۆچکردووەکان باو بووە. لە دوا چوارشەمەی دوا مانگی زستان (ڕەشەمە)وە خەڵک بە ژەنینی دهۆڵ و زوڕنا بەرەوپیری نەورۆز چوون. وشەی (چوارشەمە سووری) کە وشەیەکی تەواو کوردییە بەم بۆنەیەوە تەشەنەی کردووەتە ناو فەرهەنگی فارسەکانەوە و ئەوانیش بەبێ ئەوەی لە مانای وشەکە بگەن، هەر بەم شێوەیە بەکاری دێن.

گەلی کورد لە سەدەی بیستەمەوە، بەهۆی دەرد و ئازاری بێوچانی کە لە داگیرکەرانی کوردستانی دەچێژێ، بە شێوەیەکی نوێ ڕوانیویەتیە جەژنی نەورۆز و لە پلەی سیمبۆلێکی نەتەوەییدا لە بەرخۆدانەکاندا دژی داگیرکەران کەڵکی لێ وەرگرێ. پیرەمێردی شاعیری مەزنی کورد بەم بۆنەیەوە ساڵی 1948، بە دوای هێرشی چەکدارانی دەوڵەتی ئەوکاتەی عێراق بۆ سەر خۆپیشاندانی خەڵک لە سلێمانی و شەهیدبوونی شێرە کچێکی کورد، سرودی جەژنی نەورۆزی دانا. ڕۆڵە نەبەز و تێکۆشەرەکانی کورد هەموو ساڵێ لە گۆشە و کەناری ئەم جیهانەدا، جەژنی نەورۆز بەو سرودەی پیرەمێرد پیرۆز دەکەن:

ئەم ڕۆژی ساڵی تازەیە نەورۆزە هاتەوە
جەژنێکی کۆنی کوردە بەخۆشی و بە هاتەوە
چەند ساڵ، گوڵی هیوای ئێمە پێ بەست بوو تاکو پار
هەر خوێنی لاوەکان بوو گوڵی ئاڵی نەوبەهار
ئەو ڕەنگە سورە بوو کە لە ئاسۆی بڵندی کورد
مژدەی بەیانی بۆ گەلی دوور و نزیک ئەبرد
نەورۆز بوو ئاگرێکی وەهای خستە جەرگەوە
لاوان بە عشق ئەچوون بە بەرەو پیری مەرگەوە
وا ڕۆژ هەلات، لە بەندەنی بەرزی وڵاتەوە
خوێنی شەهیدە ڕەنگی شەفەق شەوق ئەداتەوە
تا ئێستا ڕووی نەداوە لە تەئریخی میللەتا
قەڵغانی گولە سنگی کچان بێ لە هەڵمەتا
پێی ناوێ بۆ شەهیدی وەتەن شیوەن و گرین
نامرن ئەوانەی وا لە دڵی میللەتا ئەژین ...

www.arsivakurdi.org

بزمارییەکانیدا دەربارەی (فرورتیش) چی دەڵێ: « ئەویان بە زنجیرکراوی هێنایە لام، من بە دەستی خۆم گوێیەکان و لوتیم بڕی و چاوەکانیم دەرهێنا. کاربەدەستانی بارەگا ئەویان لەسەر پێ ڕاگرتبوو، هەموو خەڵکی ئازا چاویان لێ بوو. دوای ئەوە بە فەرمانی من لە ئەگباتانە بە سەری سەرنێزەیانەوە کرد و لایەنگرانیان لە زیندانەکاندا لە سێدارە دا.»

پێچەوانەکردنی ڕووداوەکان مێژوویەکی درێژی هەیە، هەموو نەوشیروان (ئەنوشیروانی عادل) دەناسن و دەزانن چ حەرامزادەیەک بوو، ئەو تەنها لە یەک ڕۆژدا سەد و سی هەزار کەسی لە (مەزدەکیان) کوشت و لە هەموو ولاتدا ئەوانی سەراوبن هەتا پشتێن خستە ناو چاڵاوی پڕ لە گەچەوە. لایەنگرانی بۆ ئەوەی ئەو شەرمەزارییەی لە ناوچەوانی پاک بکەنەوە، وشەی (عادل)یان خستە پشت ناوەکەی و ئەمڕۆ مرۆڤ کە ناوی نەوشیروان دەبیستێ، بەناچاریی وشەی عادلی لە مێشکدا زەق دەبێتەوە.

هەموو ئەوانە پێشاندەری ئەوەن کە زوحاک لە دەورانی دەسەلاتدارییەتی خۆیدا کە گوایە لە نێوان سەلتەنەتی جەمشید و فەرەیدوندا بووە، سیستەمی چینایەتی لە کۆمەڵدا لەناو بردووە، دیارە ئێمە هەندێک لە دابەشکردنەکانی چینایەتی سێ هەزار ساڵ پێش دەزانین.

ئەفسانەی زوحاک لە مێشکی ئەو کەسانەوە سەرچاوەی وەرگرتووە کە خاوەنی بەرژەوەندی چینایەتی بوون. دەزانین کە فیردەوسی هەتا پێنج ساڵی دوایی تەمەنی، فیۆداڵێکی خاوەن مەڕ و ماڵات بووە، بەڵام دوایی بەهۆی وشکە ساڵیەوە لە دەستی چووە.

دەبینین کە فیردەوسی، یان کەسێکی تر بۆ فریودانی خەڵک ئەو ئەفسانەیەی بە قازانجی چینێک گێڕاوەتەوە و ئەویش بەو شێوەیە لە شانامەدا نوسیویەتی. ئەمە ڕوونە کە لە ڕوانگەی چینایەتییەوە سیستەمی حکومەتی زوحاک مەحکوم و کردەوەی شۆڕشگێڕانەی کاوەی ئاسنگەری بێ بەخت لە مافی کۆمەڵایەتی، دەبێ لە سەروبەندی سەرکەوتندا، تەنها کەوڵە دڕاوە ئاسنگەرییەکەی بۆ ڕازیکردنی کۆمەڵ بە نیشانەی یەکیەتی دەرز هەڵنەگری نێوان پاشا و خەڵک ببێتە ئاڵای سەلتەنەتی و فەرەیدون کە لە چینی نەجیبزادەکان بووە، دەسەلات بەدەستەوە بگرێ و کۆمەڵ بگەڕێنێتەوە سەر جێگەی پێشوو.

فیردەوسی لە بەشی یادداشتەکانیدا ئاماژە بە کار و کردەوەی کۆمەلایەتی زوحاک ناکات و تەنیا دوو مار لەسەر شانەکانی دەڕوێنێ کە بۆ ئارام ڕاگرتنیان ڕۆژانە مێشکی دوو کەسیان دەرخوارد دەدات و بەمجۆرە مافی زوحاک دەخاتە ناو دەستی.

شاملو لە درێژەی باسەکەیدا دەڵێ: ئێستا ئێوە بچن دەربارەی ئەو مەسەلەیە لە فیردەوسی بپرسن، کە بۆچی دەبێ بۆ ئامادە کردنی دەرمانی ئەو برینە، سەری مرۆڤ ببڕن و بۆچی کەلکیان لە مێشکی سەری تازە مردووەکانی وەرنەگرتووە؟

قەڵەم بەدەست دوژمنە و ئەگەر ئێوە تەنها سەرنج بدەنە بەشی پاشایەتی زوحاک لە شانامەدا، بێگومان شتێکتان دەست ناکەوێ و هەر ئەوەندە دەبینن کە کەسێکی ماربەشان هاتووەتە سەر تەختی شایەتی و ناچار بووە بۆ ئارام ڕاگرتنی مارەکانی سەرشانی مێشکی سەری لاوانیان بداتێ. بەمجۆرە خەڵک وەزاڵە دێن و لە ڕاپەڕینێکدا لە ناوی دەبەن و فەرەیدونی لە جێ دادەنێن و قارەمانی ئەسڵی شۆڕشەکەش ئاسنگەرێک بووە کە کەوڵی دڕاوی ئاسنگەرییەکەیان کردووەتە ئاڵا و بە دارەوە هەڵیانواسیوە.

فکر نەکەنەوە کە فیردەوسی ئاگاداری ئەوە نەبووە کە بۆ شۆڕش کردن مرۆڤ پێویستی بەوە نیە کە شتێک بەسەری دارێک دا بکات، ئەو بە زانیارییەوە ئەوەی نوسیوە و کەوڵی دڕاوی کاوەی بۆ ڕۆژانی دوایی پێویست بووە، کە بە نیشانە و ڕەمزی یەکیەتی لە نێوان چینی تالانکەر و تالانکراودا بیکاتە (درفش کاویان) واتە ئاڵای پاشاکان و بە بۆنەی سەرکەوتنیان لە شەڕەکاندا زێڕ و جەواهیراتی پێوە هەڵواسن.

بەڵام کە دەگەینە بەشی پاشایەتی فەرەیدون، تازە هوشیار دەبینەوە و دەزانین کە مارەکانی سەر شانی زوحاکی چارەڕەش بیانوو بووە و ئەوەی فیردەوسی لە خەڵکی شاردووەتەوە، دژایەتی زوحاک لەگەڵ چینی دەسەلاتداری چەوسێنەر بووە. هەروەها بە سەرسوڕمانەوە تێدەگەین کە ئاسنگەرە قارەمانەکەی سەردەمی زوحاک بەرەلایەکی گۆپاڵ بەدەستی بێ مێشک و خاین بە چینی خۆی بووە. چاو لەوە دەپۆشین کە ڕاپەڕینی خەڵک دژی زوحاک بە کردەوە ڕاپەڕینی ئازادکراوەکان لە قەید و بەندی کۆمەڵگای بەناو نەجیبزادەکان بووە و بە پیلانی ئەوان ڕاپەڕین ئەنجامی گرتووە. لێرە پرسیار ئەوەیە کە بۆچی دوای سەرکەوتنی ڕاپەڕین، فەرەیدون لەسەر تەختی پاشایەتی دانراوە؟ تەنها لەبەرئەوە بووە، کە فەرەیدون لە بنەماڵەی سەلتەنەتی بووە و بە وتەی فیردەوسی شکۆ و جەلالی پاشایەتی ئاوێتە بووە، یانی خوێنی سەلتەنەتی لە لەش دا بووە کە فیردەوسی گەلێک جار ئاماژەی پێدەکات.

نەورۆزی کورد :

بەشێک لە مێژوونوسانی کۆنی بیانی، نەتەوەی کورد بە مادە کۆچەرەکان دەبەستنەوە و ژمارەیەک ڕایان وایە کە کورد لە بنەچەی سۆمەرییەکانن و بەشێکیش دەڵێن کورد لە ڕەگەزی سۆمەر نین و بەر لە کۆچی ماد و پارسەکان بۆ کوردستان لەو ولاتە شاخاوییەدا ژیاوە، کە ئەمڕۆ بە کوردستان دەناسرێ.

ئەوەی ڕاست بێ هەتا ئەمڕۆ هیچکام لەو گوتنانە، بەلگەیەکی حاشا لێنەکراوی مێژوویی و پاشماوەیەکی کۆنی مێژووییان لە پشت نیە، بەڵام ئەوە ڕوونە کە نەتەوە خاوەن دەسەلاتەکانی هەرێمی ڕۆژهەلاتی ناوەڕاست بۆخۆیان مێژووی خۆیان نوسیوەتەوە و هەرچەند بە ڕواڵەتیش بێت، پاڵپشتی مێژووییان بۆ نەوەکانیان بەجێهێشتووە، بەلام کورد هەتا ئێستا مێژووی خۆی نەنوسیوەتەوە و بە ناچار بۆ سەلماندنی خۆی و ڕەگەزی بابو باپیرانی، خۆی بە وتەی مێژوونوسانی بیانی بەستووەتەوە، کە بێگومان وتە و نوسینی ئەوان لە چوارچێوەی بەرژەوەندیی خۆیان و نەتەوەکەیان و دەسەلاتدارەکانیان دا بووە.

ئێمە ئەگەر چاو لە ئەفسانەی جەمشید بپۆشین، کە بە وتەی تەبەری لە بەرگی 5، لاپەرەی 1474ی تەفسیری سورەی سەبادا دەڵێ : «یەکەم کەس بووە لە دونیادا کە داوای شایەتی

www.arsivakurd.org

ئاماژەیەکی کورت بە ژیانی پاشاکانی هەخامەنشی بکەم .

کورشی هەخامەنشی دوو کوڕی هەبووە بە ناوی (بردیا و کمبوجیە). دوای مردنی کورش، کمبوجیە کە بچوکتر بوو لە بردیا، جێگەی باوکی دەگرێتەوە . کمبوجیە بۆ داگیرکردنی وڵاتی میسر لەگەڵ فەرماندەکانی سوپا و لەشکری پارس هێرش دەکاتە سەر ئەو وڵاتە و لەوێ دەبێ کە بە پێی مێژووی ئێران، ئەندامێکی بارەگای پاشا بەناوی (کنومات) کودیتا دەکات و بردیای برای کمبوجیە دەکوژێ و دەسەڵاتی ئێران دەخاتە دەست خۆی. دوای تێپەڕبوونی 7-8 مانگ، داریوش و لایەنگرانی دەچنە سەر کنومات و لە ناوی دەبەن و کورش دەبێتە شای ئێران . بەپێی مێژووی کۆنی ئێران داریوش بەم شێوەیە بە دەسەڵات گەیشتووە لە ئێراندا، بەڵام بۆ ڕوونکردنەوەی پتری ئەم بابەتە باشترە گوێ لە ئەحمەدی شاملو شاعیر و نوسەری گەورەی ئێرانی خاوەنی خەڵاتی (Dagerman) باشترین شاعیری ئێرانی لە سوید لە ساڵی 1999 بگرین و بزانین ئەو چۆن لەو دیاردەیە دەدوێ. شاملو لە کۆنفرانسێکدا بەناوی (ئێران لە سەدەی بیستەمدا) کە بەهاری ساڵی 1990 لە زانکۆی برکلی سانفرانسیسکۆ بەڕێوە چوو، دەربارەی نەورۆز و ئەفسانەی کاوە و زوحاک گوتی:

– ... دیکتاتۆرەکان هەموو لەمەدا هاودەنگن کە مێژوو بە قازانجی خۆیان بگۆڕن. لە ئاکامی ئەو دەست تێوەردان و گۆڕانکاریانەدا، ئەمڕۆ ئێمە بەداخەوە شتێکمان بەناوی مێژوو لە دەست دایە کە لە کۆمەڵێک درۆ و هەڵبەستراوی پڕوپووچ پێکهاتووە، کە قەڵەم بەدەستە ماستاوکەرەکانی بارەگای پاشاکان لە سەردەمەکانی جیاوازدا کۆیان کردووەتەوە.

نمونەی سەرنجڕاکێشی ئەو جۆرە پێچەوانە پێشاندانە داستانی فەرەیدون و کاوە و زوحاکە. دەزانین کورشی هەخامەنشی دوو کوڕی بە ناوی بردیا و کمبوجیە هەبوو. دوای مەرگی کورش، کمبوجیە بە هاودەنگی فەرماندەکانی سوپا، کاربەدەستانی بارەگای پاشا، گەورە پیاوانی ئاینی و نەجیبزادەکان جێگەی بابی گرتەوە و چووە سەر تەختی پاشایەتی ئێران . هۆی ئەوەی بردیا جێگەی بابی نەگرتەوە ئەوە بوو، کە ناوبراو مرۆڤێکی عادل بوو.

بۆ دەرخستنی ئەو ڕاستییە، بەڵگەیەکی حاشا لێ نەکراوی مێژوویی مان بەدەستەوەیە. ئەو بەڵگەیە، بەردە بزمارییەکانی (بێستون)ە، کە بە فەرمانی داریوشی بە ڕواڵەت قاتلی (کنومات)ی داگیرکەر هەڵکەندراوە. من سەرەتا دێڕێکی ئەو بەردە بزمارییەتان بۆ دەخوێنمەوە: (من، داریوش، کێڵگە، زەوی، کەلوپەل و کۆیلەکانم گەڕاندەوە بۆ خەڵکی ئازا. من، ئەو شتانەم گەڕاندەوە بۆ خاوەنەکانیان کە لە پارس و ماد و وڵاتانی تریان داگیر کردبوو.)

ئەو خەڵکە ئازایە کێ بوون، کە داریوش لە بەردە بزمارییەکانی بێستوندا ئاماژەیان پێ دەکات، تۆ بڵێی ئەوانە جیا لە کاربەدەستانی بارەگای داریوش و فەرماندەکانی سوپا و نەجیبزادەکان بووبن؟ داخوا ئەو کەسە کێ بوو کە موڵک و زەوی، کەلوپەل و کۆیلەی نەجیب زادەکانی زەوت کردبوو، کە داریوش سەرلەنوێ ئەوانی گەڕاندووەتەوە بۆ لای خاوەنەکانیان؟

مەسەلەی ئەسڵی ئەمەیە، کە (کنوماتی مغی) قەت وجودی نەبووە و ئەو کەسەی بەدەست داریوش و لایەنگرانی کوژراوە، هەمان بردیا برا گەورەکەی کمبوجیە و کوڕی کورشی ئامۆزای بووە. بردیا لە نەبوونی کمبوجیە و چینی باڵا و نەجیبزادە کە لە میسر خەریکی دزی و ڕاوڕووت بوون، کەڵکی وەرگرتووە و دەسەڵاتی خستووەتە دەست خۆی و دوای 7-8 مانگ بەدەست داریوش و دەوروبەرەکەی کوژراوە.

بردیا هەرکە دەسەڵات دەخاتە دەست خۆی، بە پەلە چەند کارێکی شۆڕشگێڕانەی کۆمەڵایەتی ئەنجام دەدات، کە بۆ داریوش و نەجیبزادە پیلانگێڕەکانی دەوروبەری قەبووڵ ناکرێ. (هیرۆدۆت) مێژوونوسی یۆنانی ئاماژە بەو کارانە دەکات کە بردیا لەو 8-7 مانگەدا ئەنجامی داون و دەڵێ: گەلێک کاری باش و خێرخوازانەی ئەنجام دا، بۆیە مەرگی ئەو لە هەموو ئاسیای بچووکدا بە جنایەتێکی گەورە ناوبانگی دەرکرد و خەڵک بۆی خەمبار بوون. یەکێک لەو کارانە، بە وتەی هیرۆدۆت بەخشینی سەربازی کردنی زۆرەملێ و بەخشینی باجی گشتیی بوو بۆ ماوەی سێ ساڵ.

بەردە بزمارییەکانی بێستون ئەوە دەسەلمێنن کە مەسەلەکە زۆر لەوە قوڵترە کە باسی لێ دەکەن، لە نوسراوی بێستوندا ناوی زەوی و کێڵگە و کەلوپەل دەبینرێ کە داریوش ئەوانی داوەتەوە بە نەجیبزادەکان و خەڵکی ئازا و فەرماندەکانی سوپا. کە وابوو دەردەکەوێ بردیا کۆیلەیەتی یاساخ کردووە و تەنانەت مڵک و دارایی بنەماڵەکانی چینی باڵای زەوت کردووە و بەسەر چینی هەژاردا دابەشی کردوون و داریوش ئەوانی گەڕاندووەتەوە بۆ خەڵکی ئازا!

هاوکات لەگەڵ ئەو کارانەی داریوشدا، قەیرانێکی سامناک گشت پەیوەندییەکانی کۆمەڵایەتی و ئابوری وڵات دادەگرێ و کار دەگاتە جێیەک کە سێ ڕاپەڕین بە ناوی ڕاپەڕینی (پرادا)، (فرورتیش) و (پارتی) ڕوو دەدات.

داریوش زۆر بێڕەحمانە ڕاپەڕینەکان لە خوێن دەگەوزێنێ و لە ڕۆژێکدا لە بابل سێ هەزار کەس لە ڕێبەران و ڕاپەڕیوەکان لە سێدارە دەدات . بڕواننە نوسینی داریوش و بزانن لە بەردە

www.arsivakurd.org

نەورۆزی کورد و ئەفسانەی جەمشید ، کاوە ، زوحاک و فەرەیدون

حامید گەوهەری

چۆنیەتی سەرهەڵدانی دیاردەی نەورۆز و مەبەست و ئامانجەکانی وەک مێژوو و بەسەرهاتی گەلانی ڕۆژهەلاتی ناوەڕاست و مێژووی گەلی کوردمان بەتایبەتیی دیاردەیەکی روون نیە و هەتا ئێستا هیچ بەڵگەیەکی مێژوویی بەدەستەوە نیە کە نوسەر و لێکۆڵەری کورد پشتی پێ ببەستێ و بتوانێ بە ڕاشکاویی ئامــاژەی پێ بکات و هۆ و مەبەست و ئامانجەکان و مێژووی سەرهەڵدانی دەستنیشان بکات. ئێرانییەکان بە ڕیزکردنی چەند ئەفسانەیەک، نەورۆز بە (جەمشید)ەوە دەبەستنەوە، بەبێ ئەوەی کە هیچ بەڵگەیەکیان لەسەر فەرمانڕەوایی جەمشید بەدەستەوە هەبێ، کە دەڵێن کوڕی (تەهمورەس) چوارەمین پاشای شەدادیان بووە. دوکتۆر جەوادی برومەند سەعید لە تازەترین لێکۆڵینەوەیدا دەربارەی جەمشید لە لاپەڕەی 200 ی کتێبەکەیدا بەناوی نەورۆزی جەمشید کە ساڵی 1998 لە لایەن بلاوکراوەی (تووس) لە تاران چاپ و بڵاوکراوەتەوە، دەنوسێ :

– « کۆمەڵگای مرۆڤایەتی بەر لە بەدەسەڵات گەیشتنی جەمشید کۆمەڵگایەکی دیوسالاریی بووە و دیوەکان حوکمیان بەسەر خەڵکدا کردووە و بەرهەمی ژیان و ڕەنجی ڕۆژانەی ئەوانیان بەتاڵان بردووە و خەڵکیان برسی و رووت ڕاگرتووە.»

جەمشید کێ بوو؟ کەی بە دەسەڵات گەیشت ؟ چەند ساڵ لەسەر تەخت مایەوە و کێ جێی گرتەوە؟ ئەمانە پرسیارێکن کە لە مێژووی ۲۵۰۰ ساڵەی پاشایەتی ئێران و ئەدەبیاتی فارسیدا هیچ وەڵامێکیان نەدراوەتەوە و بەشێک لە لێکۆڵەرە ئێرانیەکانیش کە دەربارەی نەورۆز نوسیویانە، بۆ سەلماندنی ڕا و بۆچوونەکانیان، پشتیان بە شانامەی ئەبولقاسمی فیردەوسی شاعیری سەدەی دەهەمی زاینی و سەردەمی پاشایەتی (سوڵتان مەحمودی غەزنەوی) بەستووە.

ئێمە ئەگەر بە وردیی لە ئەفسانەی جەمشید بکۆڵینەوە، بەو ئاکامە دەگەین کە بەستنەوەی نەورۆز بە جەمشید، کاوە، زوحاک و فەرەیدونەوە لە مەبەستێکی تایبەتییەوە سەرچاوەی وەرگرتووە، کە فیردەوسی بە قازانجی چینی فیوداڵ کە خۆی سەر بەو چینە بووە و بۆ ڕازیکردنی پاشاکانی ئێران، ئەو ئەفسانەیەی گەڵاڵە کردووە .

هەموو دەزانین کە دوای شکانی ئیمپراتۆریی ئاشور لە لایەن مادەکانەوە، دەوڵەتی میدیا دامەزرا و مادەکان لە 700–550 ی پ ز، بۆ ماوەی 145 ساڵ حوکمیان کردووە و بە شکانی (ئاستیاکس) دواهەمین پاشای ماد کە ناوەندی دەوڵەتەکەی لە (ئەگباتانە) هەمەدانی ئەمڕۆ بوو، بەدەست کورشی هەخامەنشی، پارسەکان بە دەسەڵات گەیشتن و دەوڵەتی پارسیان دامەزراند.

لە مێژووی کۆنی ئێراندا و لە سەردەمی زنجیرەی هەخامەنشی، ئەسکەندەری مەکدۆنی، سلوکی و ئەشکانیەکاندا هەتا بە دەسەڵات گەیشتنی ساسانییەکان لە ساڵی 226 ی زاینیدا، کە ئەوانیش کوردی هەرێمی کرماشان و خانەقین بوون، بەجێ هێنانی داب و ڕەسمی نەورۆز تەشەنەی نەکردبووە ناو فەرهەنگ و کولتوری پارسەکانەوە و بۆ یەکەمجار ساسانییەکان نەورۆزیان کردە باو لە ئێراندا، ئەویش نەک بەشێوەی ئەفسانەی کاوە و زوحاک و ... کە فیردەوسی 400 ساڵ دوای هەڵوەشانی دەوڵەتی زنجیرەی ساسانی نوسیویەتی، بەڵکو بەچەشنێک کە لە کۆمەڵگای کوردەواریدا باو بووە. دوکتۆر جەوادی برومەند سەعید لە لاپەڕەی 243-244 ی نەورۆزی جەمشیددا دەنوسێ :

– « دوای جەمشید بە شێوەیەکی بەردەوام ئاماژە بە پیرۆزکردنی ڕێ و ڕەسمی نەورۆز لە سەردەمی پاشایەتی گەشتاسب، بەهمەن و دارا، یانی لە سەردەمی سەرهەڵدانی ئاینی زەردەشت دا هیچ بەڵگەیەک بە دەستەوە نیە و لە سەردەمی ئەشکانییەکانیشدا باسێک لە پیرۆز کردنی نەورۆز نەکراوە. ئەوەی مرۆڤ دەتوانێ باسی لێ بکات، بەجێهێنانی نەورۆز لە سەردەمی ساسانیەکاندایە و ئەوان ڕێ و ڕەسمی نەورۆزیان بەجێهێناوە. بۆ ئەمەش چەند ڕۆژ بەر لە دەست پێکردنی نەورۆز بە دەهۆڵ و زورنا خەڵکیان ئاگادار کردووەتەوە کە دەرگای پاشا لە نەورۆزدا بۆ پێراگەیشتن بە داواکارییەکانی خەڵک کراوەیە.»

پاشاکانی ساسانی، ڕۆژی نەورۆز بە بەرگی ڕەسمیی لەسەر تەخت دادەنیشتن و خەڵک دەچووە لایان و دیارییان بۆ دەبردن و داواکارییەکانیان پێڕادەگەیاندن. ساسانییەکان 416 ساڵ حوکمیان کرد و سەرئەنجام (یەزدگوردی سێیەم) ئاخرین پاشای ساسانی دوای زنجیرە شەڕێکی دژوار لەلایەن سوپای عەرەبەوە شکا و دەسەڵاتدارییەتی ئیسلام جێگەی گرتەوە.

وەک دەزانین لە سەردەمی دەسەڵاتدارییەتی عەرەبەکانیشدا ڕێ و ڕەسمی نەورۆز بەجێ نەهاتووە، کە وابوو لەوە دەچێ فیردەوسی ڕاستییەکی مێژوویی سەردەمی دەسەڵاتدارییەتی کمبوجیە، بردیا و داریوشی کوڕی ویشتاسبی هەخامەنشی لە قاڵبی ئەفسانەیەکدا بە ناوی جەمشید و زوحاک و کاوە گەڵاڵە کردبێ . بۆ ڕوونکردنەوەی ئەم بابەتە باشترە سەرەتا

www.arsivakurd.org

یادی ٢٦ ساڵەی کارەساتەکەی قەڵادزێی خۆڕاگر

بیست و شەش ساڵ لەمەوبەر لە ٢٤-٤-١٩٧٤ دا فاشستە بەعسییەکان تاوانێکی مەزنیان کرد بەرامبەر بە ڕۆڵەکانی گەلەکەمان لە شاری قەڵادزێی سەرچاوەی ڕاپەڕینەکان، تاوانێک کە سەرەتای وەرچەرخانێکی نوێ بوو لە بەرەنگاربوونەوەی خەباتی ڕەوای گەلەکەماندا، سەرەتای جینۆسایدی کورد.

بەعسییە فاشستەکان لەوەوبەر درێغییان نەکردبوو لە لەناوبردنی بەکۆمەڵی کورددا، بەڵام یەکەمجار بوو کە بە شێوەیەکی ئاشکرا و بەربڵاو چەکی کوشندەی بەکۆمەڵی ئەو زەمانەیان بەکار بهێنن.

لە کاتێکدا کە خوێندکاران و مامۆستاکانیان لە زانکۆ (کاتییە) خنجیلانە گوێزراوەکەی سلێمانی لە قەڵادزێ، سەرقاڵی خوێندن و فێربوونی زانیاریی بوون، فڕۆکە عەفلەقییەکان، هێرشی لەناکاویان کردە سەر شار و مەبەستی تایبەتییشیان (زانکۆ)کە بوو، ئەو زانکۆیەی کە لەو هەموو بارودۆخە ئاڵۆز و بێدەرامەتی و ناهەمواریییەدا، دانرابوو بۆ ئەوەی کە ڕۆڵەکانی گەلەکەمان لە خوێندن و زانیارییەکان دوا نەکەون، بەڵام بەعسییە فاشستەکان ئەو زانکۆ خنجیلانەیەشیان بە خوێندکاری کورد بە ڕەوا نەبینی.

بەعسییەکان مەبەستی تایبەتییان لە بۆمببارانکردنی زانکۆکە ئەوە بوو کە باش ئەیانزانی خوێندکاران دەست لە خوێندن هەڵناگرن و لەو هەلومەرجە ناهەموارەشدا بەو زانکۆیەش ڕازیین و زانکۆش هەمیشە پڕە لە لاوانی دواڕۆژی نیشتمان.

لە چەند خولەکێکدا چەند بۆمبێکی ناپاڵم کەوتە ناو زانکۆ و دەوروپشتی و بووە هۆی شەهیدبوونی (٣٠٠) لاوی بێتاوان و بریندار بوونی سەدانی تریش لە دانیشتوانی شار، لە منداڵ و ئافرەت و پیر.

کارەساتی لەو چەشنە لەو سەردەمەدا، تەنیا لە ڤیتنام ڕوویدابوو، هەموو گەلانی دنیاش پێیان زانیبوو، دەنگی نارەزاییان بەرزکردبووەوە دژی ئیمپریالیزمی ئەمریکی.

گەلانی ئاشتیخوازی دنیا تێکڕا داوای دەرچوونی ئەمریکا و سەربەخۆیی ڤیتنامیان ئەکرد، وێنەی ئەو کچە منداڵەی کە بە ڕوتوقوتیی و سەراپا جەستەی سوتاویەوە لە ئاگری ناپاڵم هەڕایئەکرد، بابەتی سەرەکیی دەزگاکانی ڕاگەیاندنی دنیا بوو، ویژدان و ناخی میلیۆنەها کەسی ئەوروژاند.

ناپاڵمەکانی قەڵادزێش، ئەگەر کاریگەرتر نەبووبن لەوەی ڤیتنام، هەڵبەتە کەمتریش نەبوون و قوربانییەکانیش هەروەک قوربانییەکانی ناپاڵم بوون لە هەر جێیەکی دنیادا.

بریندار و سوتاوەکانی قەڵادزێش، بە جەستەی سوتاوەوە بە کڵپە و ئاگری ناپاڵم، بەملا و بەولادا چنگیان ئەکوتی و هەڕایان ئەکرد بۆ دۆزینەوەی پەناگە، بەڵام تەنیا کامێرایەک، ڕۆژنامەنوسێک یان (ئاشتیخوازێک) نەبوو ئەو جەستە خەڵوزانە ببینێ و ویژدانی مرۆڤدۆستانی دنیای پێ ببزوێنێ.

تەنیا لایەنێکی بەناو چەپ یان پێشکەوتنخواز یان حکومەت و دەوڵەتێک، بەدەنگ لێقەوماوانی کارەساتی قەڵادزێوە نەهاتن و باسیان نەکرد.

ئەو بێدەنگییە خۆماڵی و ناوچەیی و نێونەتەوەییەش، زیاتر دەرگای خستە سەرپشت بۆ ڕژێمی بەعسی فاشست کە جینۆسایدی گەلەکەمان پەرەپێبدات و بەرفراوانتری بکات و دەستبکات بە ڕاگوێزانی بەکۆمەڵی گوند و شارۆچکەکان.

درێژەی تاوانەکانی قەڵادزێ، خۆی بەرجەستەکرد لە کیمیابارانی هەڵەبجەدا و لەناوبردنی ١٨٢ هەزار ڕۆڵەی گەلەکەمان لە کۆکوژییەکەی ئەنفالە بەدناوەکاندا و ڕاگوێزانی زیاتر لە ٤٠٠٠ گوند و لەناوبردنی زیاتر لە ٨٠٠٠ هەزار لە ڕۆڵەی گەلەکەمان لە ناوچەی بارزان و هەزارانی تریش لە ناوچە جیاجیاکانی باشووری کوردستاندا.

داگیرکەرانی کوردستان خەیاڵیان خاوە و خۆیان لەو ڕاستییە باڵگەنەویستە گێل ئەکەن کە خەباتی ڕەوای گەلان جارجار کز ئەبێت، بەڵام هەرگیز لەناوناچێت.

هەزاران سڵاو لە گیانی قوربانییەکانی جینۆسایدی گەلە خۆڕاگرەکەمان.

مردن و سەرشۆڕیی بۆ دوژمنان و داگیرکەرانی کوردستان.

www.arsivakurd.org

کۆچی دوایی

بە داخ و پەژارەیەکی زۆرەوە هەواڵی کۆچی دوایی مامۆستا برایم ئەحمەد سیاسەتمەدار و نوسەری کوردمان پێگەیشت. مامۆستا برایم ئەحمەد ساڵی ١٩١٤ لە سلێمانی چاوی بە ژین کردەوە و ڕۆژی ٢٠٠٠/٤/٨، لە تەمەنی ٨٦ ساڵیی دا لە لەندەن کۆچی دوایی کرد.

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییەکان لە سوید و دەستەی نوسەرانی بەربانگ بە داخ و کەسەرێکی زۆرەوە سەرەخۆشی لە بنەماڵەی مامۆستا برایم و یەکێتیی نیشتمانی کوردستان و دۆست و ئاشنایانی دەکات.

کۆمیتەی کارگێر بەم بۆنەیەوە بروسکەیەکی پرسە و ماتەمینی ئاراستەی بەڕێز جەلال تالەبانی سکرتێری کشتی یەکێتیی نیشتمانی کوردستان و بنەماڵەی مامۆستا برایم ئەحمەد کرد.

هەر بەم بۆنەیەوەش، ئەندامانی کۆمیتەی کارگێری فیدراسیۆن ڕۆژی ٢٠٠٠/٤/١٦ لە پرسەی بەڕێزیاندا بەشداریان کرد کە لە لایەن کۆمیتەی سویدی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانەوە ئامادە کرابوو. ئەمەش دەقی بروسکەی کۆمیتەی کارگێڕ:

بەڕێز جەلال تالەبانی ٢٠٠٠/٤/٩

سکرتێری کشتی یەکێتیی نیشتمانی کوردستان !

هەواڵی کۆچی دوایی مامۆستا برایم ئەحمەد سیاسەتمەدار و نوسەری کورد خەمباری کردین ، بەم بۆنەیەوە بە ناوی فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییەکان لە سوید سەرەخۆشی لە بەڕێزتان و بنەماڵەی مامۆستا برایم ئەحمەد و یەکێتیی نیشتمانی کوردستان دەکەین.

لەگەڵ سڵاوی برایانە

کەیا ئیزۆڵ

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییەکان لە سوید

یادی کارەساتی هەڵەبجە لە شارەکانی سویددا

ستۆکهۆڵم :

ڕۆژی ٢٠٠٠/٣/١٦ ، فیدراسیۆن یادی کارەساتی شومی هەڵەبجەی کردەوە. بەم بۆنەیەوە دۆستان و لایەنگرانی فیدراسیۆن ڕوویان کردە کەنیسەی Adolf Fredriks Kyrka و بەشداریی یادی کارەساتی هەڵەبجەیان کردەوە.

ئۆرێبرو :

ڕۆژی ١٦/٣/ ٢٠٠٠ ، نزیکەی سەد کوردی دانیشتووی شاری ئۆرێبرو و بنەماڵەی شەهیدانی کوردستان بۆ یادکردنەوەی ساڵرۆژی کارەساتی هەڵەبجە لە لۆکاڵی کۆمەڵەی کوردیی شارەکە کۆبوونەوە. کۆمەڵەی کوردی بە خولەکێک بێدەنگی بۆ گیانی شەهیدانی هەڵەبجە و کوردستان پرۆگرامەکەی بەڕێوە برد. لەو یادکردنەوەیەدا، سەردار عومەر سەرۆکی کۆمەڵەی کوردی ئۆرێبرو وتارێکی بەو بۆنەیەوە خوێندەوە و فیلمێک لەسەر کارەساتی هەڵەبجە پیشاندرا.

ئوپسالا :

ڕۆژی ١٦/٣/ ٢٠٠٠ ، کۆمەڵەی کوردستان یادی شەهید کردنی هەڵەبجەی کردەوە. بەم بۆنەیەوە ژمارەیەکی زۆر لە ئەندامانی کۆمەڵە لە لۆکاڵی کۆمەڵەدا ئامادە بوون و تەماشای فیلمی هەڵەبجە و وێنەی قوربانییەکانی ئەو کارەساتەیان کرد.

ماڵمۆ :

ڕۆژی ١٦/٣/ ٢٠٠٠ ، یادی کارەساتی هەڵەبجەی کرایەوە. بەم بۆنەیەوە نوێنەری کۆمەڵە کوردییەکان و ڕێکخراوە سیاسییەکان و ژمارەیەکی زۆری کورد لەبەر دەم کۆنسولگەریی ئەڵمانیا لە ماڵمۆ کۆبوونەوە و نامەیەکی نارەزاییان بەرامبەر بە هەڵوێستی ئەڵمانیا تەسلیم کرد. هەروەها کۆمیتەی هاوکاریی کۆمەڵە کوردییەکان بە بەشداربوونی ژمارەیەکی زۆر لە لۆکاڵی Studiefrämjandet فیلمی کارەساتی هەڵەبجەیان پیشان دا. لەو یادکردنەوەیەدا وتار و بروسکەی ڕێکخراوە سیاسییەکان خوێندرایەوە.

www.arsivakurdi.org

دوو کۆبوونەوەی مەزنی فیدراسیۆن

ڕۆژانی ٤ و ٢٠٠٠/٣/٥ ، کۆمیتەی کارگێڕ کۆبوونەوەیەکی بەرینی بۆ کۆمەڵەکانی ئەندام و ئۆرگانەکانی فیدراسیۆن پێک هێنا. نوێنەری ٢٤ کۆمەڵەی ئەندام لە باشوور و باکووری سویدەوەبەشداری کۆبوونەوەکە بوون. ڕۆژی یەکەمی کۆبوونەوەکە لەلایەن ABF و فیدراسیۆنەوە بۆ پەروەردەکردنی ئەندامان تەرخان کرا و ڕۆژی دووهەم ، ڕاپۆرتی کۆمەڵەکان و ئامۆژگارییەکان خوێنرایەوە و گفتوگۆیان لەسەر کرا.

ئێوارەی ڕۆژی ٢٠٠٠/٣/٤ ، کۆمەڵەی نینسهامن ئاهەنگێکی مۆسیقا و هەڵپەڕکێی بۆ میوانان ئامادە کرد. کۆبوونەوەکە بەرنامەی بەپێز و سودی زۆری هەبوو بۆ پەروەردەکردن و داڕشتنی پلان و پڕۆژەی دوارۆژ بۆ فیدراسیۆن و کۆمەڵەکانی ئەندامی.

ڕۆژانی ٢٩ و ٢٠٠٠/٤/٣٠ ، کۆمیتەی بەڕێوەبەری پرۆژەی تێکەڵاوی (ئیتگراشیۆن)، کۆبوونەوەیەکی بەرینی لەگەڵ نوێنەری کۆمەڵەکانی ستۆکهۆڵم، سپۆنگا، نینسهامن، یەرڤلا، ئەپلاندس ویسبی، کۆمەڵەی کوردستان ئوپسالا، کۆمەڵەی کوردی سویدی ئوپسالا، کۆمەڵەی ئیسکیلستونا و کۆمەڵەی یوتوبۆری لە نینسهامن پێک هێنا.

لەو کۆبوونەوەیەدا کە دوو ڕۆژی خایاند، دوکتۆر جەعفەری حەسەنپوور لەسەر پێکهاتەی بنەماڵەی کورد، عوسمان ئایتار لەسەر

تێتکەڵاوی (ئینتگراشیۆن)، دادوەر دەوریم نۆژەن لەسەر گیروگرفتی لاوان، Mariana Buzaglo لەسەر پرۆژە و سەرئەنجام کەیا ئێزۆڵ و گوڵان ئاوجی لەسەر پرۆژەی فیدراسیۆن باس و گفتوگۆیان کرد.

بەشدارانی کۆبوونەوەکە سودێکی زۆریان لەو کۆبوونەوەیە بینی.

ڕۆژی جیهانیی کرێکاران

ڕۆژی ٢٠٠٠/٥/١، فیدراسیۆن بە بۆنەی ڕۆژی جیهانی کرێکارانەوە بەشداریی خۆپێشاندانی یەکی مانگی مای کرد. فیدراسیۆن بەچەشنی سالانی پێشوو لەگەڵ Vänsterparti بەشداریی خۆپێشاندان بوو. کەیا ئیزۆڵ ، حامید گەوهەری، عادل ئەنوەر ڕێکخەرانی خۆپێشانی ڕۆژی جیهانی کرێکاران بوو و ژمارە کوردێکی زۆر لە خۆپێشاندانەکەدا بەشدار بوون.

www.arsivakurd.org

ئاهەنگی سەری ساڵی 2700 کوردی

ئێوارەی ڕۆژی 2000/3/20 ، یەکێتیی لاوانی کورد بە هاوکاری کۆمەڵەی سپۆنگا ئاگری نەورۆزی لە بەرزایی Enebygård ی سپۆنگا کردەوە. نزیک بە 2000 کوردی هەموو بەشەکانی کوردستان بەشداریی ئەو ڕێ و ڕەسمەیان کرد و هاتنی نەورۆزیان بە شایی و هەڵپەرکێ پیرۆز کرد.

ڕۆژی 2000/3/24 ، فیدراسیۆن بە هاوکاریی ABF ی ستۆکهۆڵم جەژنی نەورۆزی ساڵی 2700ی کوردی بە شکۆیەکی مەزن لە هۆڵی Solna hallen پیرۆز کرد. پتر لە 2000 کەس بەشداری جەژنی نەورۆزیان کرد. Marita Ulvskog ، وەزیری کولتوری سوید، Mikail Damberg سەرۆکی یەکێتی لاوانی سۆسیال دیموکرات (SSU) سوید، K.G. Svensoon سەرۆکی بەلەدیی سۆڵنا، تەها بڕواری، لێپرسراوی بیرۆی حکومەتی کوردستان (KRG) نوێنەری کۆمیتەی هاوکاری ڕێکخراوە سیاسییەکانی کورد وکوردستانی لە سوید و سەرۆکی یەکێتیی فیدراسیۆنەکانی بیانی (SIOS) لە جەژنی نەورۆزی فیدراسیۆندا وتاریان خوێندەوە.

جەژنەکە بە وتاری کۆمیتەی کارگێری فیدراسیۆن دەستی پێکرد کە لە لایەن کەیا ئیزۆڵەوە خوێندرایەوە. کۆمیتەی کارگێر لە وتارەکەیدا وێرای پیرۆزبایی کردنی جەژنی نەورۆز لە بەشداران، داوای لە دەوڵەتی سوید کرد بۆ چارەسەرکردنی کێشەی سیاسی گەلی کورد و هەروەها ڕایگەیاند: ماوەیەکی زۆرە کوردەکانی دانیشتووی سوید داوای ڕادیۆیەکی سەرتاسەری بە زمانی کوردی دەکەن و ئێمە ئەو داوایەمان چەند جار بە وەزیری کولتور و بەڕێوەبەران و بەرپرسانی کۆمیتەی بەڕێوەبەریی ڕادیۆ تەلەفزیۆنی سوید ڕاگەیاندووە و ئەمڕۆکەش داوای خۆمان دووپات دەکەینەوە بۆ دانانی ڕادیۆیەکی سەرتاسەری بە زمانی کوردی لە سویددا.

وەزیری کولتوری سوید لە بەشێکی وتارەکەیدا سەرەڕای پیرۆزبایی کردنی جەژنی نەورۆز لە گەلی کورد و بەتایبەتی کوردەکانی دانیشتووی سوید، ڕایگەیاند:

– من بە نوێنەرایەتی حکومەتی سوید لە جەژنی نەورۆزی ئێوەدا بەشداریم کردووە. ئێمە پشتگیری ناسنامە و کولتوری کورد دەکەین و بە گرنگی دەبینین کە ڕادیۆیەکی سەرتاسەری بە زمانی کوردی بکەینەوە و ئەمەش مافی بەحەقی

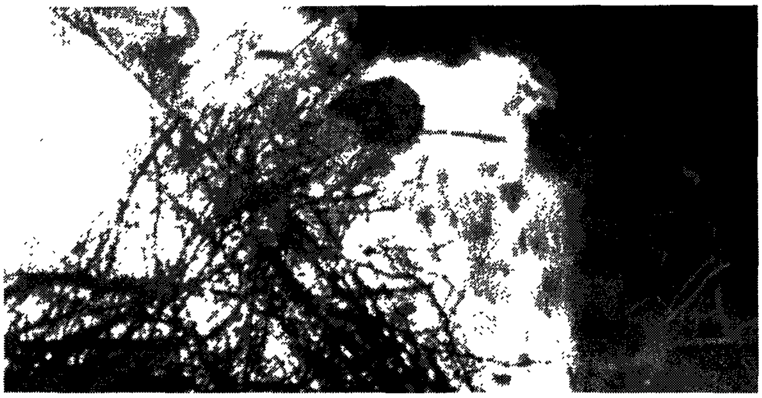

زۆتانە. من ناتوانم بڵێم کەنگی ڕادیۆی کوردی دەکەینەوە، بەڵام دەتوانم بڵێم لە ماوەیەکی نزیک دا ئەو کارە دەکەین.

دوای وەزیری کولتوری سوید، Mikail Damberg سەرۆکی یەکێتی لاوانی سۆسیال دیموکرات (SSU) وتاری یەکێتی لاوانی سویدی خوێندەوە. ناوبراو لە بەشێکی گوتنەکەیدا پەنجەی بۆ چارەسەر کردنی کێشەی سیاسی کورد ڕاکێشا و گوتی:

– بۆ ئێمە ڕێکخراوی لاوانی سوید چارەسەر کردنی کێشەی سیاسی گەلی

کوردستان گرنگە، ئەمەش نەک هەربە گوتن بەڵکو ئێمە بە کردەوەش بۆ چارەسەر کردنی مافی سیاسی ئێوە لەگەڵتانین و لە دانیشتنەکانی باڵای سوێددا ئاماژەمان بەو مەسەلەیە کردووە و لە پاشەڕۆژیشدا پشتی ئەو مەسەلەیە دەگرین و هیواداریین کورد لە ماوەیەکی نزیکدا بە مافی خۆی بگات.

دوای ئەمە ، K.G. Svensoon سەرۆکی بەلەدیی سۆڵنا وتارێکی خوێندەوە لە بەشێکی دا گوتی:

– ئێمە هەتا دوایی لەگەڵ کوردانین و هیواداریین کوردیش وەک هەموو گەلانی تری دنیا مافی سیاسی خۆی بەدەست بێنێ.

www.arsivakurd.org

ناوەڕۆک

- ئاهەنگی سەری ساڵی ٢٧٠٠ی کوردی .... ل ٣
- دوو کۆبوونەوەی مەزنی فیدراسیۆن .... ل ٤
- ڕۆژی جیهانی کرێکاران .... ل ٤
- کۆچی دوایی مامۆستا برایم ئەحمەد و بروسکەی .... ل ٥
- یادی ٢٦ ساڵەی کارەساتەکەی قەڵادزیی .... ل ٦
- نەورۆزی کورد و ئەفسانەی .... حامید گەوهەری........ ل ٧
- یادی سەد و دوو ساڵەی ڕۆژنامە..... نەوزاد وەلی .... ل ١١
- مافی لە چاپ دانەوە .... ل ١٢
- مرۆڤایەتی لە هەزارەی سیهەمدا...... کەریم حسامی .... ل ١٣
- دوو نامە .... حەمە سەعید حەسەن .... ل ١٦
- زمان (جوتە پیت) .... نەوزاد وەلی .... ل ١٨
- ساتە پشوویەک ..... ئامادە کردنی عاسی ڕەباتی .... ل ١٩
- بەشێک لە وتەکانی نێچیرڤان بارزانی لە کۆنفرانسی (کورد بە دوای ناسنامەدا) لە واشنتۆن .... ل ٢٤
- چەند چالاکییەکی فیدراسیۆن و کۆمەڵەکانی :
- کۆبوونەوەی هەرێمەکانی فیدراسیۆن .... ل ٢٦
- نەورۆز لە شارەکانی سوید .... ل ٢٧
- بەربانگ و خوێنەران .... ل ٣٠
- دوو ئاگاداریی .... ل ٣١

بەربانگ

ژمارەی ١١٥ ساڵی ١٩ (٢٠٠٠)

ئۆرگانی فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییەکانە لە سوێد
خاون ئیمتیاز: کەیا ئیزۆل

دەستەی نووسەران:
حامید گەوهەری
نەوزاد وەلی
فارس

مونتاژ
حامیدی گەوهەری

بەڕێوەبەری ئیداری: عادل ئەنوەر

ئابوونەی ساڵانە: ١٠٠ کرۆنی سوێدییە
بۆ دەزگاکان: ٢٠٠ کرۆنی سوێدییە
نرخی یەک دانە: ٢٥ کرۆنی سوێدییە
بۆ دەرەوەی سوێد: ٤٠ دۆلاری ئەمریکی
بۆ دەزگاکانی دەرەوەی سوێد: ٦٠ دۆلاری ئەمریکی

ناونیشان:
e-mail
berbang@kurdiskarf.org
www.kurdiskarf.org

Box 490 90 Stockholm
Tel: 08- 652 85 85
Fax: 08- 650 21 20
پۆستگیرۆ: 8- 80 38 64

دەستەی نووسەران مافی ئەوەی هەیە، ڕێنووسی وتارەکان ڕاست بکاتەوە و بەو شێوەیەی دەگونجێ، کورتیان بکاتەوە.
دەستەی نووسەران لە ناوەڕۆکی وتارەکان بەرپرسیار نییە

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییەکان لە سوێد لە ١٩٨١/٦/٦ دامەزراوە.
ژمارەی یەکەمی بەربانگ لە مانگی ١٩٨٢/٧دا بڵاوکراوەتەوە

Box: 490 90, S- 100 28 Stockholm Posttidning B (2000/2)

بەربانگ

ئۆرگانی فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییەکانە لە سوید
زمارە ١١٥ ساڵی ٢٠٠٠

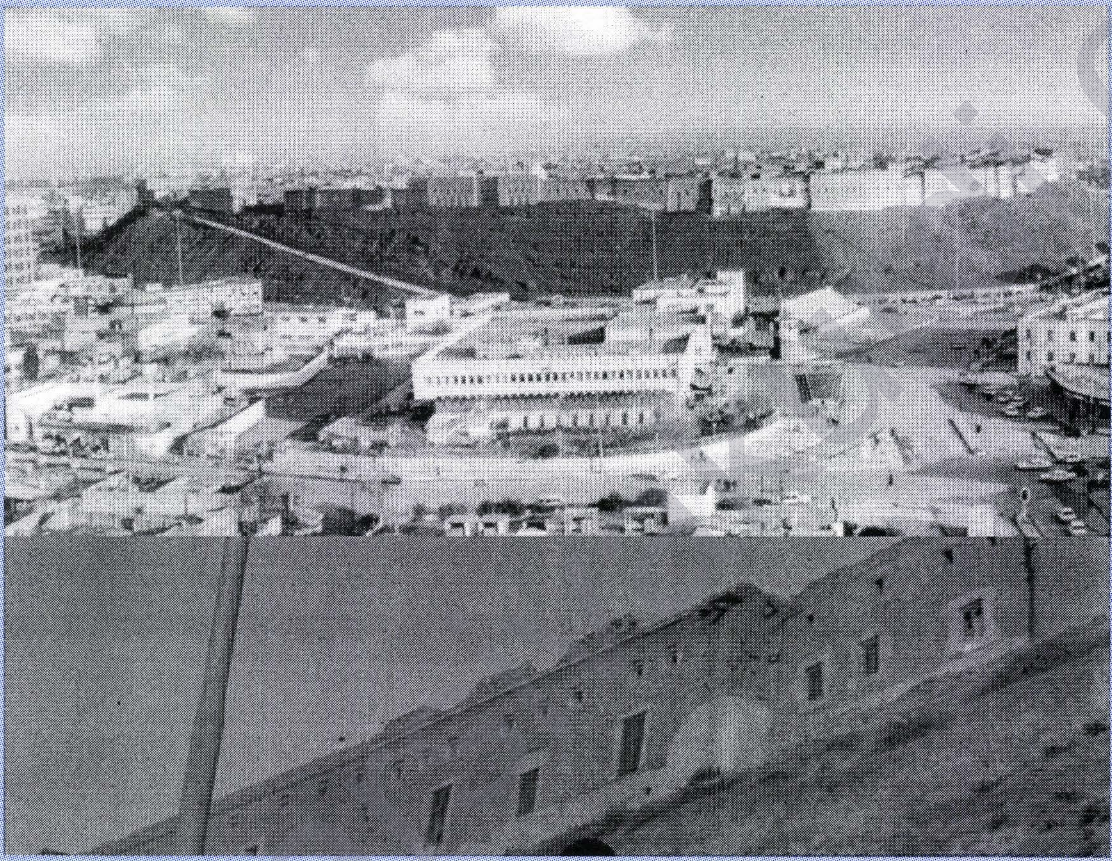

دەنگمان دەخەینە پاڵ دەنگی مادام
میتران بۆ نەوژەن کردنەوەی
قەڵای هەولێر